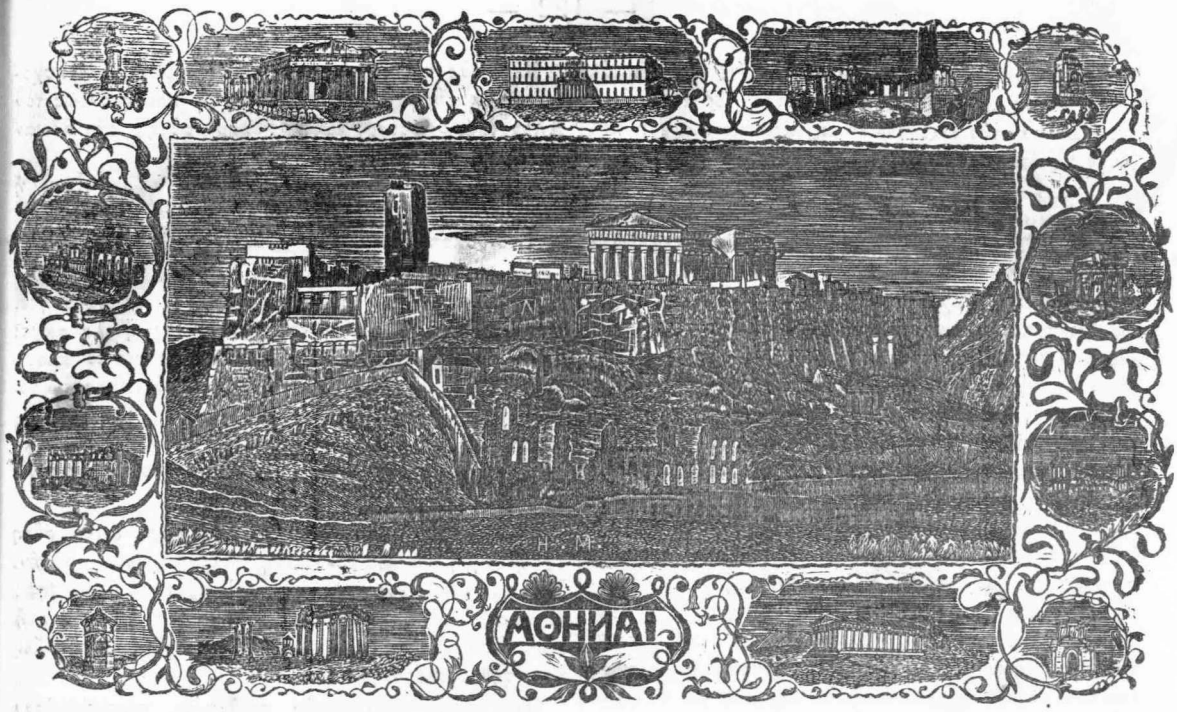

ΠΕΥΤΕΡΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 102. *Τόμος. Ε'.*

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1851.

Η ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΟΣ ΜΗΤΗΡ.

ΗΘΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὑπὸ Γ. Γ.

Μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ

Ὑπὸ Π. Β.

—ο—

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 101.)

Μὲ πόσην ζέσιν ἐπεχείρει ἔργον, ἐξ οὗ ἤλπιζεν ὠφέλειάν τινα! Ὁ ἀνατέλων ἥλιος εὗρισκεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν καθ' ἑκάστην ἐπεμήκυνεν ἐπί τινας ὥρας. Μόλις εἶχε τελειώσει τὴν μετάφρασιν ἀγγλικοῦ τινος βιβλίου, καὶ, ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς εὐτυχοῦς ἐπιτυχίας, ἤρξατο τῆς μεταφράσεως ἑτέρου τινός· καὶ μολονότι ἐπέμενε, δὲν παρημέλει μολοντοῦτο οὔτε τὰς περὶ τὴν οἰκονομίαν, οὔτε τὰς περὶ τὴν ἀνατροφὴν φροντίδας. Τί δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ γυνὴ ἐμπνεομένη ἀπὸ τὸ μητρικὸν φίλτρον; Καὶ τίνος πράγματος δὲν εἶναι ἐν γένει ἐπιδεκτικαὶ αἱ γυναῖκες, ὅταν καταβάλωσι πᾶσαν προσοχὴν καὶ προσπάθειαν; Τοῦτο δὲν δύνανται νὰ κατανοήσωσι τὰ μάταια καὶ ἀνεπίδεκτα προσοχῆς ἐκεῖνα ὄντα, τὰ ὁποῖα ἐντρυφῶσιν εἰς τὰς ἡδονὰς, ἀφιερόνοντα τὸν καιρόν των εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον, τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὰς ἀδολεσχίας.

Πρὸς τούτοις δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τοῦτο καὶ ὅσοι μὴ θεωροῦντες τὰς γυναῖκας, εἰμὴ ὡς ἀγαπητὰ νήπια, δημιουργηθέντα ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ἡδονάς των, κολακεύουσι τὴν γελοιώδη ματαιοφροσύνην των εἰς ἐξωτερικὰ προτερήματα, ἀρνούμενοι αὐταῖς τὰ πολυτιμότερα καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμα δῶρα. Τοῦτο τέλος πάντων δὲν δύνανται οὐδὲ νὰ φανταασθῶσιν οἱ εὐήθεις, οἵτινες θεωροῦσι μετ' ἀγανακτήσεως τὰς διὰ τὰς μοῦσας ἀφιερωμένας ὥρας.

Ἡ Κλημεντίνα λοιπὸν ἔγινε συγγραφεὺς, χωρὶς νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὰς ἐπικρίσεις, τὰς ὁποίας συνήθως κάμνουσιν εἰς τὰς γυναῖκας εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν οἴησιν καὶ τὰς ἀξιώσεις. Νὰ κοιμᾶται ὀλίγον, νὰ οἰκονομῇ πολὺ τὸν καιρὸν, νὰ συντέμνῃ τοὺς ἀνωφελεῖς περισπασμοὺς ἦτον ἡ ἐντολή της. Ἐν τῷ μέσῳ καὶ αὐτοῦ τοῦ χειμῶνος ἠγείρετο πρὶν φωτίσῃ, ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν της ἄνευ πυρὸς, καὶ ἐξηκολούθει ἄνευ διακοπῆς. Συνεχῶς δὲ διακοπτομένη ὑπὸ τῶν παιγνίων τῶν θυγατέρων της, τὰς ὁποίας δὲν ἤθελε νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ πλησίον της, ἐνεψυχώνετο ὑπὸ τοῦ

ζωηροῦ συμφέροντος τῆς σταθερότητος. Ἡ ἐργασία αὕτη κατέστη ἡ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίας της· δι' αὐτῆς διετήρει ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν εἰς ἀξιότιμον ἄνεσιν καὶ τὰς θυγατέρας της εἰς ἁπλῆν καὶ κομψὴν εὐπρέπειαν, κατέστη νέον ἀντικείμενον ἐκπλήξεως καὶ περιεργείας ἐκείνων, οἵτινες ἐγνώριζον τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν της. Ὡμίλησαν, ἀνηρεύνησαν, καὶ ἀνεκάλυψαν τέλος πάντων, ὅ,τι αὕτη ἐκράτει τόσον ἐπιμελῶς κεκρυμμένον, καὶ ἡ κρίσις των ἔλαβεν ἄλλην φάσιν. Εἶναι εὐφυής, πεπαιδευμένη, ἔλεγον οἱ μικρόνοες. Πλὴν οἱ σαρκασμοὶ των καὶ ἡ εἰρωνεία των δὲν ἐξήρκουν νὰ τὴν ἀποτρέψωσιν. Ἁπλῆ ἅμα καὶ σώφρων, δὲν ἐζήτει μήτε νὰ ὑπερασπισθῇ, μήτε νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν. Ἀντὶ δὲ νὰ παραιτηθῇ τῶν ἐργασιῶν της, τοὐναντίον ἠναγκάζετο νὰ ἐξακολουθῇ αὐτὰς καθ' ἑκάστην μὲ μεγαλητέραν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπιμονήν· ἡ ἀκριβεια ἐδιπλασιάζετο, αἱ πληρωμαὶ ἐβράδυνον, ἐδοκίμαζεν ἀναβολάς, καὶ ὑπέκυπτεν εἰς δυστυχίαν. Ἡ προσέγγισις τοιούτων στιγμῶν ἦτο τρομερά. Ἡ Κλημεντίνα ηὔξανε τὴν ἐνεργητικότητά της, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῇ ποτε ν' ἀποφύγῃ τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον τόσον ἐφοβεῖτο· καὶ ἐπειδὴ κατὰ δυστυχίαν μία τῶν ἡμερῶν τῆς σιτοδείας ἦτον ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐσυνείθιζε νὰ ἑορτάζῃ μὲ καθαρὰν χαρὰν, ἡ λύπη ηὔξανεν, ἕνεκα τῆς ἀναμνήσεως τῶν παρελθουσῶν εὐχαριστήσεων. Ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων τῆς Κλημεντίνας ἡμέρα συνέπιπτεν ἀκριβῶς κατὰ τόσον δυστυχῆ ἐποχήν· ὁ εἷς ταχυδρόμος περιέμενε τὸν ἕτερον, καὶ ποτὲ χρήματα δὲν ἤρχοντο. « Παντοδύναμε Θεέ, εἶπεν, εὐσπλαχνίσθητι ἡμᾶς διὰ τὰς δυστυχίας μας, καταδέχθητι ν' ἀνοίξῃς τὰς χεῖρας διὰ νὰ μᾶς ἐλεήσῃς. » Αἱ θυγατέρες της φωτιζόμεναι ὑπὸ ἀμυδροῦ φωτὸς, ἐδείπνουν μέλανα ἄρτον καταβρέχουσαι αὐτὸν μὲ τὰ δάκρυά των. « Ἄ Μαρία ! ἔλεγεν ἡ Ἀνέζα, ἐνθυμεῖσαι πόσον ἤμεθα εὐτυχεῖς πρὸ ἑνὸς ἔτους ἤδη ἔτους; Ἐνθυμεῖσαι τοὺς ὡραίους στίχους, τοὺς ὁποίους σοὶ ἔδωκεν ἡ νεᾶνις Μαριάνθη διὰ νὰ τοὺς ἀποστηθίσῃς εἰς τὴν μητέραν ; καὶ τὴν ὡραίαν ἀνθοδέσμην τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερες εἰς αὐτήν; » —καὶ τὰ μικρὰ δῶρα ; προσέθηκεν ἡ Μαρία, καὶ τὸ πολυτελὲς δεῖπνον ; Ἄ ! πόσον ἦτο νόστιμον, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσῳ ἐτρώγαμεν γελῶσαι, ἐνῷ τώρα θρηνοῦμεν ὅλαι. »

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤκουσα ν' ἀναβαίνωσι τὴν κλίμακα. Ἡ Ἀνέζα ἔκρυψε τὸν μέλανα ἄρτον· ἡ δὲ Μαρία ἀνῆψε τὸ φῶς· ἀμφότεραι δὲ ἀπεσπόγγισαν τοὺς ὀφθαλμοὺς των πρὶν ἢ ἀνοιξῇ ἡ θύρα.

Πλὴν ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ θαυμασμός των, ὅταν ἴδον τὸν κόμητα Β. . . . « Εἶμ' ἐγὼ, εἶπεν, εἶναι φίλος τις, ὅστις ἔρχεται νὰ σᾶς ἐκπλήξῃ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν. » Ἡ χαρὰ ὑπῆρξε μεγίστη· ἡ μνήμη ἑνὸς φίλου ἀποβαίνει ἀρκετὰ εὐχάριστος, καθ' ἣν στιγμὴν νομίζεταί τις ἐγκαταλελειμμένος παρὰ πάντων, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς φύσεως. Νέα ἀμηχανία κατετάραξεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὴν χαρὰν τῆς Κλημεντίνας. « Εἶναι πολὺ ἀργὰ, διελογίζετο, καὶ τί θέλω προσφέρει εἰς τὸν φίλον ; Οἴμοι ! Τί ἠδυνάμην νὰ προσφέρω σήμερον εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχίαν μου ; » Καὶ ὅμως τὸν ὑπεδέχθη μὲ τὴν μεγαλητέραν φιλοφροσύνην. Αὐτὸς δὲ τὴν περιποιήθη μὲ τὴν προσήκουσαν εὐγενῆ καὶ ἐδιάζουσαν αὐτῷ χάριν· ἐνόμιζε μάλιστα, ὅτι θέλει εὑρεῖ αὐτὴν ὀλιγώτερον τεθλιμμένην ἢ κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, καὶ ἀναμφιβόλως αἱ διάφοροι φροντίδες, αἵτινες ἀπησχόλουν τὴν ζωήν της, εἶχον προξενήσει σωτήριόν τινα περισπασμὸν τῶν θλίψεών της.

Μετὰ τὰς πρώτας ἐρωτήσεις, ἡ Κλημεντίνα ἐνησχολεῖτο νὰ εὕρῃ μέσον νὰ ὑποδεχθῇ προσηκόντως τὸν φίλον της, ὅτε οὗτος ἐζήτησε παρ' αὐτῆς τὴν ἄδειαν νὰ διανυκτερεύσῃ παρ' αὐτῇ.

« Ἐγὼ ἐμέλλον νὰ τὸ ζητήσω παρ' ὑμῶν, εἶπεν ! ἡ Κλημεντίνα, καὶ εἶμαι ἀρκετὰ εὐγνώμων, ὅτι προελάβετε τὸν σκοπόν μου. »

— Ναί, εἶπε, πλὴν τὸ θάρρος, τὸ ὁποῖον λαμβάνω, εἶναι μεῖζον τοῦ ὁποίου ἠδύνασθε νὰ σκεφθῆτε. Διέταξα λιτόν τι δεῖπνον· τὸ ὁποῖον μόνος ἤθελα φάγει πολλὰ δυσαρέστως. Δὲν ἤθελα τολμήσει νὰ τὸ προσφέρω ἄλλοθι, καὶ σᾶς ζητῶ τὴν ἄδειαν, ἵνα διατάξω νὰ ἐλθῇ, διὰ νὰ συμφάγωμεν οἰκογενειακῶς. Συγχωρήσατέ μοι, σᾶς ἐξορκίζω, εἶπε πρὸς τὴν Κλημεντίναν ἀσπαζόμενος τὴν χεῖρά της, καὶ σκεφθῆτε, ὅτι ἡ φιλία ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἐπιηκείας. »

Ἡ πρότασις ἔγινε τοσοῦτον εὐστόχως. ὥστε αὕτη δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐρυθριάσῃ, παραδεχομένη αὐτήν. Ἦτο γνωστὴ κατὰ δυστυχίαν εἰς αὐτὸν ἡ θέσις της ; Ἐγνώριζε τὴν δυστυχίαν της ; Μικρόν τι ἐρρίγησεν· ἡ συμπάθεια καὶ εἰς τὴν καλητέραν καρδίαν πλησιάζει πρὸς τὴν καταφρόνησιν ;

Πλὴν τόσον προνοητικὴν προθυμίαν, προσφερθεῖσαν μὲ τόσην τρυφερότητα, ἠδύνατο ν' ἀπορρίψῃ ; ἤθελε δυνηθῇ νὰ δυσαρεστήσῃ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο ; Ἡ ἐνδόμυχος αὕτη σκέψις ἐγένετο ταχεῖα, καὶ ἡ εὐχαρίστησις εἰλικρινής.

— Εἶναι πολὺς καιρὸς, ἀρ' ὅτου ἤλθετε ; εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ τόνον πολὺ συγκινητικόν. Ἔχετε ἐδῶ φίλους, σχέσεις ;

— Μίαν μόνον, κυρία, δι' αὐτὴν ἦλθον· καὶ ἐν τούτοις λυποῦμαι πληροφορούμενος, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ εὐχαριστήσω αὐτὴν ὅσον ἐπεθύμουν. Αὕτη ἠρνήθη τὰς παρακλήσεις μου, καὶ ἀπέρριψεν τὴν συνδρομήν μου. Ἐπιθυμῶ νὰ μὴ λάβῃ ποτὲ ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς μου. Ἰδοὺ ἡ μόνη μου παραμυθία. Πρὸ μιᾶς περίπου ὥρας ἀφίχθην, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἀναπαύσεως, ἔσπευσα νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς κατοικίας σας καὶ νὰ ἔλθω ἐδῶ·

Τόσον τρυφερὰ διήγησις ἀπεκατέστησε τὴν γαλήνην ἐν τῇ ψυχῇ τῆς Κλημεντίνας· καὶ τὴν διεβεβαίωσε καθ' ὁλοκληρίαν. Ὡμιλῶν ὁ κόμης, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ προσηλώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπὶ τῆς ἀξιεράστου Ἀνέζας. Ἡ ὄψις καὶ τὸ αἴσθημά του ἦσαν ἀρκούντως ἀνώτερα τῆς ἡλικίας της· οὗτος ἐτρώθη καὶ συνεχάρη αὐτὴν διὰ τὴν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του γενομένην ἀνάπτυξιν τῶν δύω ἀδελφῶν.

Τῷ ὄντι ἡ Ἀνέζα ἦτον ὡραία· ἡ συμμετρία καὶ ἡ ἁρμονία τῶν χαρακτήρων της, τὸ εὐγενὲς καὶ χαρίεν τῆς φυσιογνωμίας, ἡ ὡραία καὶ μέλαινα κόμη, ἥτις ἦτον ἀμελῶς ἐρριμμένη εἰς πλοκάμους ἐπὶ τοῦ ἀλαβαστρίνου λαιμοῦ της, ἀπετέλουν αὐτὴν ἀντικείμενον ἀρκετὰ θελξικάρδιον. Ἦθος γλυκὺ καὶ κόσμιον, φυσική τις ἐπιτηδειότης εἰς ὅλα τὰ ἔργα της, ἐνέπνεον τὴν συμπάθειαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἠδύνατό τις νὰ παραβλέψῃ διὰ μόνην τὴν ὡραιότητα. Ἡ Μαρία ἦσσον ὡραῖα, ἀλλὰ ζωηροτέρα, ἐνεργητικωτέρα καὶ ἀγχίνους, εἶχε παρουσίαν πνεύματος μεγάλην, φαντασίαν λαμπρὰν, καὶ μεγίστην εὐφυίαν. Πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς αἱ ἐντυπώσεις της ἐξαπτόμεναι, παρεῖχον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν τὸ φαινόμενον τῆς ὑπερβολῆς. Ἡ εὐχαρίστησις ἐβασίλευεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της, οἱ ὀφθαλμοί

της ἐσπινθηροβόλουν, καὶ τὸ χρῶμα τῆς ἄκρας ὑγείας ὡράϊζε τὸ πρόσωπόν της.

Ἀπαραλλάκτως καθὼς εἰς ἀπότομον δάσος τὸ εὔσωμον πεδινὸν ῥόδον, ἀνθίζον ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φύλλων, διατηρεῖ ζωηρότερον καὶ ἀνθηρότερον χρῶμα, καὶ εὐφραίνει τὸν γοητευμένον ὁδοιπόρον διὰ τῆς εὐωδίας· οὕτως αἱ δύω αὗται ἀξιέραστοι νεάνιδες ἀνατρεφόμεναι ὑπὸ τὴν σκιὰν γλυκείας μοναξίας, ἕτερπον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν καρδίαν τοῦ κόμητος.

Ἡ Ἀνέζα προητοίμασε τὴν τράπεζαν μὲ τὴν συνήθη αὐτῆς καθαριότητα. Τὸ δεῖπνον ἐγένετο τοσούτῳ μᾶλλον εὐάρεστον, καθόσον πρὸ πολλοῦ ἡ πολυτέλεια δὲν εἶχεν ἀρτύσει τὰς τροφάς των, τὰ δὲ γενέθλια τῆς καλῆς μητρὸς ἐπανηγυρίσθησαν ἐπίσης μετὰ χαρᾶς. Ἡ τιμὴ καὶ ἡ φιλία ἕτερπον ἁπάντων τὰς καρδιας, ἀνυψοῦσαι αὐτὰς ὑπεράνω τῶν θλίψεών των.

Ὁ κόμης διηγήθη εἰς τὰς φίλας του τὰ καθέκαστα τοῦ ταξειδίου του· ὡμίλησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα διήγειρον οἱ τερπνοὶ τοῦ Ῥήνου τόποι, περὶ τοῦ θαυμασμοῦ, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπνεύσει αὐτῷ ἡ μεγαλοπρεπὴς ὄψις τῶν Ἄλπεων. Περιέχρωψε μετ' ἀφοσιώσεως ἐκεῖνο τὸ σημεῖον τῆς ρωμαντικῆς θέας, ὅπου ἡ φύσις μεγαλαυχεῖ διά τε τὴν εὐφορίαν καὶ τὴν τερπνὴν ποικιλίαν τῶν καρποφόρων πεδιάδων καὶ τῶν ἀμπέλων. αἵτινες ἐσχηματίζον ἐκπληκτικήν τινα σύγκρισιν μὲ τοὺς ἀγρίους τῶν ῥρέων τόπους, παριστῶντας μόνον τῇδε κἀκεῖσε 'μνημεῖά τινα ἀξιοσέβαστα τῶν ἀρχαίων χρόνων. Παρέβαλεν ἐκείνους τοὺς ἀποτόμους βράχους, κεκαλυμμένους ὑπὸ αἰωνίας χιόνος, τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ἐφαίνοντο, ὅτι ἤθελον νὰ πολεμήσωσι μετὰ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν πολύχρων καλύβην τῶν κατοίκων τῶν ἡσύχων καὶ ταπεινῶν κοιλάδων.

Διηγήθη αὐταῖς μετὰ συγκινήσεως περὶ τῆς γλυκείας φιλοξενείας, τὴν ὁποίαν ἀπήντησε πανταχοῦ εἰς τοὺς μεμακρυσμένους ἐκείνους τόπους, ὅτε μόνος καὶ ἄγνωστος δὲν εἶχεν ἄλλο δεῖγμα τῆς ἀγαθότητος, εἰμὴ τὸ τῆς ἁπλῆς φιλανθρωπίας. Πανταχοῦ τὸν ὑπεδέχθησαν, τὸν ἐξένισαν, καὶ περιεποιήθησαν μὲ ἀφελῆ καὶ εἰλικρινῆ οἰκειότητα. Πανταχοῦ εἶχεν εὑρῆ φίλεργον καλοκαγαθίαν καὶ πρόθυμον συνδρομήν. Ἐν τούτοις εἶχεν ἀποφασίσει νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ νὰ ἐπιφορτίσῃ ἕνα φίλον νὰ τῷ ἀγοράσῃ ἀγροκήπιόν τι ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς λίμνης Λεμάνης.

« Ἀνεῦρον, εἶπε περαίνων τὸν λόγον, ἀνεῦρον ἀνάπαυσίν τινα εἰς τὸ ταξείδιόν μον, κατεδάμασα πάθος, τὸ ὁποῖον κατετάραττε τὴν ζωήν μου, καὶ ἐὰν δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω τὸ ἀντικείμενον ἐκεῖνο, δύναμαι κἂν νὰ σκεφθῶ ἤδη ἡσύχως, καὶ νὰ ὁμιλῶ μὲ ἀδιαφορίαν. »

Παρεκάλεσεν ἔπειτα τὴν Κλημεντίναν μὲ μεγίστην ἐπιμονήν, ἵνα κοινοποιήσῃ αὐτῷ ἐλευθέρως τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν ὑποθέσεών της· νὰ τῷ εἴπῃ εἰς τί καὶ πῶς ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ὠφελήσῃ καὶ συνδρομῇ αὐτὴν ὡς φίλος. Κατατεθλιμμένη ἀπὸ τὸ βάρος τῶν σκληρῶν δυστυχιῶν, ἡ Κλημεντίνα ἦτον ἑτοίμη ν' ἀνοιξῇ τὴν καρδίαν της. Ὁ μὲν ἔπαλλεν ἰσχυρῶς, ἡ δὲ ἐδίσταζε· τρυφερά τις σεμνότης τὴν ἀνεχαίτισε μικρόν. Ἀλλ' ὕστερον ὡμολόγησεν ἀνερυθριάστως τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καὶ τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο πρὸς διόρθωσιν Πλὴν τὸ ἀνεπαρκὲς τοιούτου μέσου, ἡ δυστυχία καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ταραχαί, ἐμειναν κεκαλυμμένα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φιλίαν.

Δύω ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κόμητος, ἡμέρας παρελθοῦσας, ὡς τὰς προηγουμένας, εἰς ἔνδειαν καὶ δυστυχίαν, ἡ Κλημεντίνα ὡμίλει μετὰ τῶν θυγατέρων της περὶ δείλην. Ὁ ἑσπερινὸς κώδων ἐσήμανεν ὡς εἰς πανήγυριν· αὕτη δὲ ἐνθυμήθη τὸν ἀγαθὸν ἱερέα.

Ἀνεγερθεῖσα δὲ ἀμέσως, ὑπῆγε ν' ἀναζητήσῃ εἰς τὴν ἱματοθήκην της ἐπιστολήν τινα αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπιτροχάδην ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ ἀφίξει τοῦ κόμητος· πλὴν πόσον ἐξεπλάγη ἀναλαβοῦσα αὐτὴν καὶ ἰδοῦσα παρ' αὐτῇ κύλινδρον ἐκ χρυσῶν νομισμάτων, τὸν ὁποῖον βεβαίως δὲν εἶχε θέσει ἐκεῖ ! Ἐκπλαγεῖσα ἅμα καὶ συγκινηθεῖσα, κατέβρεχε τοὺς ὀφθαλμούς της μὲ τὰ δάκρυα. Ἀνύψωσεν αὐτοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν ἀναστενάζουσα. « Ἄ ! ὁποῖος ἄνθρωπος ! ὁποία γενναία καὶ εὐγενὴς ψυχή ! πῶς ! νὰ μὲ συνδράμῃ μὲ τρόπον τόσον τρυφερόν ! νὰ ὑποθάλψῃ προσέτι τὸν υἱόν μου οὕτω πως πεφυλαγμένως καὶ ἐσκεμμένως· νὰ ἦναι εἰς ὅλα ὁ προστάτης ἄγγελλός μου, καὶ νὰ ζητῇ μὲ τόσην ἐπιμέλειαν νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν δικαιοτάτην εὐγνωμοσύνην μου. Ἄ ! θεία Πρόνοια σὲ εὐλογῶ. σὺ ὡδήγησας τὰ βήματά μου.. Τοῦτο δὲν εἶναι δῶρον πύχης εὐνοϊκῆς, ἀλλὰ τῆς πατρικῆς ἀγαθότητός σου, δι' ἧς ἀνεύρομεν εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐσχάτης ἐνδείας τὴν συνδρομὴν, τὴν ὁποίαν ἡ εὐαισθησία μοὶ εἶχεν ἀποκρύψει τοσοῦτον πεφυλαγμένως, καὶ τὴν ὁποίαν ἤθελον ἀγνοεῖ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας. Σὺ μόνος, γενναῖε φίλε, ἠξεύρεις νὰ καθησυχάζῃς τὴν φιλοτιμίαν μοῦ. Ἡ πρὸς σὲ εὐγνωμυσύνη μου εἶναι γλυκεῖα, εἶναι δεσμὸς, ὅστις διὰ παντὸς θέλει μὲ συνδέει μετὰ σοῦ. »

Μετά τινα καιρὸν, ἡ προσδοκωμένη εἰρήνη καθίστατο καθ' ἑκάστην πιθανωτέρα. Τοιαύτη περίστασις ἐνέπνεεν εἰς τὴν Κλημεντίναν, ὡς εἰς πάντας τοὺς δυστυχεῖς, ἐλπίδα τινὰ ἀνακουφίσεως.

Ὡραία χειμερινή τις ἡμέρα παρακίνησε τὴν Κλημεντίναν μετὰ τῶν θυγατέρων της νὰ ἐξέλθωσιν εἰς περίπατον. Ἐνῷ δὲ διήρχοντο τὴν ὁδὸν, ἔνθα κατῴκει ὁ δήμαρχος, προσεκλήθησαν παρὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ μετ' ἐπιμονῆς, ἵνα εἰσέλθωσι κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀρνηθῶσιν.

Ἐλαφρὸς ζέφυρος ἔπνεε, καὶ ἀραιοτάτη ὁμίχλη διεχέετο ἀπὸ τῶν δένδρων, καλύπτουσα τὰς ἐλάτας καὶ τοὺς θαμνίσκους. Ἡ πορφυρόχρους τοῦ δύοντος ἡλίου λάμψις διέχεεν ὑπέρυθρον χρῶμα ἐπὶ τῶν καλυβῶν ἐκείνων, καὶ ἡ φύσις εἰς αὐτὸν τὸν λήθαργόν της ἦτον ἀξία θαυμασμοῦ.

Τοιαύτη ὡραία ἡμέρα ἐνεψύχου τὴν καταβεβλημένην καρδίαν, καὶ ἡ Κλημεντίνα ἔχαιρεν. Ἡ καρδια της καθαρὰ, ὡς ὁ ἀὴρ, ἦτον εὐχαριστημένη καὶ ἀνακουφισμένη, ἦτο δὲ λίαν εὐδιάθετος, ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς καλῆς φίλης της.

Τοῦ δημάρχου ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξε κατὰ πάντα βάρβαρος καὶ περιφρονητικὴ πρὸς τὴν ἀγαθὴν ταύτην γυναῖκα, καὶ τοῦτο δὲ διότι ἐδυστύχει.

Ἡ σελήνη ἐφώτιζε τὴν ὁδὸν, ὅτε ἡ Κλημεντίνα ἐξῆλθε τῆς οἰκίας. Ἡ τερπνὴ ἐκείνη λάμψις ἀνεκούφισε τὴν καρδιαν αὐτῆς, ἥτις, καὶ τοι μετριόφρων, εἶχεν ὑποφέρει πολὺ ἐκ τῶν προσβολῶν ἐκείνων. Ἐνδόμυχός τις φιλοτιμία ἀνύψωσε τὴν ψυχήν της ὑπεράνω τοσοῦτον ὀχληροῦ αἰσθήματος, ὅτε ἡ Ἀνέζα καὶ ἡ Μαρία, ἀμφότεραι κλαίουσαι, ἠρώτησαν αὐτὴν πῶς ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τοσαύτας προσβολὰς μὲ τόσην ὑπομονήν. « Ἐὰν μοὶ ἦτο συγκεχωρημένον, ἔλεγεν ἡ Μαρία, ἤθελα τῷ δώσει τὴν προσήκουσαν ἀπάντησιν, ἤθελα τὸν ἐξευτελίσει. » — « Ἀκριβαί μου θυγατέρες, εἶπεν ἡ Κλημεντίνα, ὑπάρχει κατ' εὐ

τυχίαν καὶ ἐν ἐμοὶ αὐτῇ αἴσθημα φιλοτιμίας, πλὴν νομίζω, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀληθοῦς ἀξίας μᾶς ἀποκαθιστᾷ ἀνωτέρας τῶν μακρονέων ἐκείνων. Ἡ ἀθωότης καὶ ἡ τιμιότης τῆς διαγωγῆς μας ἃ; διδάξωσιν ὑμᾶς νὰ καταφρονῆτε ἁπάσας τὰς προσβολὰς, αἵτινες πηγαζουσιν ἐκ τῆς τύχης, ἢ ἐκ περιστάσεων μὴ ἐξαρτωμένων παρ' ἡμῶν. »

Ὅταν δ' ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ θεραπαινὶς ἐνεχείρισεν ἐπιστολήν τινα, ἐσφραγισμένην μὲ μέλαιναν σφραγίδα, καὶ ἐλθοῦσαν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ της· ἡ ἐπιγραφὴ καὶ ἡ σφραγὶς τῇ ἦσαν ἐπισης ἄγνωστα. Ἀνετριχίασεν. « Ἂ Ἐδμόνδε μου! ἀκριβέ μου Ἐδμόνδε! » ἀνεβόησε, κρατοῦσα τὴν ἐπιστολὴν μὲ τρέμουσαν χεῖρα, καὶ μὴ τολμῶσα νὰ τὴν ἀποσφραγίσῃ. Αἱ θυγατέρες της μάτην ἠνάγκαζον αὐτὴν νὰ ταῖς ἐπιτρέψῃ νὰ τὴν ἀναγνώσωσιν· τέλος πάντων ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀποσφραγίσῃ. « Ἂς ἴδωμεν, εἶπε, ὁποῖα ἡ κακὴ τύχη μᾶς ἐπιφυλάττει εἰσέτι. » Πλὴν πόσον ἐξεπλάγη ἀναγινώσκουσα! ἦτον ἄρα ἀπάτη τις, ἔκστασις ἢ μάταιον ὄνειρον; Ὁ θεῖός της ἐτελεύτησεν ὑπὸ σηπεδονώδους πυρετοῦ ἄκληρος. Αὕτη δὲ ἦτον ἡ μόνη κληρονόμος του, ἐξαιρουμένου τοῦ πρώτου κτήματος, τὸ ὁποῖον ἔμελλε ν' ἀνήκῃ εἰς τὸν Ἐδμόνδον. « Ἂ! φίλτατέ μου Ἐδμόνδε! ἀνεβόησεν, ἀνυψώνουσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν μ' ἔκφρασιν χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Αἱ θυγατέρες ἐκθαμβοι ἐθεώρουν τὴν μητέρα, καὶ ἐζήτουν διὰ τῶν βλεμμάτων τὴν ἐξήγησιν τοῦ αἰνίγματος. Πλὴν τοιαύτη αἰφνίδιος μετάβασις ἀπὸ τὴν λύπην εἰς τὴν χαρὰν προσέβαλε τὴν ψυχήν της, καὶ δὲν ἄφησεν αὐτὴν ἐλευθέραν νὰ ἐξηγηθῇ « Θὰ μάθετε τὰ πάντα, φίλταταί μου θυγατέρες, τὰ παντα θὰ μάθετε, θὰ ἤμεθα εἰς τὸ ἑξῆς εὐτυχεῖς· » ταῦτα ἦσαν, ὅσα ἠδυνήθη νὰ προφέρῃ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας. Ἀνέγνωσε καὶ πάλιν τὴν ἐπιστολὴν, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ, ὅτι ὁ θεῖός της ἐτελεύτησεν ἄγαμος, καὶ ὅτι αὕτη ἦτο πραγματικῶς κληρονόμος τοσούτου πλούτου, ἐφ' οὗ δὲν εἶχε τὴν ἐλαχίστην ἀπαίτησιν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα.

Ὁ θεῖός τις ἠδύνατο τῷ ὄντι ν' ἀποθάνῃ δίχως νὰ σκεφθῇ, ποσῶς περὶ αὐτῆς, πλὴν θεραπαινίς τις, ἔχουσα συμφέρον καὶ φοβουμένη μήπως χάσῃ ὠφέλειάν τινα, εἰδοποίησεν αὐτὸν περὶ τῆς καταστάσεώς του, τὸν ἠνάγκασε νὰ διαθέσῃ τὰ πράγματά του, καὶ κατετάραξε τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του μὲ τοσαύτην ἀναλλοίωτον ἐπιμονὴν, ὥστε οὗτος ἀπεφάσισε τέλος πάντων νὰ κάμῃ διαθήκην. Ἡ θεία πρόνοια, ἥτις ἐπαγρύπνει διὰ τὴν Κλημεντίναν, διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ θνήσκοντος αἴσθημά τι μετανοίας διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν προτέραν σκληρότητά του, καὶ πρὸς διόρθωσιν ἀνέδειξεν αὐτὴν κληρονόμον.

Ἡ Κλημεντίνα δὲν ἠγάπα τὸν θεῖόν της, καθότι οὗτος δὲν ἔδειξε πώποτε πρὸς αὐτὴν μήτε ἀγαθότητα, μήτε φιλίαν. Δὲν ἀπελάμβανε τὰς ἀγαθοεργίας του, εἰμὴ ὅτε πλέον δὲν ὑπῆρχε· πλὴν τὸ αἴσθημα τοῦ μίσους δὲν εἶχε κυριεύσει τὴν καρδίαν της, ὥστε καὶ εἰς ἐκείνην τὸν στιγμὴν τὴν ηὐλόγησε, συνώδευσε τὴν κόνιν του μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης, μὴ λησμονοῦσα ν' ἀτενίσῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν καρδίαν ζωηρῶς συγκινηθεῖσαν.

Εὐτυχής, μυριάκις εὐτυχής. Ὅλα τὰ βάσανά της ἐλησμονήθησαν, αἱ ἀνησυχίαι κατεπαύνθησαν, τὸ μέλλον διέλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἐνηγκαλίσθη τὰς θυγατέρας μὲ ζωηρὰν παραφορὰν χαρᾶς. « Φίλταταί μου θυγατέρες, εἶπεν, ὅλα τὰ βάσανά μας ἐτελείωσαν πλέον, ἡ μόνη μου δυσαρέσκεια εἶναι τὸ νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ χαρῶμεν μετὰ τοῦ καλοῦ πατρός σας τ' ἀπροσδόκητα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἡ θεία πρόνοια μᾶς ἐπιδαψιλεύει· πλὴν οὗτος βλέπει, συμμερίζεται τὴν χαράν μας ἀναμφιβόλως. » Ταῖς διηγήθη ἔπειτα τὸ συμβὰν, ὅπερ μετέβαλλε τὴν τύχην των τοσοῦτον εὐτυχῶς. « Φιλτάτη μῆτερ, εἶπεν ἡ Ἀνέζα, θὰ εἴμεθα ὅμοιοι μὲ τὸν ἀξιέραστον κόμητα· δὲν εἶν' ἀληθές; Πρέπει ἀμέσως νὰ τῷ γράψωμεν· δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξεν φίλος εἰς τὰς δυστυχίας μας. »

— Ὄχι βεβαίως, Ἀνέζα μου. καὶ τὶς ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ ἕνα εὐεργέτην; Θὰ τῷ γράψω ἀμέσως τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον αἱ συμβουλαί του θὰ μᾶς χρησιμεύσωσιν. Αὐτὸς γνωρίζει κάλλιον ἡμῶν τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. » . Παρέστησεν αὐταῖς ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ θελκτικήν τινα εἰκόνα τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἀνεμιμνήσκετο μεθ' ἡδονῆς, ἐκείνας τὰς πεδιάδας, εἰς τὰς ὁποίας εἶχε διέλθει τὰ πρῶτα ἔτη, καὶ ὅπου τὰ αἰσθήματά της ἀνεπτύχθησαν. Ταῖς περιέγραφεν ἐκείνους τοὺς λειμῶνας τοὺς διαπεποικιλμένους ὑπὸ μυρίων χρωματισμῶν ἀνθέων, ἐκεῖνα τὰ ὑψίκομα καὶ μεγαλοπρεπῆ δένδρα, τὰ ὁποῖα περιεστοίχιζον καὶ κατεσκίαζον τὴν οἰκίαν, τὸν ὡραῖον λόφον ὅστις τὴν διεφύλαττε ἀπὸ τῶν ἀνέμων, καὶ τὴν ὡραίαν λίμνην, εἰς ἣν ἀντενακλᾶτο τὸ χωρίον, καὶ ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς ὁποίας συνεχῶς ἐκάθητο, ὅτε αἱ ἀργυροειδεῖς ἀκτῖνες τῆς σελήνης ἐσπινθηροβόλουν ἐπὶ τῶν κυμάτων της. Πόσον ἦτον ἀνυπόμονος ἡ ἀξιέραστος Ἀνέζα ἵνα καθήσῃ ἐκεῖ ἡ ἰδία, τῇ λάμψει τῆς σελήνης. Πόσον ἡ ζωηρὰ Μαρία ἐπεθύμει νὰ τρέξῃ πανταχοῦ.

Ἡ Κλημεντίνα οὐδὲν ἄλλο ἐνόμιζε σπουδαιότερον, εἰμὴ νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Ἐδμόνδον, καὶ νὰ τὸν συγχαρῇ διὰ τὴν ἐλπιζομένην ἀντάμωσίν των, ἣν προεμήνυεν ἡ προσεγγίζουσα εἰρήνη· « Θὰ σφιγξω ἔλεγε τὸν ἀκριβόν μου Ἐδμόνδον εἰς τὰς ἀγκάλας. » Πόσον γλυκεῖαι ὑπῆρξαν αἱ τελευταῖαι ὧραι τῆς ἡμέρας ἐκείνης· τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἥτις ὑπῆρξε πλήρης προσβολῶν καὶ βασάνων ἅμα, καὶ ἥτις ἔληγεν τόσον εὐτυχῶς. Ἡ γενικὴ χαρὰ ἐξεφράζετο μὲ ζωηρὰ θωπεύματα, καὶ διεχέετο εἰς εὐλογίαν, εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην. Ἀνέκφραστον αἴσθημα ἔκαμε νὰ καταπίπτωσι τὰ δάκρυα τῆς Κλημεντινας ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν θυγατέρων της. « Ἂ! σεῖς μόνη ἀγαλλίασις τῆς καρδίας μου, εἶπε πρὸς αὐτὰς, σεῖς, αἵτινες ὑπερφέρατε μετ' ἐμοῦ ζωὴν πικρίας καὶ ἐνδείας, αἵτινες ἠξεύρετε νὰ διαιτηρεῖσθε εὐτυχεῖς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας. Θέλετε διατηρήσει ἐν τῇ εὐπορίᾳ τὰς εὐτυχεῖς διαθέσεις, αἵτινες σας διεφύλαξαν εἰς τοὺς χρόνους τῆς δυστυχίας; Θέλετε εἶσθε καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀγαθαὶ καὶ φρόνιμοι, καθὼς εἶσθε εἰς τὸ παρελθόν; Ἡ τύχη σᾶς εὐνοεῖ, ἀκριβαί μου θυγατέραι, αἱ ἡδοναὶ θὰ σᾶς δελεάσωσι διὰ τῆς ματαίας των γοητείας, οἱ ἄνθρωποι θὰ σᾶς ἀπατήσωσι, θὰ σᾶς προσφέρωσι μικρὰ δῶρα, ὡς εἶναι ἐκεῖνοι· ὁ κόσμος, τὸν ὁποῖον εἰσέτι ἀγνοεῖτε, θὰ διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν σας μυρίας ἐπιθυμίας· θὰ δυνηθῶ νὰ τὰς ἐκπληρώσω, καὶ ἡ καρδία μου θὰ εὐαρεστῆται νὰ τὰς προλαμβάνῃ· πλὴν, θυγατέρες μου, θὰ ἦσθε τότε τόσον εὐτυχεῖς ὡς εἴσθε ἤδη; Ἡ εὐγνωμοσύνη, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τὰς τοσαύτας εὐεργεσίας δὲν θελει ἐλαττωθῇ εἰς τὰς ψυχάς σας; Ἡ ἐντύπωσις τῶν μαθημάτων μου, ἡ εἰκὼν τῶν καθαρῶν ἡδονῶν, τὰς ὁποίας ἐγεύθητε εἰς τὰς ἁπλᾶς ἑορτάς μας, δὲν θέλει ἐξαλειφθῇ; Θέλετε λησμονήσει, ἢ καταφρονήσει εἰς τὴν

τύρβην τοῦ κόσμου τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα σᾶς ἐδίδαξα νὰ τιμᾶτε. Ἂ θεέ, θεέ! ἐπεθύμουν νὰ μὴν ἐπιζήσω εἰς τοιαύτην σκληρὰν μεταβολήν. Ἤθελα μυριάκις καταρασθῇ τὰς τόσον ἐπιθυμητὰς ὥρας τῆς εὐτυχίας, καὶ ἤθελα θρηνήσει τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἦσθε εὐτυχεῖς, ἕνεκα τῆς ἀρετῆς σας. » — Ἂ ἀγαθή μου μῆτερ, εἶπεν ἡ Ἀνέζα, πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ λησμονήσωμεν καιρὸν, καθ' ὃν διὰ τῆς ἀγάπης σας καὶ τῆς ἐπιμελείας ἤμεθα τόσον εὐτυχεῖς; Διατὶ μᾶς ὁμιλεῖτε περὶ δυστυχίας καὶ πικρίας; Ὦ θεέ, ἐλυπούμεθα ἐνόσῳ καὶ σύ. Πώποτε δὲν ἐζήλωσα τὴν πολυτέλειαν, οὐδὲ τοὺς στολισμοὺς τῶν φίλων μου. Εὐχαριστοῦμαι πάντοτε εἰς τὴν εὐπρεπῆ ἁπλότητα τῶν φορεμάτων μου, δὲν ἤθελα ἐπιθυμήσει ἄλλα, καὶ τὸ μεγαλήτερον καλὸν, τὸ ὁποῖον προβλέπω διὰ τὸ μέλλον εἶναι, ὅτι θὰ δυνηθῆτε νὰ ἦσθε πάντοτε εὐχαριστημένη καὶ ἥσυχος. »

— Ἀγαπητή μου θυγάτηρ, εἶπεν ἡ Κλημεντίνα, σὺ δὲν ἀπέκτησες σχέσεις, δὲν γνωρίζεις τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἔχωσι πολλὰ θέλγητρα διὰ μίαν νεάνιδα. Τὰ πάθη σου κοιμῶνται εἰσέτι, Ἀνέζα μου, ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν θὰ ἔχεις συμπληρωμένον τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας σου. Πᾶν ἔτος συνεπάγει τὴν ἐπιθυμίαν, πλὴν πᾶν ἔτος ἐπίσης πρέπει νὰ συνεπάγῃ τὴν δυναμιν, ἥτις νὰ τὴν κανονίζῃ. Σὺ ἔλαβες ἐκ νεότητός σου τὰ ὠφέλιμα μαθήματα τῆς δυστυχίας, ἥτις μᾶς τελειοποιεῖ καὶ μᾶς διδάσκει νὰ γνωρίζωμεν τὸν κόσμον, καὶ νὰ κρίνωμεν περὶ αὐτοῦ. Ὅταν συναντήσῃς κόλακας, οἵτινες θὰ ἐξυψώσουν τὸ πνεῦμά σου, τὰς χάριτας, τὰ γενέθλιά σου, μέμνησο, ὅτι εἰς τὴν δυστυχίαν ἐλησμονήθησαν πάντα ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα διὰ νὰ καταφρονήσωσι τὴν πτωχίαν σου. Ἡ εὐαίσθητος καὶ τρυφερὰ καρδία σου θὰ δυνηθῇ εὐκόλως νὰ δεχθῇ τὰς ἐντυπώσεις. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ σοὶ προείπω, φιλτάτη μου θύγατερ, ὅτι, καὶ τοι ἀξία νὰ ἀγαπηθῇς ἀφ' ἑαυτῆς σου, θὰ δυνηθῇς ἔπειτα νὰ γινῃς ἐπιζήτητος διὰ τὰ πλούτη σου, καὶ ἐὰν ἡ καρδία σου ἤθελεν ἀπατηθῇ, ἐὰν ἔδιδε τὴν προτίμησιν εἰς τὸν ὅστις δὲν ἦτον ἄξιος τῆς Ἀνέζας. ἢ ἤθελε τὴν κάμει νὰ παρεκτραπῇ τῶν ἀρχῶν της, ῥίπτουσα αὐτὴν εἰς τὴν διαφθορὰν τοῦ μεγάλου κόσμου. . . .

— Ἂ. τοῦτο δὲν θὰ γενῇ ποτὲ, εἶπεν ἡ Ἀνέζα, ἤμεθα πάντοτε τόσον εὐχαριστημένη· πῶς ἤθελα δυνηθῇ νὰ ζητήσω τὴν εὐτυχίαν μου εἰς ἄλλο εἶδος βίου; Δὲν θὰ ὑπανδρευθῶ βέβαια ἄνδρα, μὴ ὁμοιάζοντα τὸν κόμητα, ὅστις εἶναι τόσον ἀγαθὸς, δὲν εἶν' ἀληθὲς, καλή μου μήτερ; Ἐὰν ἠδύνατό τις ν' ἀγαπήσῃ αὐτόν. » »

— Τὸν κόμητα, εἶπεν ἡ Κλημεντίνα, μάλιστα, ναὶ, θύγατερ· ἐπεθύμουν ἐν τούτοις νὰ μὴ σ' ἐμπνεύσῃ ἄλλα αἰσθήματα παρὰ τὰ τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

— Ὦ. ὄχι, συχνάκις σκέπτομαι, ὅτι, ἐὰν πρέπῃ νὰ ὑπανδρευθῶ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιτύχω ἄνδρα, ὅστις νὰ ὁμοιάζῃ τὸν κόμητα.

— Λοιπὸν, ἀγαπᾶς τὸν κόμητα;

— Παραπολὺ, μῆτερ μου, μοὶ φαίνεται τῷ ὄντι ἀξιέραστος ἀνήρ· δὲν τὸν εὑρίσκετε ἐπίσης τοιοῦτον καὶ ὑμεῖς; »

— Σύμφημι, ὅτι ἐμπορεῖ νὰ ἦναι » εἶπεν ἡ Κλημεντῖνα, καὶ ἔπαυσε τὴν συνομιλίαν ταύτην. Ἔπειτα ἐπανήγαγεν αὐτὴν ἀνεπαισθήτως ἐπὶ τῶν θελγήτρων τῆς ἁπλότητος, τῆς ἐπιῤῥοῆς αὐτῆς, καὶ τῆς ἡσυχίας. « Ἂς ὠφεληθῶμεν ἐκ τῆς τύχης μας, ἔλεγεν, διὰ νὰ φροντίσωμεν περὶ ἁπασῶν τῶν εὐκολιῶν τοῦ βίου ἄνευ πολυτελείας καὶ πολυπραγμοσύνης. Ἂς ἀνακουφίσωμεν τοὺς δυστυχεῖς μ' ὅ,τι δυνάμεθα νὰ οἰκονομήσωμεν ἐκ τῶν ματαίων ἐξόδων· ὑπάρχει αἴσθημα γλυκύτερον τοῦ εὐεργετεῖν; »

Ἡ εἴδησις τοιαύτης μεταβολῆς τῆς καταστάσεώς της διεδόθη πανταχοῦ εἰς ὀλίγας ἡμέρας, καὶ εθεωρήθη ὑπὸ διαφόρους ὄψεις κατὰ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι ἐκείνων, οἵτινες ἐνησχολοῦντο εἰς τοῦτο. Ἐν πρώτοις ὁ δήμαρχος ἠσχύνθη διὰ τὴν ἀλοζονείαν τῆς διαγωγῆς του, καὶ ἠθελησε νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα του. Ἡ σύζυγός του, ἥτις εἶχε πλείστας αἰτίας νὰ λυπῆται, ἕνεκα τούτου, ἐπεδοκίμαζε τὰς προτάσεις του· πλὴν ἀμφιβάλλεν, ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξιλεώσῃ γυναῖκα τοσοῦτον προσβληθεῖσαν.

Ἡ χαρὰ τοῦ Ἐδμόνδου, ἡ τοῦ κόμητος, αἱ συγχαρητήριοι εὐχαὶ τοῦ γέροντος ἐφημερίου, πάντα ταῦτα διήγειρον εὐφρόσυνον αἴσθημα χαρᾶς καὶ εὐτυχίας. Πᾶς ταχυδρόμος ἐκόμιζε τὰς ἐκφράσεις μεγάλης εὐνοιας καὶ φιλίας.

— Ὁποία εὐτυχία. ἔλεγεν ὁ Ἐδμόνδος, θὰ δυνηθῶ ν' ἀφήσω εἰς τὴν μητέρα μου τὴν ἀπολαβὴν τοῦ κτήματος, ὅπερ μοὶ ἀνήκει. Συνειθισμένος ἐκ τῆς τύχης μου ἔμαθον νὰ ζῶ λιτῶς, καὶ θὰ λάβω ἀφορμὴν νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς ἐκείνην, ἥτις μ' ἔδειξε τοσαύτην ἀγάπην. »

— Θὰ εἴμεθα γείτονες, ἔλεγεν ὁ ἀξιότιμος φίλος, καὶ διατοῦτο χαίρω ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ σας, ἥτις θέλει ἀποτελεῖ τὴν ἡμετέραν. Μὴ βραδύνετε νὰ γίνετε κάτοχος τοιαύτης εὐτυχοῦς κληρονομίας. Τὸ πᾶν δεικνύει προσεγγίζουσαν εἰρήνην, καὶ ὑμεῖς θὰ δυνηθῆτε νὰ ζήσητε ἥσυχος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεάτρου τοσούτων αἱματηρῶν καὶ τραγικῶν σκηνῶν. Ἡμεῖς δὲ θὰ λησμονήσωμεν τὸ παρελθὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλίας. »

Περὶ τὰ τέλη τοῦ μαρτίου ἡ κυρία Λινδοῦ ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα της. Τὸ βραχὺ διάστημα, τὸ ὁποῖον τὴν διεχώριζεν ἀπὸ τὰ λείψανα τρυφερῶς θρηνηθεντος συζύγου, τὴν ἐδίδισεν εἰς λυπηρὸν αἴσθημα. Ἐνεπνεύσθη δὲ ἀπὸ γλυκύτερα αἰσθήματα τὴν ἐσπέραν μιᾶς ὡραίας ἐαρινῆς ἡμέρας, ἐνῷ προσήγγιζεν εἰς τὰ κληρονομικὰ κτήματά της.

Ἡ ἡμέρα ἔδυεν, ὁ ὁρίζων ἐφωτίζετε εἰσέτι, ἐκ τῆς λάμψεως τοῦ δύοντος ἡλίου, ὅστις διέχεεν ὑπέρυθρον φῶς ἐπ' ἐκείνων τῶν κοιλάδων. Ἡ καρδία τῆς Κλημεντίνας ἔπαλλεν ἐν τῇ νέᾳ κατοικίᾳ της, οἱ δ' ὀφθαλμοί της ἦσαν προσηλωμένοι, ἵνα ἀναγνωρίσῃ πέριξ ἑαυτῆς πᾶν ὁρατὸν σημεῖον, πᾶσαν χώραν, πάντα τόπον. Ὅσῳ ἐπλησίαζε, τόσῳ μᾶλλον προσῳκειοῦντο αὐτῇ τ' ἀντικείμενα. Διέκρινε μὲ τὴν μεγαλητέραν συγκίνησιν τὸν λόφον, περιεστοιχισμένον ὑπὸ δένδρων, ὅστις ἀνυψοῦτο ὄπισθεν τοῦ περιβολαίου της· ἐνῷ δὲ ἡ νὺξ προσήγγιζεν, αὕτη διήρχετο τὴν ὁδὸν ὑπὸ τὰς πυκνὰς καὶ ὑψικόμους δρῦς, αἵτινες ἐσχημάτιζον τὴν εἴσοδον τοῦ πύργου.

« Ἰδοὺ εἴμεθα εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἀνέκραξεν, φίλταταί μου θύγατέρες. » Πλὴν διακρίνουσα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὰ παράθυρα τοῦ πύργου, ἅτινα ἦσαν φωτισμένα, καὶ μὴ προειδοποιήσασα τὸν ἐμπιστάτην περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς της, ἤρχισε νὰ φοβῆται, μήπως ἠπατήθη. Ἀβέβαιος οὖσα, διελογίζετο μήπως διά τινα λόγον, ὅστις ἠδύνατο νὰ τῇ ἐκφύγῃ εἰς τὰς ἐπιστολάς της, οἱ κάτοικοι τοῦ πύργου εἶχον μαντεύσει

τὴν στιγμὴν τῆς ἀφίξεώς του· ἡ δὲ περιέργεια αὕτη τὴν ἀπησχόλει. Ἐν τοσούτῳ, ὅσῳ προὐχώρει, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνεγνώριζε γνωστὰ ἀντικείμενα, καὶ ἐνδομύχως ἦτον βεβαία, ὅτι εἶναι εἰς τὴν ἕδραν τῶν προγόνων της. Ἡ ἅμαξα τέλος πάντων ἔφθασεν εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ἡ πύλη τοῦ πύργου ἠνοίχθη· ἡ φωτοχυσία, ἥτις διέλαμπεν ἐπὶ τοῦ προθαλάμου καὶ τῶν βαθμίδων, ἠκτινοβόλει πανταχόθεν. Ὁ ἐπιστάτης παρουσιάσθη εὐθὺς, ἡ δὲ σύζυγος καὶ οἱ υἱοί του περιεκύκλωσαν τὴν ἅμαξαν. Πολλοὶ ὑπηρέται προσῆλθον πλήρεις σεβασμοῦ καὶ χαρᾶς· ἡ ὑπόληψις κυρίας τόσον ἀγαθῆς προσελκύει ἕκαστον πρὸς αὐτήν. Πλὴν τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν παραφορὰν, μεθ' ἧς; ὅτε Ἐδμόνδος καὶ ὁ κόμης ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν περιποθήτων ὀδοιπόρων; Τίς ἤθελε δυνηθῆ ποτὲ νὰ ζωγραφήσῃ μὲ τὰ ἀληθῆ χρώματα τοιαύτην σκηνὴν θαυμασμοῦ, καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἡδονὴν μιᾶς στιγμῆς, ἥτις παρεῖχεν εἰς τὰς καρδίας ἁπάντων ὅ,τι ἕκαστος ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ πλέον εὐχάριστον! Ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς, αἱ ἀδελφαὶ καὶ ὁ ἀδελφὸς, οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐρασταὶ κατ' εὐτυχίαν ἅπαντες ἐνηγκαλίσθησαν, συνεχαίροντο, καὶ ἀπεχωρίζοντο διὰ νὰ ἐγκαλισθῶσιν ἐκ νέου τρυφερότερα.

Ὁ δὲ ἀξιαγάπητος κόμης ἔχαιρε παντὸς ἄλλου πλειότερον κατ' αὐτὴν τὴν εὐτυχῆ ἑσπέραν. Αὐτὸς ἦτον, ὅστις, μαθὼν παρὰ τοῦ Ἐδμόνδου τὴν τῆς ἀφίξεως ἡμέραν τῆς οἰκογενείας, τὸν εἶχε προτρέψει νὰ ζητήσῃ ἄδειαν, ἐπὶ λόγῳ νὰ γενῇ κάτοχος τοῦ κληρονομηθέντος φεούδου, ἡ δὲ φωτοχυσία καὶ ἡ προϋπάντησις ἦσαν ἅπαντα ἔργα αὐτοῦ.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔτους ἑκάστη ἡμέρα παρεῖχε τῇ εὐτυχῇ Κλημεντίνᾳ, νέας καὶ εὐαρέστους ἡδονάς. Τινὲς ἐράσμιαι καὶ ἀφελεῖς γειτόνισσαι συνενοῦντο, εἰ καὶ σπανιώτερον, μὲ τὴν εὐάρεστον συνοδίαν των. Ἥ τε Ἀνέζα καὶ ἡ Μαρία ἀνεῦρον μεταξὺ τῶν θυγατέρων, εὐγενῶν τινων ἀνθρώπων ἐκείνου τοῦ τόπου, συντρόφους ἀξίας ἑαυτῶν. Ἤθελον δυνηθῆ ἐπίσης νὰ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ καὶ λάτρεις, πλὴν ἡ Ἀνέζα τοσοῦτον προκατειλημμένη ἠδύνατο νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχήν της ἀλλαχοῦ ἢ ἐπὶ τοῦ κόμητος; Τοὺς ἀδελφοὺς τῶν φίλων των ἐθεώρουν ὡς ἀδελφούς των. Ἐν τούτοις μετὰ πολλὰ ἔτη ἡ Μαρία ἔμαθε νὰ διακρίνῃ τί ἔπρεπε ν' ἀποτελέσῃ τὴν εὐτυχίαν της. Ὁ ἀξιέραστος ὑπασπιστὴς τοῦ Λένδα, ὅστις ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δημάρχου εἶχε συλλάβει καλλίστην ἰδέαν περὶ ἐκείνης τῆς οἰκογενείας, καὶ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἔγινεν ἐραστὴς τῆς Μαρίας, καὶ μετὰ ταῦτα σύζυγός της.

Μετὰ παρέλευσιν δύω ἐτῶν ἐν τοιαύτῃ γλυκείᾳ καὶ ἡσύχῳ ὁμονοίᾳ, ὁ κόμης παρουσιάσθη μίαν ἡμέραν μὲ φυσιογνωμίαν ἐκφράζουσαν ζωηρὰν καὶ εἰλικρινῆ χαρὰν εἰς τὸ πρόσωπόν του. « Εἶμαι ἤδη ἐλεύθερος, κυρία, εἶπε, καὶ δύναμαι ν' ἀφεθῶ εἰς τὸ γλυκύτερον αἴσθημα τῆς καρδίας, ὅπερ, ἐὰν ἤθελεν εἰσακουσθῇ, ἐὰν ἡ ἀξιέραστος Ἀνέζα ἦναι ἐπίσης ἐλευθέρα, καὶ ἐὰν καταδέχεται νὰ δεχθῇ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς καρδίας μου, τί ποτε δὲν δύναται ἤδη νὰ μ' ἐμποδίσῃ τοῦ ν' ἀποκατασταθῶ ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ κόμησσα ὑπανδρεύθη πάλιν, τὸ ἐπληροφορήθην· τὸ ἐπεθύμησα ἐνδομύχως ἐν τῇ καρδίᾳ μου πρὸ πολλοῦ, ἀφωσιωμένος ὅλως εἰς τὴν ἀξιέραστον Ἀνέζαν. Πλὴν δὲν ἠδυνάμην νὰ τῇ προσφέρω παρὰ χεῖρα ἐλευθέραν παντὸς ἐλέγχου· οἱ δεσμοὶ τῆς καρδίας διαῤῥηχθέντες ἅπαξ καὶ εἰς τοιοῦτον σκληρὸν τρόπον, δὲν εἶχον λύσει καὶ τοὺς τῆς θρησκείας. Ἐν τούτοις μία ἄδεια κατορθόνει τοῦτο· θέλω τὴν ἐπιτύχει εὐκόλως. »

Εὐτυχὴς, μυριάκις εὐτυχὴς ἡ Κλημεντίνα! ἐχάρη ἔκτοτε χαρμοσύνως διὰ τῆς συζεύξεως τῆς Ἀνέζας μετὰ τοῦ καλητέρου ἀνδρὸς, μετ' ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἡ ἀθῶα καρδία της εἶχεν ἐκλέξει, ἅμα ἔγινεν ἐπιδεκτικὴ αἰσθήματος.

Ἡ εἰρήνη ἀπεκατέστη εὐθύς. Ὁ Ἐδμόνδος εἶχε κάμει ἐκλογήν τινα· ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ τὴν σύντροφον, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν ἄνευ ἐλπίδων εἰς καιρὸν ὀλιγώτερον εὐτυχῆ, καὶ ηὐλόγησε τὴν τύχην τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτῆς. Συνηνώθη μετὰ τῆς οἰκογενείας, ἡ δὲ Κλημεντίνα εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ γήρατος ἔζησεν ἥσυχος, χαίρουσα διὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ χαρὰν τῶν τέκνων της.

Καθὼς ἥσυχόν τι ῥυάκιον, τὸ ὁποῖον ὁρμητικοὶ ἄνεμοι ἐξωκοιτίζοντες παρασύρουσιν ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν λειμώνων, καὶ διασκορπίζουσιν αὐτὸ μυριοτρόπως ἐπὶ τῶν ἀνωμάλων καὶ πετρωδῶν ὁδῶν· ἀφοῦ δὲ κοπάσωσιν οἱ ἄνεμοι, ἀναλαμβάνει τὸν συνήθη ῥοῦν του, καὶ ἀρχίζει ἐκ νέου ἡσύχως νὰ ῥέῃ ἕρπον μεταξὺ τῶν λειμόνων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐτεῶν, αἵτινες τὸ ἐπισκιάζουσιν, ἐνῷ αἱ ἑσπερινοὶ ἀκτῖνες ἀνταναχλῶνται ἐπὶ τῶν κυμάτων πολυτρόπως, οὕτως ἡ Κλημεντίνα διήγαγεν ἡμέρας γαληνιαίας ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἰδίας οἰκογενείας, καὶ ἐχάρη περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου εὐτυχίαν, τῆς ὁποίας βεβαίως ἦτον ἀξία διὰ τὴν σταθερότητα καὶ ἀνοχὴν τοσούτων δυστυχιῶν.

ΤΕΛΟΣ.

ΤΟ

ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΝ.

—o—

(*Περιηγήσεως ἐντυπώσεις*).

. . . . . Ὁ μοναχὸς Ἰωάννης Μάριος μὲ ἠρώτησεν, ἂν ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ κοιμητήριον· ἡ νὺξ ἦτον ἤδη προκεχωρημένη, ὅπερ, ἐκεῖνος μὲν ἐθεώρει ἴσως ὡς τὸ μόνον κώλυμα τοιαύτης ἐπισκέψεως, ἐγὼ δὲ ὡς εὐνοϊκὴν μάλιστα εὐκαιρίαν. Ἐδέχθην λοιπὸν τὴν πρότασίν του. Ἀνοίγων δ' ἐκεῖνος τὴν θύραν τοῦ κοιμητηρίου, μ' ἐμπόδισεν ἐπὶ μικρὸν νὰ προχωρήσω, καὶ τῇ μᾷ τῶν χειρῶν λαβὼν με τοῦ βραχίονος, μ' ἐδείκνυε διὰ τῆς ἑτέρας εἰς τὸ βάθος τοῦ κοιμητηρίου μοναχὸν, ὀρύσσοντα τὸν ἴδιον τάφον. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο ἔμεινα ἀκίνητος πρὸς στιγμήν· ἐρωτήσας δ' ἀκολούθως τὸν συνοδεύοντά με μοναχὸν, ἂν ἐδυνάμην νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τυχὼν ἀπαντήσεως καταφατικῆς, τὸν παρεκάλεσα ν' ἀποσυρθῇ, ἂν τοῦτο δὲν τὸν δυσηρέστη. Ἡ πρότασίς μου ἀντὶ ἀδιακρίτου ἐράνη μάλιστα εὐχάριστος πρὸς αὐτὸν, καταβεβλημένον ἤδη ὑπὸ τοῦ κάματου ὄντα. Ἔμεινα λοιπὸν μόνος.

Ἠπόρουν κατ' ἀρχὰς πῶς νὰ πλησιάσω τὸν τυμβωρύχον μου· ἀλλ' ἅμα προεχώρησα βήματά τινα πρὸς αὐτὸν παρατηρήσας με ἐκεῖνος, ἐστράφη πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐρεισθεὶς ἐπὶ τοῦ λίσγου του, περιέμενε νὰ τοῦ ἀποτείνω τὸν λόγον. Ἡ ἀμηχανία μου ηὔξανε ἐκ τούτου· ἀλλ' ἐσκέφθην, ὅτι, παρατείνων τὴν σιωπήν μου, θὰ καθιστάμην γελοῖος· λύσας λοιπὸν αὐτήν,

— Πολὺ ἐξώρας, πάτερ μου, τῷ εἶπον, καταγίνεσαι εἰς τὸ ἀνιαρὸν τοῦτο ἔργον· νομίζω, ὅτι μετὰ τοὺς ἡμερησίους σου σκοποὺς καὶ τὰς βασάνους ὅσας ὑποφέρεις, ἀπόλυτον ἔχεις ἀνάγκην νὰ δαπανήσῃς ἀναπαυόμενος τὰς ὀλίγας ὥρας, αἵτινες σοὶ ἀπολείπονται ἐκ τῆς προσευχῆς· ἄλλως τε, πάτερ, προσέθηκα μειδιῶν, διότι ἔβλεπον ὅτι ἦτον ἔτι νέος, οὐδὲ κατεπεῖγον φαίνεται τὸ ἀπασχολοῦν σε ἔργον.

— Ἐδῶ, τέκνον, μὲ λέγει ὁ μοναχὸς μὲ μεστὸν στοργῆς καὶ θλίψεως ὕρος, δὲν θνήσκουν πάντοτε πρῶτοι οἱ πρεσβύτεροι, οὐδὲ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας ἔρχονται εἰς τὸν τάφον οἱ θνητοί. Ὀρύττω δ' ἤδη τὸν τάφον μου, διότι ἴσως οὕτω τάχιον μ' ἐπιτρέψει ὁ Κύριος νὰ κατέλθω εἰς αὐτὸν, ἕτοιμον ἤδη ὄντα.

— Πάτερ μου, ἐπανέλαβον ἐγὼ, σύγγνωθι, ἄν, καί τοι εὐσεβῆ ἔχων τὴν καρδίαν, δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς τοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις καὶ ἑπομένως πιθανὸν ἡ γνώμη μου νὰ ἦναι σφαλερὰ, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἡ αὐτοπάρνησις, τὴν ὁποίαν τὸ τάγμα, εἰς ὃ ἀνήκεις, ἀπαιτεῖ, δὲν φθάνει μέχρι τοῦ κατὰ τῆς ζωῆς μίσους.

— Ὁ ἄνθρωπος εἶναι κύριος τῶν πράξεων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἀπήντησεν ὁ μοναχός.

— Ἀλλ' ἡ ἐδική σου ἐπιθυμία, πάτερ, εἶναι πολὺ ἀνιαρά.

— Διότι εἰκονίζει τὴν καρδίαν μου.

— Ὑπέφερας λοιπὸν πολλά;

— Διηνεκῶς ὑποφέρω.

— Ἐνόμιζα ὅτι ἡ ψυχικὴ γαλήνη μόνη κατοικεῖ τὴν Μονὴν ταύτην.

— Ὦ! ἡ τύψις τοῦ συνειδότος παντοῦ ἐμφιλοχωρεῖ.

Θεωρήσας προσεκτικώτερον τὸν μοναχὸν ἐκεῖνον ἀναγνώρισα ὅτι ἦτον ὁ αὐτὸς, ὃν εἶχον ἴδει τὴν νύκτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσπίπτοντα πρὸ τῶν εἰκόνων καὶ δεόμενον ἐν ὀλοφυρμοῖς. Μὲ ἀνεγνώρισε δὲ κ' ἐκεῖνος.

— Ἦσο τὴν νύκτα ταύτην εἰς τὸν ὄρθρον; μὲ λέγει.

— Πλησίον σου μάλιστα, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

— Μὲ ἤκουσας λοιπὸν στενάζοντα.

— Σὲ εἶδον κλαίοντα.

— Τί λοιπὸν τότε περὶ ἐμοῦ ἐστοχάσθης;

— Ὅτι ὁ Θεὸς, ἵλεως πρὸς σὲ γενόμενος, σὲ καθίστα ἱκανὸν νὰ χύνῃς δάκρυα.

— Ναί! ναί! ἀφ' ὅτου μὲ ἐδαψίλευσε τὴν χάριν ταύτην, νομίζω ὅτι ἡ κατ' ἐμοῦ ὀργή του μετριάζεται.

— Ἀλλ' ἀπεπειράθης ποτὲ, τὸν ἠρώτησα ν' ἀνακουφίσῃς τὰς θλίψεις σου, ἐκμυστηρευόμενος αὐτὰς εἴς τινα τῶν ἀδελφῶν σου;

— Ἕκαστος ἐνταῦθα φίλε, φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων φορτίον πρὸς τὰς ἰδίας δυνάμεις σύμμετρον· ἡ δ' ἐλαχίστη εἰς τοῦτο ὑπ' ἄλλου γενομένη προσθήκη δύναται νὰ τὸν ἀπολέσῃ.

— Ἀλλ' ὅμως πολὺ ἤθελε τοῦτο σὲ ὠφελήσει.

— Τὸ πιστεύω ὅσον καὶ σύ.

— Μέγα τι εἶναι, ἐξηκολούθησα διὰ τὸν πάσχοντα καρδίᾳ συμπονοῦσα αὐτὸν, χεῖρ φιλίως τὴν χεῖρά του σφίγγουσα.

Καὶ λαβὼν, ἔσριξα τὴν χεῖρά του· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀποσύρας αὐτὴν ἠρέμα καὶ συσταυρώσας ἐπὶ τοῦ στήθους τοὺς βραχίονας, μὲ προσέβλεπεν ἀτενῶς, ὡς θέλων διὰ τῶν ὀμμάτων του εἰς τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας μου νὰ εἰσδύσῃ.

— Συμφέρον ἡ ἀδιακρισία σὲ κινεῖ; μὲ λέγει· εἶσαι ὄντως ἀγαθὸς, ἢ ἁπλῶς φιλοπράγμων;

Οἱ λόγοι του οὗτοι μ' ἐνέπλησαν λύπης.

— Τὴν χεῖρά σου, πάτερ, τῷ λέγω, τὴν χεῖρά σου δός με δι' ὑστάτην φορὰν . . . καὶ ὑγίαινε. Ἀπεμακρυνόμην ἤδη, ὅτε,

— Ἄκουσε, ὑπολαβόντος ἐκείνου, ἐστάθην. Ἐλθὼν δὲ πρός με, δὲν θέλω, μὲ λέγει, νὰ εἴπωσιν, ὅτι μοὶ προσεφέρθη μέσον παρηγορίας, ἐγὼ δ' ἀπέβαλα αὐτὸ, οὐδ' ὅτι ὁ μὲν Θεὸς σ' ἔπεμψε πρὸς ἐμὲ, ἐγὼ δὲ, δυστροπῶν, δὲν ἐδέχθην τὴν προσφοράν σου. Ἔπραξας πρὸς ἕνα δυστυχῆ ὅ,τι οὐδεὶς ἀπὸ ἓξ ἤδη ἐτῶν πρὸς αὐτὸν ἔπραξεν· ἔσφιξας τὴν χεῖρά του· σ' εὐχαριστῶ. Εἰπὼν δὲ πρὸς τὸν δυστυχῆ τοῦτον, ὅτι ἴσως ἡ διήγησις τῶν δεινῶν του ἐπιφέρει ἀνακούφησιν εἰς αὐτὰ, ἀπέκτησας τὸ δικαίωμα νὰ τ' ἀκούσῃς. Ἤδη μὴ διακόψῃς με πλέον ἐν μέσῳ τῆς διηγήσεώς μου, λέγων μοι *ἀρκεῖ* . . . Ἄκουσε αὐτὴν μέχρι τέλους, ἐπειδὴ, ὅτι πρὸ τοσούτου ἤδη χρόνου κεκρυμμένον ἐν τῇ καρδίᾳ φυλάττω, ἀπόλυτον ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς. Ὅταν δ' ἀποπερατώσω τὴν διήγησίν μου, φύγε, φύγε πάραυτα χωρὶς νὰ μάθῃς τὸ ὄνομά μου, χωρὶς νὰ μ' εἴπῃς τὸ ἐδικόν σου· τοῦτο ζητῶ παρὰ σοῦ.

Τὸ ὑπεσχέθην. Ἐκαθέσθημεν λοιπὸν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων μνημείου ἡγουμένου τινός· ἐστήριξεν ἐπὶ μικρὸν ὁ μοναχὸς διὰ τῶν χειρῶν τὸ μέτωπον· κατὰ τὴν κίνησιν δὲ ταύτην τῆς καλυπτούσης τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κορδύλης πρὸς τὰ ὀπίσω πεσούσης, ἐδυνήθην, ὅτε ἀκολούθως ἤγειρε τὴν κεφαλὴν, νὰ παρατηρήσω ἀνέτως αὐτόν. Ἦτο δὲ νέος γενειήτης καὶ μελανόφθαλμος· ὁ ἀσκητικὸς βίος, ἰσχνὸν καὶ κάτωχρον καταστήσας αὐτὸν, ὅσης εὐμορφίας τὸν ἐστέρησε, τοσαύτην προσέθηκεν ἐκφραστικότητα εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του. Ἐν ὀλίγοις ἦτο γνήσιον ἀντίτυπον τῆς κεφαλῆς τοῦ *Γκιαούρη*, ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Βύρωνος ἐφανταζόμην αὐτήν.

— Περιττὸν ὅλως μὲ λέγει, νὰ μάθῃς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου καὶ τὴν χώραν τῆς κατοικίας μου. Τὰ ὁποῖα μέλλω νὰ σὲ διηγηθῶ συμβάντα ἔλαβον

χῶραν πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν· ἤμην τότε εἴκοσι καὶ τετραετής.

Ἤμην πλούσιος καὶ ἀνῆκον εἰς διάσημον οἰκογένειαν· ἅμα τὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ περατώσας σπουδάς μου, ἐρρίφθην εἰς τῆς κοινωνίας τὸ στάδιον, τὸν μὲν χαρακτῆρα εὔτολμον, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐξημμένην καὶ τὴν καρδίαν μεστὴν παθῶν ἔχων, τεθωρακισμένος δὲ καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι οὐδὲν ἐπὶ πολὺ ἐδύνατο ν' ἀντιστῇ πρὸς ἄνθρωπον πλούσιον καὶ ἐπίμονον. Τὰ πρῶτα τοῦ βίου μου συμβάντα συνετέλεσαν δυστυχῶς, ἵνα ἐμπεδώσωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν γνώμην μου ταύτην.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος τοῦ 1825 ἔτους, ἀγροκήπιον γειτνιάζον πρὸς τὸ τῆς μητρός μου, πωλούμενον ἠγοράσθη παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Μ. . . . Τὸν στρατηγὸν τοῦτον εἶχον συναντήσει ἄλλοτε εἰς τὴν κοινωνίαν ἄγαμον ἔτι· ἦτο δ' ἀνὴρ σοβαροῦ καὶ αὐστηροῦ χαρακτῆρος, συνεθίσας ἐκ τῆς διηνεκοῦς τῶν πεδίων τοῦ Ἄρεως θέας τοὺς μὲν ἄνδρας ἴσους τῷ ἑνί, τὰς δὲ γυναῖκας ἴσας τῷ μηδενί νὰ λογίζηται. Εἰκάσας ἐκ τούτου ὅτι ἐνυμφεύθη στρατηγοῦ τινος ἴσως τὴν χήραν, ἵνα μετ' αὐτῆς δύναται ἀνέτως περὶ τῆς μάχης τοῦ Μαρέγκου καὶ τῆς Ἀουστερλίτζης νὰ ὁμιλῇ, μικρὰν ἤλπισα τὴν ἐκ τῆς ἀποκτήσεως τοιούτων γειτόνων τέρψιν, ὅτε μετά τινας ἡμέρας ἐπισκεφθεὶς ἡμᾶς ὁ στρατηγὸς τὴν τῆς ἐγκαταστάσεως λεγομένην ἐπίσκεψιν, ἐπαρουσίασεν εἰς τὴν μητέρα μου ὡς σύζυγόν του πλάσμα οὐράνιον, ἰδανικῆς ὡραιότητος.

Ἐγνώρισας φίλε τὸν κόσμον, ἐγνώρισας τὴν ἀλλόκοτον ἠθικήν του καὶ τὰς περὶ τιμῆς παραλόγους ἀρχάς του, ὁριζούσας τὴν μὲν περιουσίαν τοῦ πλησίον, ἥτις μόνην τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ ἀποτελεῖ, νὰ σεβώμεθα, ἐπιτρεπούσας δὲ νὰ στερῶμεν αὐτὸν τῆς συζύγου του, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν ἀποτελούσης. Ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶδον τὴν Κυρίαν Μ. ἐλησμόνησα τὸν χαρακτῆρα τοῦ σοζύγου της, τὰ πεντήκοντά του ἔτη, τὰς δάφνας ὅσας ἔδρεψεν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, ὅτε ἡμεῖς νήπια ἐκλαυθμηρίζομεν εἰς τὰς κοιτίδας μας, τὰς εἴκοσι τοῦ σώματός του πληγάς, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐνῷ ἡμεῖς ἐθηλάζομεν τὰς τροφάς μας, ἐλησμόνησα τὴν ἀπαλπισίαν τῶν γηραιῶν του ἡμερῶν, ἐλησμόνησα, ὅτι ἔμελλον καταγέλαστον ὅλως νὰ κατασήσω αὐτὸν περὶ τὰ τέλη βίου τοσοῦτον ἐνδόξου, τὰ πάντα ἐλησμόνησα, περὶ ἑνὸς καὶ μόνου, περὶ τῆς πρὸς τὴν Καρολίναν ἀγάπης μου σκεπτόμενος.

Τὰ κτήματα τῆς μητρός μου ἐγειτνίαζον, ὡς προεῖπον, πρὸς τὰ τοῦ στρατηγοῦ· τοῦτο ἐχρησίμευεν εἰς ἐμὲ ὡς εὐλογοφανὴς πρόφασις συχνῶν ἐπισκέψεων. Ὁ στρατηγὸς μ' ἐτίμησε μὲ τὴν φιλίαν του· ἀλλ' ἤμην τοσοῦτον ἀγνώμων, ὥστε τὴν φιλίαν του ταύτην προσεπαθουν νὰ μεταχειρισθῶ ὡς μέσον, ἵνα, στερήσας αὐτὸν τῆς ἀγάπης τῆς συζύγου του, προσκτήσω αὐτὴν ἐγώ.

Ἡ Καρολίνα ἐκυοφόρει· ὁ δὲ στρατηγὸς, σεμνυνόμενος ἤδη μᾶλλον ἐπὶ τῷ μέλλοντι κληρονόμῳ αὐτοῦ ἢ ἐπὶ ταῖς λαμπραῖς του νίκαις, ἔτρεφε πρὸς τὴν σύζυγόν του ἔρωτα ἐνθερμότερον, λαβόντα ὅλως πατρικὸν χαρακτῆρα. Ἡ δὲ Καρολίνα ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν ὡς γυνή, ἥτις, καί τοι μὴ καθιστῶσα τὸν σύζυγόν της εὐδαίμονα, οὐδεμίαν ὅμως παρέχει εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν παραπόνων. Τὴν μεταξὺ τῶν αἰσθημάτων τῶν δύο συζύγων σχέσιν ταύτην ἀνακαλύψας διὰ τοῦ ἀσφαλοῦς βλέμματος τοῦ ἔχοντος συμφέρον τὰ πάντα νὰ διέῃ, ἤμην ἤδη πεπεισμένος, ὅτι ἡ Κ. Μ. δὲν ἠγάπα τὸν στρατηγόν· διὸ καὶ παράδοξον μάλιστα μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις μου ἐδέχετο μετ' εὐγενείας μέν, ἀλλὰ καὶ ἄκρας ψυχρότητος. Οὐδόλως ἐπεζήτει τὴν παρουσίαν μου, ἄρα οὐδεμίαν ἐκ ταύτης ἠισθάνετο ἡδονὴν, ἀλλ' οὐδ' ἀπέφευγεν αὐτὴν, οὐδένα ἄρα τῇ ἐνέπνεεν αὕτη φόβον. Οἱ ὀρθαλμοί μου ἀτενῶς πρὸς τοὺς ἰδικούς της προσηλωμένοι, συνήντων πολλάκις αὐτοὺς τυχαίως ἐκ τοῦ ἐργοχείρου ἢ τῶν ἐλεφαντουργῶν τμημάτων τοῦ κλειδοκυμβάλου της ἐγειρομένους, πλὴν τὸ βλέμμα μου, ὡς φαίνεται, εἶχε πλέον ἀπωλέσει τὴν ἐπαγωγὸν ἐκείνην δύναμιν τὴν ὁποίαν κυρίαι τινὲς πρὸ τῆς Καρολίνας ἀπέδιδον εἰς αὐτό.

Τὸ θέρος παρῆλθεν οὕτως· ἐπειδὴ δ' εἰ πόθοι μου εἶχον καταντήσει ἀληθὴς ἔρως, τὴν πρὸς ἐμὲ ψυχρότητα τῆς Καρολίνας ἐθεώρησα ὡς πρόκλησιν ἐρωτικῆς πάλης, εἰς τὴν ὁποίαν προθύμως περιεπλέχθην, ὢν φύσει βιαίου χαρακτῆρος. Ἀλλὰ λεπτὸν δυσπιστίας μειδίαμα, ἐπὶ τῶν ῥοδίνων χειλέων της κατὰ τὰς πρώτας μου πρὸς αὐτὴν ἐρωτικὰς λέξεις προφαινόμενον, μ' ἀφῆκε τὴν τόλμην νὰ τῇ ὁμιλήτω περὶ ἔρωτος· ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ τῇ γράψω· ὅθεν, ἐσπέραν τινὰ ἀνειλίξας γραμμάτιον ἐντὸς τοῦ ἐγχειρίου της, τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον συνομιλῶν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, παρετήρουν προσεκτικῶς αὐτὴν, ὅτε τὸ ἐξείλιττεν ἵνα ἀναλαβῇ τὴν ἐργασίαν της. Εἶδον ὅτι οὐδόλως ἠρυθρίασεν ἀναγινώσκουσα τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ γραμματίου μου, ὅτι οὐδόλως συνεκινήθη, θέτουσα αὐτὸ ἐντὸς τοῦ κόλπου της· δυσδιόρατον μόνον μειδίαμα πρὸς στιγμὴν συνέστειλε τὰ κοραλλινά της χείλη.

Παρατηρήσας, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἐπεθύμει νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ, ἀπέφευγον ὡς ἐδυναμην αὐτήν. Τὸ δ' ἑσπέρας, ἐκείνη μὲν καθημένη μετ' ἄλλων κυριῶν φίλων της περί τινα τράπεζαν εἰργάζετο, ὁ στρατηγὸς ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα τινά, ἐγὼ δ' εὑρισκόμην εἰς ὀλιγόφωτον τῆς αἰθούσης γωνίαν, ὁπόθεν ἀπαρατήρητος ἐδυνάμην ἀνέτως νὰ θεωρῶ τὴς Καρολίναν, ἥτις μετ' ὀλίγον ζητήσασά με ἐντὸς τῆς αἰθούσης διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ εὑροῦσα,

— Λάβετε παρακαλῶ, τὴν καλοσύνην, Κύριέ μου μὲ εἶπε, νὰ μὲ σχεδιάσετε δύο γράμματα Γοτθικοῦ σχήματος διὰ τὴν γωνίαν τοῦ ῥινομάκτρου μου, ἓν Κ. καὶ ἓν Μ.

— Εὐχαρίστως Κυρία μου, ἀπεκρίθην.

— Ἀλλὰ μὲ ἀναγκαιοῦν ἀπόψε· ἀμέσως μάλιστα ἐπεθύμουν νὰ τὰ εἶχον. Πλησιάσατε, παρακαλῶ. Ἀπομακρύνασα δὲ πλησιοθέν της μίαν τῶν φίλων

της μὲ προσέφερε τὴν κενωθεῖσαν θέσιν, λαβὼν ἐγὼ ἕδραν, ἐπορεύθην κ' ἐκάθησα ἐκεῖ. Μ' ἔδωκε γραφίδα.

— Ἀλλὰ στεροῦμαι χάρτου, Κυρία μου.

— Λάβετε καὶ χάρτην, μὲ λέγει δίδουσά μοι ἐπιστολὴν, ἔγκλεισιον εἰς ἀγγλικὸν φάκελλον· στοχασθεὶς κατ' ἀρχὰς, ὅτι ἦτον ἀπάντησις πρὸς τὴν πρωϊνήν μου ἐπιστολὴν, ἀπεσφράγισα μεθ' ὅσης ἐδυνάμην περισσοτέρας ψυχρότητος τὸν ἀποκρύπτοντά μοι αὐτὴν φάκελλον· πλὴν παρ' ἐλπίδα εὗρον ἐντὸς αὐτοῦ τὴν ἰδίαν μου ἐπιστολήν! Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Καρολίνα, ἐγερθεῖσα ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης.

Μεταλαλήσας αὐτὴν,

— Κυρία, τῇ εἶπον, τείνων ἐπιδεικτικῶς πρὸς αὐτὴν τὴν χεῖρα· μ' ἐδώσατε χωρὶς βιβλία νὰ προσέξητε ἐπιστολὴν φέρουσαν τὴν ὑμετέραν ἐπιγραφήν. Ὁ φάκελλος μὲ ἀρκεῖ διὰ νὰ σχεδιάσω τὰ ὁποῖα μ' ἐζητήσατε γράμματα.

Παρατηρήσασα δ' ἐκείνη ὅτι κατὰ τοὺς λόγους μου τούτους, ὁ στρατηγὸς διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος του, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς, μ' ἐπλησίασε μετὰ σπουδῆς καὶ λαβοῦσα ἐκ τῆς χειρός μου τὴν ἐπιστολὴν. καὶ παρατηρήσασα δῆθεν τὴν ἐπιγραφὴν,

— Ἀ! ναί, εἶπε μετὰ πλείστης ὅσης ἀδιαφορίας, εἶναι μία ἐπιστολὴ τῆς μητρός μου.

Ὁ στρατηγὸς ἐξηκολούθησε τὴν διακοπεῖσαν ἀνάγνωσιν τοῦ *Γαλλικοῦ ταχυδρόμου*· ἐγὼ δ' ἤρχισα νὰ σχεδιάζω τὰ ζητηθέντα στοιχεῖα.

Ἡ Κυρία Μ. . . ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης.

Ἐπαχθεῖς, πιστεύω, σοὶ εἶναι αἱ λεπτολογίαι μου αὗται, μὲ λέγει. διακόπτων τὴν διήγησίν του ὁ μοναχὸς, καὶ ἀπορεῖς ἴσως ἀκούων αὐτὰς ἀπὸ τοῦ στόματος ἀνθρώπου, φέροντος ἔνδυμα μοναχοῦ καὶ καταγινομένου εἰς τὴν ὄρυξιν τοῦ ἰδίου τάφου· ἀλλ' αἴτιον τούτου εἶναι ὅτι ὑστάτη τῶν ἄλλων ἀποσπᾶται τοῦ κόσμου ἡ καρδία, ὑστάτη δ' ἀπὸ τῆς καρδίας ἀποσπᾶται ἡ ἀνάμνησις.

— Αἱ λεπτομέρειαι αὗται, ἀπεκρίθην ἐγὼ, καθὸ ἀληθεῖς, μ' ἐνδιαφέρουσι μάλιστα· ἐξακολούθησον.

— Τὴν ἐπιοῦσαν ἐξυπνίσθην περὶ τὴν ἕκτην τῆς πρωΐας ὥραν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ὅστις φέρων τὴν κυνηγετικήν του ἐνδυμασίαν ἦλθεν ἵνα μοὶ προτείνῃ μικρὰν ἐκδρομὴν εἰς τὴν ἐξοχήν.

Κατ' ἀρχὰς ἡ ἄελπτος ἔλευσίς του μ' ἐτάραξεν ὀλίγον· ἀλλὰ τοσοῦτον ἡ φωνή του διετήρει τὸν συνήθη τόνον τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ὥστε ταχέως καθησυχάσας, ἐδέχθην τὴν πρότασίν του καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

Ὁδεύοντες, περὶ διαφόρων ἐσυνομιλοῦμεν πραγμάτων· ὅτε δὲ πλέον ἐμέλλομεν ν' ἀρχίσωμεν τὴν θήραν, ἐστάθημεν ἵνα γεμίσωμεν τὰ πυροβόλα μας.

Ἐνῷ εἰς τοῦτο κατεγινόμεθα, ὁ στρατηγὸς μὲ προσέβλεψεν ἀτενῶς. Τὸ ἀτενές του τοῦτο βλέμμα μ' ἐνέπλησε δειλίας. Τί διανοεῖσαι, τῷ εἶπον, στρατηγέ;

— Διανοοῦμαι, μ' ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ὅτι πολὺ ἄφρων πρέπει νὰ ἦσαι, ἀποφασίσας νὰ ἐρασθῇς τῆς συζύγου μου.

Μαντεύεις ὁποίαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς ἐμὲ οἱ λόγοι του οὗτοι.

— Ἐγώ; στρατηγέ! ἀπεκρίθην κατάπληκτος.

— Ναί, σύ. μήπως προτίθεσαι νὰ τ' ἀρνηθῇς;

— Στρατηγέ! σοὶ ὀμνύω. . . .

— Μὴ ψεύδεσαι, Κύριε· τὸ ψεῦδος εἶναι ἀνάξιον τιμίου ἀνδρός· ἐλπίζω δὲ ὅτι εἶσαι τίμιος.

— Ἀλλὰ τίς σᾶς εἶπε τὸ τοιοῦτο;

— Πῶς; τίς! περίεργον! ἡ σύζυγός μου.

— Ἡ Κυρία Μ. . . .;

— Μήπως θέλεις νὰ εἴπῃς, ὅτι ἀπατᾶται; Περίμεινον· ἰδοὺ μία ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν χθὲς τῇ ἔγραψας.

Καὶ ἔτεινε πρὸς ἐμὲ τεμάχιον χάρτου, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖς ὅτι δὲν ἐδυσκολεύθην πολὺ ν' ἀναγνωρίσω, Ὁ ἱδρὼς σταγδὴν κατέῤῥεεν ἀπὸ τοῦ μετώπου μου. Παρατηρήσας δ' ὁ στρατηγὸς, ὅτι ἐδίσταζον νὰ τὸ λάβω, συστρέψας αὐτὸ μεταξὺ τῶν παλαμῶν του, ἐσχημάτισε βύσμα, δι' οὗ ἐγέμισε τὸ πυροβόλόν του.

Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου μου.

— Ὅ,τι εἶχες γεγραμμένον ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ἀληθεύει; μὲ εἶπεν· αἱ βάσανοί σου εἶναι ὄντως τοιαῦται, ὁποίας περιγράφεις αὐτάς; ἀληθῶς αἱ νύκτες σὲ φαίνονται κόλασις; Λέγε, ἀλλὰ λέγε τὴν ἀλήθειαν, ταύτην κἂν τὴν φοράν.

— Δὲν δύναμαι ἄνευ τούτου νὰ τύχω συγγνώμης, στρατηγέ;

— Τότε λοιπὸν, τέκνον μου, ἐπανέλαβε μὲ τὸν συνήθη τῆς φωνῆς του τόνον, τότε πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς, νὰ μακρυνθῇς ἀπὸ ἡμᾶς, νὰ περιηγηθῇς τὴν Ἰταλίαν ἢ τὴν Γερμανίαν καὶ νὰ ἐπανέλθῃς, ἐντελῶς πρότερον ἰαθείς.

Τῷ ἔτεινα τὴν χεῖρα, ἐκεῖνος δ' ἔσφιγξε φιλίως αὐτήν.

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι; μὲ λέγει.

— Μάλιστα, στρατηγέ, αὔριον ἀναχωρῶ.

— Περιττὸν κρίνω νὰ σ' εἴπω, ὅτι ἂν ἔχῃς ἀνάγκην χρημάτων, συστατικῶν ἐπιστολῶν. . . .

— Ὦ! εὐχαριστῶ.

— Ἄκουσε! σοὶ προσφέρω ταῦτα, ὅπως ἤθελε σοὶ προσφέρει πατήρ· μὴ πειραχθῇς ποσῶς διὰ τοῦτο. Ἐξ ἀποφάσεως λοιπὸν δὲν ἔχεις χρείαν αὐτῶν; ἔστω· ἄς ἀρχίσωμεν τὴν θήραν καὶ ποσῶς πλέον ἄς μὴ ἀναφέρωμεν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Δέκα βήματα μακρὰν ἀνεπέτασε πέρδιξ· πυροβολήσαντος δὲ κατ' αὐτῆς τοῦ στρατηγοῦ, εἶδον τὸ ἐρωτικόν μου δελτάριον ἐπὶ τῆς μηδικῆς πόας ἀναπέμπον καπνόν.

Τὴν πέμπτην μ. μ. ὥραν ἐπανήλθομεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ στρατηγοῦ· ἠθέλησα ν' ἀποχαιρετήσω αὐτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπιμείνας, μ' ἐβίασε νὰ τὸν συνοδεύσω.

— Ἰδοὺ, κυρίαι μου, εἶπεν εἰσερχόμενος εἰς τὴν

αἴθουσαν ἐξαίρετος νέος, ὅστις ἀναχωρῶν αὔριον δι' Ἰταλίαν, ἦλθε νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσῃ.

— Ἄ! πραγματικῶς; ὁ κύριος ἀναχωρεῖ; εἶπεν ἡ Καρολίνα, ἐγείρασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἐργοχείρου της· συνήντησεν τοὺς ἰδικούς μου, ὑπέστη ἀταράχως τὸ βλέμμα μου ἐπὶ ἓν ἢ δύο δευτερόλεπτα, καὶ ἐπανέλαβε τὸ ἔργον της.

Ὅλοι ὡμίλουν περὶ τῆς αἰφνιδίου μου ταύτης ἀποδημίας, περὶ τῆς ὁποίας οὐδὲ λέξιν εἶχον εἰπεῖ τὴν προτεραίαν· οὐδεὶς ὅμως ἐμάντευσε τὸ ἀληθὲς αὐτῆς αἴτιον.

Ἡ Κ. Μ.. μὲ περιεποιήθη κατὰ τὸ γεῦμα μὲ πολλὴν χάριν.

Τὸ ἑσπέρας ἀπεχαιρέτησα πάντας. Ὁ στρατηγὸς μὲ συνώδευσεν ἀναχωροῦντα, μέχρι τῆς ἐξόδου τῆς ἐπαύλεως· ἀγνοῶ τῇ ἀληθείᾳ ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔρωτα μᾶλλον ἢ μῖσος ἠσθανόμην πρὸς τὴν σύζυγόν του.

Ἐν τούτοις περιηγήθην ἕτος ὁλόκληρον· ἐπεσκέφθην τὴν Νεάπολιν, τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Βενετίαν· ἠπόρουν δὲ παρατηρῶν, ὅτι τὸ πάθος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ἀτέλευτον, ἐξεῤῥίζοῦτο βαθμηδὸν ἐκ τῆς καρδίας μου. Ἔφθασα πλέον νὰ θεωρῶ αὐτὸ ὡς ἓν ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἐκείνων συμβάντων, ὧν γέμει παντὸς νέου ὁ βίος, καὶ τὰ ὁποῖα, πρὶν ὁλοτελῶς παραδώσῃ εἰς τὴν λήθην, σπανιώτατα μόνον ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην του.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τοῦ Mont-Cenis φθάσας δὲ εἰς Γρενόβλην, ἐπεθύμησα, ὡς καὶ εἷς συνοδοιπόρος μου νέος, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα εἰς τὴν Φλωρεντίαν, νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Μοιὴν τοῦ ἁγίου Βρούνου. Εἶδον λοιπὸν τότε τὸν οἶκον τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἀπὸ ἓξ ἤδη ἐτῶν κατοικῶ, καὶ εἶπον, μειδιῶν, πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ συνοδοιπόρος μου) ὅτι ἀν, καθ' ἣν ἐποχὴν ἤμην ἐρωτομανής, ἐγνώριζα τὸ Μοναστήριον τοῦτο, ἤθελα ἀφεύκτως καταταχθῆ μεταξὺ τῶν μοναχῶν του.

Ἐπανῆλθον εἰς Παρισίους. Εὑρὼν τοὺς παλαιούς μου φίλους, ἐξηκολούθησα τὸν αὐτὸν τοῦ ζῆν τρόπον, τὸν ὁποῖον ἡ μετὰ τῆς Κ. Μ.. σχέσις μου εἶχε διακόψει, ὥστε ἐνόμιζα, ὅτι ὅσα μέχρι τοῦδε σὲ δ ηγήθην ἦσαν ὄνειρον. Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ μου μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, ἀνιωμένη εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐπώλησε τὸ κτῆμά της καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἠγόρασε μέγαρον εἰς Παρισίους.

Ἔβλεπον συχνὰ τὸν στρατηγόν· ὢν δ' οὗτος ἤδη εὐχαριστημένος ἐκ τῆς διαγωγῆς μου, μ' ἐπρότεινε μίαν τῶν ἡμερῶν, ἂν ἤθελα νὰ προσφέρω τὰ σεβάσματά μου εἰς τὴν κυρίαν του· τὸ ἐδέχθην, βέβαιος περὶ τῆς ἀδιαφορίας μου· εἰσερχόμενος μολοντοῦτο εἰς τὸν θάλαμόν της ἠσθάνθην συγκίνησίν τινα, τοσοῦτον ἐλαφρὰν ὅμως, ὥστε οὐδόλως ἀνησύχησα δι' αὐτήν. Ἡ Κ. Μ.. ἔλειπε.

Μετά τινας ἡμέρας περιερχόμενος ἔφιππος ἐντὸς τοῦ δάσους, ἀπήντησα, κατὰ τὴν καμπὴν δενδροστοιχίας τινός, τὸν στρατηγὸν μετὰ τῆς συζύγου του. Ἂν ἀπέρευγον αὐτοὺς θὰ ἐδείκνυον προσποίησιν· ἄλλως τε καὶ οὐδένα εἶχον λόγον νὰ ἀποφύγω τὴν Κ. Μ..

Διευθύνθην λοιπὸν πρὸς αὐτούς. Τὴν Καρολίναν εὗρον πολὺ ὡραιοτέραν ἢ ὅτι εἶχον ἀφήσει αὐτήν· διότι, ὅτε τὸ πρῶτον ἐγνώρισα αὐτήν, αἱ πρόοδοι τῆς ἐγκυμοσύνης τὴν παρηνόχλουν, ἐνῷ τότε τῆς ἐντελοῦς ὑγείας ἡ ἐπάνοδος τῇ ἀπέδωκε τὴν προτέραν αὐτῆς ἀνθηρότητα.

Μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον μὲ τόνον φωνῆς παρὰ τὸ σύνηθες ἐπαφρόδιτον, τείνασά μοι ταὐτοχρόνως χαριέντως τὴν χεῖρα· λαβὼν δ' αὐτὴν ἐγὼ, τὴν ἠσθάνθην σφιγγῶσαν ἐντὸς τῆς ἰδικῆς μου, ῥίγος ἐκ τούτου διεχύθη καθ' ὅλον μου τὸ σῶμα· τὴν προσέβλεψα, ἐκείνη δ' ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁδηγήσας τότε τὸν ἵππον μου πλησίον της, συνεβάδιζον μετ' αὐτῶν.

Ὁ στρατηγὸς μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξοχήν των, ὅπου ἔμελλον μετά τινας ἡμέρας νὰ ὑπάγωσιν· ἐπέμεινε δὲ τοσοῦτο μᾶλλον εἰς τοῦτο, καθόσον ἡμεῖς εἴχαμεν ἤδη πωλήσει τὴν ἰδικήν μας. Ἀπεποιήθην εὐσχημόνως τὴν πρόκλησίν του· ἀλλ' ἡ Καρολίνα γραφεῖσα πρὸς ἐμέ— « ἔλθετε δά » μὲ εἶπεν. Ἕως τότε δὲν εἶχα ἀκούσει τὴν φωνήν της· οὐδὲν ἀπήντησα, ἀλλ' ἐβυθίσθην εἰς ῥεμβασμοὺς· δὲν ἦτον ἡ αὐτὴ γυνὴ, τὴν ὁποίαν πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχον γνωρίσει.

Στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν σύζυγόν της, πιθανὸν, εἶπεν, ὁ κύριος νὰ φεβῆται μὴ βαρυνθῆ μένων μεθ' ἡμῶν· δότε τῳ λοιπὸν τὴν ἄδειαν νὰ συμπαραλάβῃ ἐρχόμενος ἕνα ἢ δύο φίλους του· ἴσως τοῦτο τὸν καταπείσει ν' ἀποφασίσῃ τὴν θυσίαν ταύτην.

— Διάβολε! ἀπεκρίθη ὁ στρατηγός· εἶναι ἐλεύθερος νὰ πράξῃ τοῦτο· ἀκούετε κύριε; μὲ λέγει.

— Εὐχαριστῶ, στρατηγέ, ἀπεκρίθην χωρὶς πολὺ νὰ σκεφθῶ τί ἔλεγον, ἀλλ' ἔχω δεδομένον λόγον...

— Τοῦ ὁποίου τὴν τήρησιν προτιμᾶτε ἀπὸ ἡμᾶς, εἶπεν ἡ Καρολίνα· εὖγε! εἶσθε πολὺ περιποιητικός. Τὰς λέξεις της ταύτας συνώδευσε βλέμμα· ἐξ ἐκείνων διὰ τὰ ὁποῖα πρὸ ἑνὸς ἔτους προθύμως ἔδιδα τὴν ζωήν μου.

Ὑπεσχέθην νὰ ὑπάγω.

Ἔβλεπον ἐνίοτε εἰς Παρισίους τὸν συνοδοιπόρον μου ἐκεῖνον νέον, τὸν ὁποῖον εἶχον γνωρίσει εἰς Φλωρεντίαν. Ἐλθὼν οὗτος πρὸς ἐμὲ τὴν προτεραίαν τῆς διὰ τὴν ἐξοχὴν τοῦ στρατηγοῦ ἀναχωρήσεώς μου μὲ ἠρώτησε ποῦ ἔμελλον νὰ ὑπάγω. Οὐδεμίαν εἶχον ἀφορμὴν νὰ τὸ κρύψω.— Ἄ! μὲ λέγει, περίεργος τωόντι σύμπτωσις· παρ' ὀλίγον νὰ ἦμαι κ' ἐγὼ συνοδοιπόρος σου.

— Γνωρίζεις λοιπὸν τὸν στρατηγόν!

— Ὄχι· ἀλλ' ἐπρόκειτο νὰ μὲ συστήσῃ πρὸς αὐτὸν εἷς φίλος μου, ὅστις ὅμως ἤδη δυστυχῶς ἀποδημεῖ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Νορμανδίας, παραλαμβάνων τὴν κληρονομίαν θανόντος τινὸς θείου του. Τοσοῦτο δὲ μᾶλλον λυποῦμαι, καθόσον μέλλεις καὶ σὺ ἤδη νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν αὐτὴν ἐξοχὴν, ὥστε θὰ διασκεδάζομεν ἐκεῖ ἐξαίρετα ὁμοῦ.

Ἐνθυμηθεὶς τότε τὴν ὁποίαν μ' εἶχε δώσει ὁ στρατηγὸς ἄδειαν νὰ συμπαραλάβω μετ' ἐμοῦ καὶ ἕνα φίλον μου,

— Θέλεις νὰ ὑπάγωμεν ὁμοῦ; τῷ εἶπον.

— Ἀλλ' ἔχεις τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην οἰκειότητα μὲ τὴν οἰκογένειαν;

— Ὤ! περὶ τούτου μὴ φροντίζε.

— Τότε δέχομαι εὐχαρίστως.

— Καλῶς· ἔσο λοιπὸν ἕτοιμος αὔριον κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν· θὰ ἔλθω νὰ σὲ συμπαραλάβω.

Τὴν ἐννάτην ὥραν τῆς ἐπαύριον ἤμεθα ἤδη εἰς τὸ μέγαρον τοῦ στρατηγοῦ· αἱ κυρίαι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὑρίσκοντο εἰς τὸ δάσος· μᾶς παρέστησαν τὸ μέρος ἔνθα περιεπάτουν· καὶ μετὰ μικρὰν ἀναζήτησιν συνηντήσαμεν αὐτάς.

Ἡ Κ. Μ.. ἅμα ἰδοῦσα ἡμᾶς, ἐφάνη ὠχριῶσα. Ἀπέτεινε πρὸς ἐμὲ τὸν λόγον μετὰ συγκινήσεως μὴ διαρυγούσης τὴν προσοχήν μου. Καὶ ἐνῷ ὁ στρατηγὸς ὑπεδέχθη εὐμενέστατα τὸν Ἐμμανουὴλ, ἡ Κ. Μ.. ἔδειξε πρὸς αὐτὸν φανερὰν ψυχρότητα.

— Βλέπεις, εἶπε πρὸς τὸν σύζυγόν της, διὰ λεπτῆς τῶν ὀφρύων κινήσεως ὑποδεικνύουσα τὸν Ἐμμανουὴλ, ἔχοντα ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς αὐτὴν, βλέπεις, ὅτι ὁ κύριος εἶχεν ἀνάγκην τῆς ὁποίας τῷ ἐδώσαμεν ἀδείας; Μολοντοῦτο τὸν εὐχαριστῶ διπλασίως.

Πρὶν δ' εὕρω λόγον κατάλληλον ἵνα τῆς ἀποτείνω, στρέψασα ἐκείνη τὰ νῶτα, ἀπετάνθη πρὸς ἄλλον. Τόσον ὀλίγον ὅμως διήρκεσεν ἡ δυσαρέσκειά της αὕτη, ὥστε ἀντὶ νὰ λυπηθῶ, διότι ἐπροκάλεσα αὐτὴν, ἀπεναντίας ἐπήνεσα ἐμαυτὸν διὰ τοῦτο. Κατὰ τὸ γεῦμα, καθεσθεὶς πλησίον της, παρετήρησα, ὅτι οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον διετήρη ἴχνος τῆς πρωϊνῆς δυσαρεσκείας. Ἦτον χαριεστάτη....

Ἀφοῦ ἐπίομεν τὸν καφφὲν, ἐπρότεινεν ὁ στρατηγὸς μικρὸν περίπατον ἐντὸς τοῦ δάσους· προσέφερα τὸν βραχίονά μου εἰς τὴν Καρολίναν· ἐκείνη δ' εὐμενῶς εἰς αὐτὸν στηριχθεῖσα, ἐπεδείκνυε καθ' ὅλον τὸν περίπατον τὴν ἔκλυσιν καὶ τὸ ἀτιμέλητον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ μὲν Ἰταλοὶ καλοῦσι morbidezza, ἡ δ' ἡμετέρα γλῶσσα ἀδυνατεῖ μονολεκτικῶς νὰ ἐκφράσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ εὐτυχία μὲ καθίστα ἔξω φρενῶν. Ἂν καὶ ὁλόκληρον ἔτος ἐχρειάσθη διὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ πρὸς τὴν Καρολίναν πάθους μου, μία μόνη ἤρκεσεν ἡμέρα ἵν' ἀναγεννηθῇ αὐτὸ ἰσχυρότατον καὶ καταστῇ κύριον ὅλης τῆς ψυχῆς μου. Οὐδέποτε εἶχον ἀγαπήσει τὴν Καρολίναν ὅσον ἠγάπων αὐτὴν τότε.

Αἱ ἀκόλουθοι ἡμέραι κατ' οὐδὲν μετέβαλον τοὺς πρὸς ἐμὲ τρόπους τῆς Κ. Μ.. παρετήρησα μόνον ὅτι ἀπέφευγε τὴν κατὰ μόνας συνέντευξιν. Ἀλλὰ τὴν παραφύλαξιν ταύτην ἐγὼ ἐθεώρουν ὡς νέαν ἀπόδειξιν τῆς ἀδυναμίας της· ὡς ἐκ τούτου δ' ὁ ἔρως μου ηὐξήθη ἔτι μᾶλλον, ὑποτιθεμένου ὅτι ἦτον αὐξήσεως ἐπιδεκτικός.

Σπουδαία ὑπόθεσις ἐν τούτοις ἀπῄτει τὴν εἰς Παρισίους ἐπί τινας ἡμέρας παρουσίαν τοῦ στρατηγοῦ. Ὅταν ἡ εἴδησις αὕτη ἠγγέλθη εἰς τὴν Κ. Μ.. παρετήρησα, νομίζω, χαρὰν ἐκστράψασαν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων της· εἶπον δὲ κατ' ἐμαυτόν. Ὦ! σ' εὐχαριστῶ, Καρολίνα· ἡ ἀναχώρησις αὕτη τοῦ στρατηγοῦ σὲ καθιστᾷ περιχαρῆ διὰ τὴν ὁποίαν σοὶ παρέχει ἐλευθερίαν. Ὅλαι αἱ ὧραι, ὅλαι αἱ στιγμαὶ, τὰ δεύτερα ὅλα τῆς ἀπουσίας του ταύτης δι' ἡμᾶς τοὺς δύο εἶναι προωρισμέναι.

Ὁ στρατηγὸς μετὰ τὸ γεῦμα ἀνεχώρησε· προεπέμψαμεν αὐτὸν μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἀλωῆς· κατὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν ἡ Καρολίνα, στηριχθεῖσα, ὡς ἔθος, εἰς τὸν βραχίονά μου, μόλις ἐδύνατο νὰ κρατηθῇ ὀρθία· τὸ στῆθος της ἐπνευστία, ἡ ἀναπνοή της διεκέπτετο. Ἐν ὡμίλησα περὶ τοῦ ἔρωτός μου, οὐδόλως δ' ἐφάνη δυσανασχετοῦσα· ἀλλὰ, καὶ ἂν τὸ στόμα της ἤθελε μ' ἀπαγορεύσει τὴν ἐξακολούθησιν, οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν εἰς τοιαύτην χαύνωσιν βυθισμένοι, ὥστε ἠδυνάτει νὰ τοῖς δώσῃ ἔκφρασιν σύμφωνον πρὸς τοὺς λόγους της.

Ὡς ὄναρ διῆλθεν ἡ ἑσπέρα ἐκείνη· δὲν ἠξεύρω τί παίγνιον ἐπαίχθη· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἤμην πλησίον της· ὅτι ἡ κόμη της ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τοῦ προσώπου μου εἰς πᾶσαν αὐτῆς κίνησιν, ὅτι ἀπειράκις ἡ χεὶρ μου ἤγγισε τὴν ἰδικήν της, ἦτον ἑσπέρα φλογερά· πῦρ ἐκυκλοφόρει ἐντός μου.

Ἀλλ' ἡ ὥρα καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ χωρισθῶ ἔρθασεν· οὐδὲν ἄλλο μοι ὑπελείπετο, ἵνα κατασταθῶ ἐντελῶς εὐδαίμων, εἰμὴ ν' ἀκούσω ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς Καρολίνας τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας τοσάκις σιγαλῇ τῇ φωνῇ τῇ εἶχον ἀποτείνει, « Σ' ἀγαπῶ! σ' ἀγαπῶ. » Μετέβην εἰς τὸν κοιτῶνά μου περιχαρὴς καὶ ὑπερήφανος ὡς ἂν ἤμην βασιλεὺς τῆς ὑφηλίου· καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, διότι τὴν ἐπιοῦσαν, τὴν ἐπιοῦσαν ἴσως, τὸ ὡραιότερον τῆς πλάσεως ἄνθος, ὁ πολυτιμότερος ἀδάμας, ἡ Καρολίνα, ἔμελλε νὰ μὲ εἴπῃ τὴν μαγικὴν ἐκείνην λέξιν τοῦ ἔρωτος.... Εἰς τὴν λέξιν ταύτην περιείχοντο ὅλαι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς αἱ ἡδοναί.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ

ΓΥΝΑΙΚΩΝ,

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ ΑΥΤΩΝ

Ὑπὸ τοῦ Ἰατροῦ Reveillé-Parise.

«Πάντα συνέχει ἔρως . . .»

Ἐν παντὶ καιρῷ, ὡς γνωστὸν, ἡ σπουδὴ τῆς γυναικὸς ἐπησχόλησε πλείστους συγγραφεῖς, καὶ, παράδοξον, ἀείποτε σχεδὸν ἀπεφάνθησαν ἄλλοι μὲν αὐτῶν μετ' ἄκρας κολακείας, ἄλλοι δὲ ὑπὸ πνεύματος πικρᾶς καὶ κακενθρεχοῦς ἐμπνεόμενοι ἐπικρίσεως.

Ἐπραγματεύθησαν ἐπὶ πολὺ περὶ τῶν ἀντιφάσεων, τῶν ἐκπληκτικῶν ἀντιθέσεων, τοῦ παραξένου, καὶ τῶν ἰδιοτροπιῶν τῶν γυνσικῶν, καὶ ἐν συμπεράσματι εἶπον, ὅτι εἶναι ἀνεξήγητοι. Βεβαίως, ὁλόκληρον βιβλιοθήκην ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τις ἐκ τῶν ὅσα ἐγράφησαν ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ φύλου τούτου ἀπὸ πολλῶν αἰώνων. Οἱ μὲν σκορπίζοντες δαψιλῶς τὰ εὔοσμα ἄνθη τῆς κολακείας, παρέστησαν τὴν γυναῖκα ὡς θεότητά τινα, ἣν ὀφείλομεν ἀείποτε νὰ σεβώμεθα, νὰ λατρεύωμεν, νὰ θαυμάζωμεν· αἱ χάριτές της εἶναι ἄπειροι, τὰ ἐλαττώματά της ἀδιόρατα, ἢ ἂν ὑπάρχω-

σιν, ἐξ ἡμῶν προέρχονται. Ὁ ποιητὴς Μαλέρβης ἐν τῷ διθυραμβικῷ αὐτοῦ ἐνθουσιασμῷ ἐκφωνεῖ,

« Οὐδὲν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ῥόδων ὡραιότερον.' »

Ἀλλαχοῦ δὲ ἐπιλέγει κατ' ἄλλην τινὰ ἔννοιαν, « Οὐδὲν νοστιμώτερον τῶν γυναικῶν καὶ των πεπονίων. Ἄλλοι δὲ ἀπ' ἐναντίας ἐθεώρησαν τὴν γυναῖκα ὃν ἐπίφοβον, ἐπικίνδυνον, ἀληθῆ ὄφιν, θέλγοντα καὶ δηλητηριάζοντα, μαγεύοντα καὶ ἀπατῶντα, ἔχοντα δύω εἰδῶν δάκρυα, τὰ μὲν διὰ τὴν πανουργίαν, τὰ δὲ διὰ τὴν θλῖψιν. Αἱ γυναῖκες κρατοῦσι πάντοτε τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνδρὸς ὑπόδουλον, καὶ πλησίον αὐτῶν ἡ ἐλευθερία του κινδυνεύει. Διὰ τοῦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν σοφὸς ἄναξ Σολομὼν, ὅστις εἰς τὰ βασίλειά του εἶχεν ἑπτακοσίας γυναῖκας, λέγει: Εὗρον τὴν γυναῖκα τοῦ θανάτου πικροτέραν.

Ὁ Ἰσπανὸς Δόπε δὲ Βέγα, δὲν λέγει ὀλιγώτερα κατὰ γυναικῶν, καὶ διϊσχυρίζεται ὅτι συχνότατα ἔχει τὴν μὲν ὄψιν ἀγγέλου, τὴν δὲ καρδίαν δαίμονος. Οἱ ἀνδρονικιανοὶ αἱρετικοὶ τῆς Β' καὶ Γ', ἑκατονταετηρίδος διάκρισιν οὐσιώδη ποιούμενοι, ὑπεστήριζον, ὅτι τὸ ἓν ἥμισυ τῆς γυναικὸς εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ ἕτερον τοῦ διαβόλου. Διὰ τὴν αἵρεσίν των δὴ ταύτην, οἱ κακοδαίμονες, ἀνεθεματίσθησαν πολλάκις καὶ λίαν δικαίως.

Ἐν τούτοις, ἐν μέσῳ τῆς μεγάλης καὶ αἰωνίας ταύτης ἔριδος, ποῦ κεῖται ἡ ἀλήθεια ; πῶς νὰ τὴν εὕρωμεν ; Τίς ἔχει δίκαιον, τίς ἄδικον; οἱ κόλακες ἢ οἱ πικροὶ τῶν γυναικῶν ἐπικριταί; Ὁ Βουαλὼ ὁ σατηρικὸς, ἢ ὁ Λεγουβὲ, ὁ θιασώτης των; Καθ' ἡμᾶς, ὅλοι ἔχουσι δίκαιον, καὶ ὅλοι ἔχουσιν ἄδικον, διότι ἑκατέρωθεν ὑπάρχει ὑπερβολή. Ἡ γυνὴ δὲν ἐννοεῖται, εἰμὴ διὰ τῆς ἀταραξίας, τῆς κρίσεως καὶ τῆς πολυπειρίας.

Λυποῦμαι διὰ τοὺς ποιητὰς, τοὺς φιλοσόφους, τοὺς ἠθικολόγους, τοὺς μυθιστοριογράφους, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐγνώρισεν, οὐδ' ἐδύνατο νὰ γνωρίσῃ τὰς γυναῖκας, ὅσον οἱ φυσιολόγοι καὶ οἱ ἰατροί. Ὁ ἰατρὸς Ῥουσὲλ δημοσιεύσας περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν σύστημα τῶν γυναικῶν, ἐπέχυσε πάντων τῶν ἄλλων μεῖζον φῶς ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου. Αὐτὸς καὶ οἱ ὀπαδοί του ἐγνώρισαν τὴν γυναῖκα, ὁποία ἀληθῶς ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, βάσις τῆς οἰκογενείας, ἐν παντὶ ὅ,τι μέγα περιέχει ἡ λέξις αὕτη, τῆς χρησιμότητος καὶ τῆς εὐτυχίας. Τοιαύτην ἀποστολὴν ἐχάραξεν εἰς τὰς γυναῖκας ὁ Ὕψιστος, καὶ εὐτυχεῖς, ὅσαι, πισταὶ εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην, γινώσκουσιν αὐτῆς τὰ καθήκοντα, τὰς αὐστηρὰς ἡδονὰς, καὶ δύνανται νὰ τελειώσωσι τὸν βίον αὐτῶν, ὡς εὐμόρφων γυναικῶν, ἐντὸς τοῦ παραδείσου τῆς μητρότητος.

Ἐκ τῆς σπουδῆς ταύτης ἐξήχθησαν παρατηρήσεις ἀκριβεῖς ἅμα καὶ ἀξιολογοι. Ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει ἰδιοσυγκρασίαν ἄκρως λεπτὴν καὶ εὔκαμπτον, λυμφατικὴν καὶ αἱματώδη· μῦς ἁπαλοῦς, ὧν αἱ ἐξοχαὶ εἶναι λεῖαι, καὶ ἡ συστολὴ γλυκεῖα καὶ εὔκολος, κυψελώδη ἱστὸν, ἄρθονον, ἁπαλὸν, γέμοντα οὐσίας στεατώδους, ὅθεν πηγάζει ἡ ὁμαλὴ καὶ ὁμοιόμορφος ἐκείνη ἐπιφάνεια τῶν μελῶν τῆς γυναικὸς, τὸ στρογγύλον ἐκείνο καὶ χαρίεν περίγραμμα (contours) τὸ διακρίνον αὐτὴν, ἱστὸν καλυπτόμενον καὶ αὐτὸν ὑπὸ δέρματος λευκοῦ, λείου ἢ λάμποντος ἐκ τῆς ἡδείας ἀναγανακλάσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὡραίου αἵματος, τῆς τροφῆς αὐτῆς· πανταχοῦ, τελευταῖον, ἐνυφὴν ὀργανικὴν λεπτοφυῆ, σῶμα ἐντελῶς ἁρμονικὸν, ὅπου, κατὰ διάρκειαν πολλῶν ἐτῶν (ὄχι ὅμως πλέον τῶν 40) ἡ χάρις, ἡ εὐκαμψία καὶ ἡ κομψότης ἀκτινοβολοῦσι πανταχόθεν.

Διακρίνει δὲ ἐξόχως τὸν διοργανισμὸν τοῦτον νευρικόν τι σύστημα, παραδόξως εὐκίνητον καὶ εὑρεθιστον καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη, κεντρικά τε καὶ τῆς περιφερείας. Ἐντεῦθεν τὸ ἄκρως εὐπαθὲς πρὸς ἐντυπώσεις, impressionabilité, τῆς γυναικὸς, τὸ παράγον ζωηρὰς, βαθείας, καὶ ὅμως ἐφημέρους ἀντιλήψεις. Τέλος, εἰς τὸ σύνολον τῆς ἰδιοσυγκρασίας ταύτης, καὶ ὡς τύπος ἴδιος τοῦ γυναικείου ὀργανισμοῦ, ἐνυπάρχει εὐκίνητόν τι καὶ κυματοειδὲς, εὔκολον καὶ γλυκὺ, νευρικαὶ δυνάμεις συγκερασμέναι, ἀλλ' ἱκαναὶ νὰ ὑψοθῶσιν εἰς τὴν δυνατὴν δαπασῶν. Τοῦ τύπου δὲ τούτου δοθέντος, τύπου εἰς ὃν προστίθενται ἀκολούθως ἡ ἀγωγὴ, τὰ ἤθη, αἱ ἕξεις, τὰ πάθη, αἱ κοινωνικαὶ προλήψεις, — ἅπασαι αἱ τῶν γυναικῶν ἰδιότητες, καλαὶ ἢ κακαὶ, αἱ κλίσεις, αἱ συμπάθειαι, τὰ ἐλαττώματα, αἱ ἐργασίαι αὐτῶν χειροτεχνικαὶ ἢ νοητικαὶ ἐξηγοῦνται, καθότι ὑπάρχει προορισμός τις φυσικὸς, τοῦ ὁποίου ἀνάγκη ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἐπιῤῥοήν. Πνευματώδης τις ἀνὴρ εἶπεν, « ὅλαι αἱ γυναῖκες εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ γυνὴ » καὶ εἶχε δίκαιον, κατὰ τοῦτο τοὐλάχιστον, ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι γυνὴ καθ' ὅλα τὰ τοῦ σώματος αὐτῆς μέλη. Ἡ γνῶσις λοιπὸν τῆς ὀργανικῆς ταύτης ἰδιοσυγκρασίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀριάδνειος μῖτος ἐντὸς τοῦ ἀδιεξόδου τούτου λαβυρίνθου τῆς γυναικείας καρδίας, καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ αἰσθήματα τῆς γυναικὸς, τὸ εἶδος τοῦ πνεύματός της καὶ αὐτὴν τὴν εἱμαρμένην της.

Ἡ γυνὴ, ὡς συγγραφεὺς, εἶναι ἀνεπιδεκτος συντόνων καὶ ἐμβριθῶν σκέψεων· ὁ νοῦς αὐτῆς ἔχει ἰσχὺν, ὅταν ἡ ψυχή της εἶναι ἐξημμένη. Ἔχει δὲ ἀνάγκην νὰ ὑποστηριχθῇ ὑπὸ ἰσχυροῦ τινος αἰσθήματος, ὑπὸ πίστεως βαθυτάτης, οὐδόλως ὑπὸ τῆς ἀμφιβολίας σαλευομένης. Ἐντεῦθεν, εἶναι ἄφευκτον νὰ ἔλλειπῃ ἐν γένει ἐκ τῆς γυναικείας εὐφυΐας τὸ πρωτότυπον, αὐστηρά τις λογικὴ, καὶ ἡ τόλμη· ἡ χάρις καὶ ἡ λεπτότης εἶναι τὰ κυριεύοντα στοιχεῖα τῶν συγγραμμάτων τῶν γυναικῶν. Ἡ δὲ περίσσεια αὕτη τῆς εὐαισθησίας, ἧς ἡ ῥίζα εὑρίσκεται εἰς νεῦρα ἄκρως εὐερέθιστα, εἶναι αἰτία, ὥστε εἰς τὸ φῦλον τοῦτο τὸ αἴσθημα ὑπερέχει διαρκῶς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σοβαρώτερα πράγματα. Διὸ, ὡς ἐῤῥέθη, σπανίως αἱ γυναῖκες πράττουσιν, ὅπως ὁ νόμος, ὅστις ἀποφασίζει οὔτε ἀγαπῶν, οὔτε μισῶν. Ἡ δικαιοσύνη αὐτῶν ὑπεγείρει πάντοτε μίαν ἄκραν τοῦ καλύμματος, διὰ νὰ ἴδωσι ποίους μέλλουν νὰ καταδικάσωσιν ἢ νὰ ἀθῴωσιν. Ἐντεῦθεν ἐπίσης ἡ λεπτὴ, ἡ δικαία καὶ ὀξεῖα ἐκείνη κρίσις, ἡ χαρακτηριζουσα τὰς γυναῖκας, διότι ἐνῷ πολλάκις ἡμεῖς μανθάνομεν, αὗται μαντεύουσιν. Ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὁρμέμφυτος ἐν αὐταῖς, ὡς ἂν εἶχον δευτέραν τινὰ ὅρασιν, ἥτις ἐστὶν ἁπλῶς ἡ θαυμασία ὀξύνοια, δι' ἧς ἀνακαλύπτουσι πλείστας ὑποχρεώσεις καὶ σχέσεις λεπτὰς, αἵτινες διαφεύγουσι καὶ αὐτὸν τὸν ὀξυδερκέστερον ἄνδρα, Ἀλλ' ἂν τὸ αἴσθημα τοῦτο ἐξαφθῇ, κακὴν λαμβάνων διεύθυνσιν, (ὡς συμβαίνει τοῦτο ὄχι σπανίως), δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τρομερὰ δυστυχήματα, ἐπικινδύνους παραφορὰς καὶ νὰ διαφθείρῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν κρίσιν των. Ὁ Καρδινάλιος Μαζαρῖνος, ὁ γέρων οὗτος ἐπίτριπτος τὰ ἐρωτικὰ ὅπως καὶ τὴν πολιτικὴν, ἔλεγε πονηρῶς. « Γυνὴ κυβερνῶσα σοφώτατα βασίλειόν τι, δύναται νὰ ἐρασθῇ αὔριον ἀνδρὸς ἀνικάνου νὰ διοικήσῃ δώδεκα ὄρνιθας. »

Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι δὲν εἶναι τοῦτο ἀληθὲς, ἀλλὰ ὡς ἐξαίρεσις μᾶλλον, ἢ ὡς κανών. Ἐγὼ τάττομαι μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Σαὶντ Ἐβρεμὸν, ὅστις θέλων νὰ δόσῃ τύπον τελειότητος, δὲν τὸν ἐζήτησε μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν.

Κατὰ φυσικὴν δὲ συνέπειαν, ἐννοεῖται, διατὶ ὁ ἔρως, πρῶτον ἐν τῇ ἀρκτικῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ, ἔπειτα δὲ εἰς τὰ παράγωγα αὐτοῦ, ὡς τὴν συζυγικὴν ἀγάπην, τὴν υἱικὴν καὶ τὴν μητρικὴν στοργὴν, εἶναι αὐτὴ ἡ ζωὴ τῆς γυναικός. Κατὰ τοῦτο, πάντες συμφωνοῦσι. Καὶ βεβαίως εἶναι σπανιώτατον ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τὸ ἀνδρικὸν φῦλον, πάθος τι ἐξ ἐκείνων, ἅτινα μόνη ἡ καρδία τῶν γυναικῶν δύναται νὰ αἰσθανθῇ διότι μεῖζονα τοῦ ἀνδρὸς ἔχουσι τὴν ἰδιότητα τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ τοῦ πάσχειν. Ὁ Πλάστης, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐταῖς ἐπίσης μεῖζονα καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀγαπᾶν. Τίς δύναται νὰ συγκρίνῃ τὸν περιπαθῆ ἔρωτα τῆς Ἐλοΐζης, πρὸς τὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ ἀσώτου Ἀβειλλάρδου;

Ὦ; ἡ καρδία των φαίνεται πλασθεῖσα πρὸς μόνον τὸ αἰσθάνεσθαι, οὕτω καὶ αὐταὶ φαίνονται προορισθεῖσαι πρὸς μόνον τὸ γλυκὺ ἔργον τοῦ ἐρᾶν. Καὶ τῷ ὄντι, πολλάκις εἰς τὰ πλέον ὑπερβολικὰ αὐτῶν αἰσθήματα καὶ εἰς τὰς μεγαλητέρας παρεκτροπάς των, παρατηρεῖται θελκτικώτατόν τι κρᾶμα, ὅπου ἡ αὐστηρὰ ἰδέα τοῦ καθήκοντος συγχέεται μὲ τὰς θείας ἀδυναμίας τῆς καρδίας. Ἐντεῦθεν ἡ πρὸς τὴν εὐλάβειαν τάσις πολλῶν γυναικῶν, διότι πῶς νὰ μὴν ἀφοσιωθῶσιν εἰς θρησκείαν, ἥτις συγχωρεῖ, ἥτις διδάσκει τὸ ἀγαπᾶν καὶ πέραν αὐτοῦ τοῦ τάφου ; ὁ μυστικισμὸς δὲν ἔχει ἄλλην πηγήν . . . Ἀλλ' ἂς ὁμολογήσωμεν ἐν τούτοις, ὅτι τοιαύτη νευρικὴ καὶ ἠθικὴ διάθεσις εἶναι μεγὰ κινδύνων, καθότι ζωὴ εἶναι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἄβυσσος ὑπὸ τοὺς πόδας. Πόσα περικυκλοῦσιν αὐτὴν σφάλματα, πόσαι πτώσεις ! Ἡ ἁμαρτία φαίνεται τόσον γλυκεία .' Καὶ παρατηρήσετε, ὅτι ἡ ἐπιθυμία αὕτη, ὅτι ἡ ἀνάγκη αὕτη τοῦ ἀγαπᾶν διαρκεῖ ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ὑπάρχουσιν ἄφρονές τινες ἄνθρωποι, νομίζοντες ὅτι ἡ καρδία τῆς γυναικὸς ἅπαξ μόνον δύναται ν' ἀγαπήσῃ· ὁποία πλάνη ! Ἡ ἐπιθυμία, τὸ ὁρμέμφυτον τοῦτο τοῦ ἀγαπᾶν, ἀρχὴ καὶ βάσις τῆς ἠθικῆς ζωῆς των, δὲν ἔχει ποτὲ τέλος, τροποποιεῖται, μεταμορφοῦται, δύναται νὰ μεταβάλλῃ ἔκφρασιν καὶ ἀντικείμενον, ἀλλ' οὐδέποτε σβέννυται. Ἡ καλλονὴ τῆς γυναικὸς δύναται νὰ μαρανθῇ, τὸ σῶμά της νὰ κυρτώσῃ, τὸ πρόσωπόν της νὰ ῥυτιδωθῇ, ἀλλ' ἡ καρδία της, ὄχι, ποτὲ δὲν ῥυτιδοῦται, ποτὲ δὲν γηράσκει.

Εἰπόν τινες ὅτι εἰς τὰς γυναῖκας τὰ πάντα ὑπερβολικά· Εἶναι ἀληθέστατον τοῦτο· οὖσαι σταθεραὶ καὶ περιπαθεῖς εἰς τὴν ἀρετὴν, τολμηραὶ καὶ ἀτρόμητοι εἰς τὴν κακίαν, ὑπερβαίνουσι πολλάκις πᾶν ὅριον· ἀλλ' ὅστις ἐσπούδασεν αὐτὰς φυσιολογικῶς ἐννοεῖ, ὅτι οὕτω δέον γενέσθαι. Προικισμέναι ὑπὸ ζωηροτάτης εὐαισθησίας, καὶ ἐκ φύσεως ὑποκείμεναι εἰς τὴν ἔξαψιν τῶν αἰσθημάτων, ὁρμῶσιν αὗται ἐνίοτε εἰς τὸ καλὸν ἢ εἰς τὸ κακὸν μετὰ θαυμαστῆς ὅσης εὐκολίας. Διὸ, ἄκρως ἀγαθαὶ ἢ κακαὶ, ἄγγελοι ἢ δαίμονες, φίλαι ἀφωσιωμέναι ἢ ἀδυσώπητοι ἐχθραὶ, γλυκεῖαι καὶ ταπειναὶ, ὑπερήφανοι καὶ ὑπεροπτικαὶ, ἐπιδεκτικαὶ πάσης ἀφοσιώσεως, πάσης θυσίας, φιλέκδικοι καὶ μνησίκακοι μέχρις ἀσπλαγχνίας, ὑποπιπτουσαι εἰς τὰ τρομερώτερα παραπτώματα ἢ ἔχουσαι τὴν αὐστηροτέραν ἀρετὴν, φιλήδονοι ἢ ζηλωταὶ τῆς παρθενικῆς ἁγνότητος τῆς χριστιανῆς· — τοιαῦται συχνάκις αἱ γυναῖκες ὡ; ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ των, ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἀγωγῆς των, τῶν ἕξεών των κλπ. Ὁ Φονταινέλος εἶπε πολλὰ ὀρθῶς, ὅτι αἱ Χάριτες καὶ αἱ Ἐριννύες, (πρόσθες δὲ καὶ αἱ Μοῦσαι) εἶναι τοῦ αὐτοῦ φύλου. Ἱστορικὰ τῆς ἀληθείας ταύτης παραδείγματα εἶναι ἡ Λουκρητία, ἡ Κορνηλία, ἡ Μεσσαλίνη.

Ἡ ἰδιοτροπία, ἡ ἐλαφρότης, ἡ ἀστασία, ἅτινα τὰς χαρακτηρίζουσι, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀρέσκειν, ἥτις παρεβλήθη πρὸς τὸ ἱερὸν πῦρ, ὅπερ διαμένει ἄσβεσον ἀεὶ, ἡ τέχνη αὕτη τοῦ ἀρέσκειν ἔμφυτος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πλέον ἐναρέτους γυναῖκας, πηγάζουσιν ἐπίσης ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ νόμου περὶ οὗ εἶπον. Τὸ αὐτὸ αἴτιον, τὸ σέρον αὐτὰς εἰς τὸ ζωηρῶς αἰσθάνεσθαι, τὰς ἐμποδίζει, ὥστε νὰ αἰσθάνωνται ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ κατὰ πρόδηλον συνέπειαν, ἐξηγεῖται ἡ ἄκρα λύπη των, ὅταν τὰ ἔτη πολλαπλασιάζωνται καὶ μαραίνεται ἡ ὡραιότης των, λύπη βαθεῖα καὶ πραγματικωτάτη. Τὰς ἐλέγχουσιν ὡς ματαίας, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ὅτι καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς αὐτῆς ὀργανικῆς καὶ φιλοσοφικῆς πηγῆς τῆς ἰδιοσυγκρασίας των· ἕπεται δὲ ἐκ τούτου ὅτι, ἑκάστης αὐτῶν προσπαθούσης νὰ ἑλκύσῃ ἀποκλειστικῶς τὴν λατρείαν τῶν ἀνδρῶν, φιλία μεταξὺ γυναικῶν εἶναι φαινόμενον σπανιώτατον. Ἡ δὲ ἀντιζηλία αὐτῶν φθάνει εἰς τοσοῦτον, ὥστε πολλὰ δικαίως εἶπεν ἡ Κυρία Πουϊζιὲ « Ὄχι, σὺ θεμια ἁγία ἤθελεν ἐνθρονισθῇ εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐὰν τὰς κλεῖς αὐτοῦ ἐκράτει τὸ φῦλόν της ».

Ἐν τούτοις, πάντες ὁμολογοῦσι καὶ εἰς πάντα καιρὸν παρετηρήθη, ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι φιλεύσπλαγχνος καὶ φέρεται ἐκ φύσεως εἰς τὸ ν' ἀνακουφίζῃ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς δυστυχεῖς, τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ πλέον ἁμαρτωλή. Ἡ εὐαγγελικὴ ἀγάπη, ἡ ἁγία αὕτη τοῦ οὐρανοῦ θυγάτηρ, αὐτὴ φαίνεται ἐμπνέουσα τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἐπὶ τούτοις ἔχουσιν ἰδιαιτέραν τινὰ τέχνην καὶ λεπτότητα εἰς τὸ νὰ νοσηλεύωσι τοὺς πάσχοντας ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς. Πρὸ πολλοῦ ἐῤῥέθη, « ὅπου λειπει ἡ γυνὴ, ἐκεῖ ὁ ἀσθενὴς πάσχει καὶ ταλαιπωρεῖται » — καὶ τοῦτο γινώσκουσιν ἄριστα οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἰατροί.

Ἡ ὑπόκρισις, τὸ ψεῦδος, ἡ προσποίησις ἐφ' οἷς αἱ γυναῖκες κατηγοροῦνται ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἄλλη τις συνέπεια προφανὴς τῆς ἀδυναμίας των, ἧς ἡ ἀρχὴ ἐνυπάρχει εἰς τὸν φυσιολογικὸν αὐτῶν ὀργανισμόν. Ναί. δύναται νὰ εὑρεθῇ καρδία χρυσῆ, ἁπλῆ καὶ ἀφελὴς εἰς ὡραῖον περίβλημα, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ψυχὴ ξηρὰ καὶ πλεονέκτης. Τὸ πρόσωπον τοῦτο τὸ τοσοῦτον λευκὸν, τοσοῦτον ἀνθηρὸν καὶ ῥοδόχρουν, τὸ ἦθος τοῦτο τὸ αθῶον καὶ κόσμιον δεικνύουσι τὴν σεμνὴν καὶ αἰδήμονα παρθένον· ἀλλὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἦθος τοῦτο εἶναι ἐνίοτε καὶ τὸ προσωπεῖον τῆς δολιότητος, τῆς πανουργίας, τῆς ὑπούλου καὶ τετραπερασμένης φιλαρεσκείας. Αἱ ἐπαγγελμαὶ ἐκεῖναι χάριτες, περὶ ὧν τοσοῦτος γίνεται λόγος, αἱ γλυκεῖαι καὶ ψευδεῖς ἐκεῖναι θωπεῖαι τῆς νέας καὶ εὐειδοῦς γυναικὸς, ἐχούσης κρύφιόν τινα ὑπ' ὄψιν σκοπὸν, πηγάζουσιν ἐκ τῶν αὐτῶν φυσιολογικῶν καὶ ἀρχικῶν ἰδιοτήτων. Αἱ γυναῖκες λοιπὸν εἶναι ὕπουλοι ἕνεκα τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας των καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεώς των, συνεπείας τῆς πρώτης. Ἀλλ' ἐπίσης καταλυτικὴ τὴν ἐξουσίαν των δι' ἐλλείψιν δικαιοσύνης. Πολλαὶ αὐτῶν, ὑπεξούσιοι ἀνδρὶ, χρῶνται τῆς ἐπι-

τηδειότητός των, τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἀγχινοίας των ὅπως ἀποσκορακίσωσι τὸ δικαίωμα καὶ καθέξωσι τὸ πρᾶγμα.

Ἄλλη παρατήρησις πηγάζουσα ἐκ τῆς αὐτῆς φυσιολογικῆς, τῆς ἰδιοσυγκρασίας των ἀρχῆς, εἶναι καὶ ὅτι αἱ γυναῖκες εἰσὶ πολὺ πλέον τῶν ἀνδρῶν δεκτικαὶ θυσίας, ἀφοσιώσεως καὶ αὐταπαρνήσεως ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα. Αὐτὸ τοῦτο καθιστησιν αὐτὰς ἀτρομήτους καὶ σιδηρᾶς κράσεως πρὸς πᾶν τὸ ψυχαγωγοῦν καὶ τέρπον αὐτάς. Τότε δὲν ὑπάρχει δι' αὐτὰς οὔτε κάματος, οὔτε κίνδυνος. «Αἱ φιλάρεσκοι καὶ ἀγαπῶσαι τὰς τέρψεις γυναῖκες, ἔλεγεν ὁ πνευματώδης γάλλος ὑπουργὸς, ἐπὶ τῆς παλινορθώσεως, Μαρτινιὰκ, εἶναι σιδηραῖ καὶ ποτέ των δὲν αἰσθάνονται τὸ ψῦχος.» Ὁπωσδήποτε δὲ, ἀληθέστατοι εἰ λόγοι οὗτοι τοῦ ἰατροῦ Ῥουσὲλ, «Ἠθέλομεν ὑπολάβει ὅτι, ἐν τῇ γυναικὶ, ἡ φύσις τὰ πάντα ἐδημιούργησε διὰ τὰς χάριτας καὶ τὰς τέρψεις, ἐὰν ἠγνοοῦμεν ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν σκοπὸν σὐσιωδέστερον καὶ εὐγενέστερον, — τὴν ὑγείαν τοῦ ἀτόμου, καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ εἴδους». Τοιουτοτρόπως, ἡ καλλονὴ, εἰς πάσας αὐτῆς τὰς ἐνεργειας, γεννᾶται ἐξ ἀρχῆς τεινούσης πρὸς τὸ καλὸν, καὶ μόνον τὸ ὠφέλιμον ἔχουσα ὑπ' ὄψιν, ποιεῖ ταὐτοχρόνως καὶ ἀναγκαίως καὶ πᾶν ὅ,τι ἀρεστόν.

Δὲν ἐκτείνομεν περαιτέρω τὰς παρατηρήσεις μας ταύτας· τὸ ἀντικείμενον εἶναι μέγα καὶ ἀνεξάντλητον. Ἀλλὰ τὸ προδηλότερον συμπέρασμα τῶν σκέψεων τούτων περιέχει ὡσαύτως καὶ τὰς ὑγιεινὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ὀργανισμὸς τοσοῦτον λεπτοφυὴς, τοσοῦτον νευρικὸς, τοσοῦτον εὐπαθὴς πρὸς ζωηρὰς ἐντυπώσεις, οἷος ὁ τῆς γυναικός. Εἶναι οὗτος ἰδιαίτερος τρόπος τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο χρῄζει καὶ ἰδιαιτέρων φροντίδων. Ἀλλὰ πόση σκέψις, πόση προσοχὴ περὶ τὰς φροντίδας ταύτας ἀπαιτεῖται! Δυστυχὴς ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἥτις στερουμένη κρίσεως καὶ ἠθικῆς ἰσχύος ἀφίνεται εἰς τὸ δέλεαρ μαλθακῆς καὶ τερατώδους πολυτελείας, ἥτις παραδίδεται εἰς βίον τρυφηλὸν, ἀδρανῆ, ἀκίνητον. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ὄχι μόνον γηράσκει προώρως, ἀλλ' ὑποκύπτει τάχιον ἢ βράδιον εἰς τρομερὰς νόσους. Ὁ ἀκανόνιστος βίος καθιστησιν αὐτὰς ἢ σκελετωδῶς ἰσχνὰς ἢ εἰς ἄκρον πολυσάρκους· ἡ δὲ πολυσαρκία αὕτη εἶναι ὡς πολύπους τις, προσκολλώμενος εἰς τὴν καλλονὴν καὶ πνίγων αὐτὴν εἰς τὰς μαλθακὰς αὐτοῦ ἀγκάλας. Αἱ γυναῖκες εἶναι ὡς τ' ἄνθη, πρὸς ἃ τοσάκις τὰς παρέβαλλον, ἔχουσιν ἀνάγκην ἀέρος, ἡλίου καὶ φωτός. Τοιαῦτα εἶναι τὰ συστατικὰ τοῦ ἀληθοῦς καὶ εἰκείου εἰς αὐτὰς ἐκχυλίσματος (élixir) τῆς καλλονῆς.

Ἄρτεμις ἡ Πουατιέρη (Diane de Poitiers) ἦς τὸ ἀγέρωχον σύνθημα, ὁμιλούσης περὶ ἔρωτος ἦν τὸ omnia victorem vice, νενίκηκα τὸν νικητὴν ἁπάντων» ἡ Ἄρτεμις ἥτις διετήρησεν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἐραστὴν πολὺ νεώτερον αὐτῆς, ἡ Νινὼν Ἀνκλὼ (Ninon de l'Enclos) ἥτις ἐνέπνευσεν εἰς πολλοὺς ἔρωτα εἰς ἡλικίαν ὅλως προβιβηκυίαν, εἶχον ἐντελῆ τέχνην ἐφαρμογῆς τῶν καλῶς ἐννοουμένων κανόνων τῆς ὑγιεινῆς. Περιφρονοῦσαι τὰς μικρὰς καὶ καλλυντικὰς φροντίδας, οὐδέποτε ἐπαλείφουσαι τὴν λεπτὴν καὶ ὡραίαν ἐπιδερμίδα των διὰ τῶν παντοειδῶν ἐκείνων ψυμμιθίων, (τῶν λεγομένων ἀσπραδίου, κοκκινιαδίου, πούδρας κλπ.,) ἅτινα τὴν μὲν καλὴν καθιστῶσιν ἄσχημον, τὴν δὲ ἄσχημον φρικώδη, ἀγαπῶσαι δὲ τὴν κίνησιν, τὴν ἐνέργειαν, τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, τὴν σωφροσύνην, διετήρησαν ἐπὶ πολὺ τὴν ὑγείαν των, τὴν καθαρότητα τοῦ αἵματός των καὶ τὸ εὔχρουν αὐτῶν. Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι ἡ καλλονὴ καὶ ἡ ὑγεία εἰσὶ στενῶς συνδεδεμέναι, ἔχουσιν ἀδιάῤῥηκτον συνάφειαν καὶ σχέσιν. Ἡ ὠχρότης ἐκείνη ἡ νεκρικὴ καὶ ὁ νοσηρὸς μαρασμὸς δὲν μ' ἀρέσκουσιν. Ἐξόχως πάντων θέλγει ἡ χάρις, ἀλλ' ἡ φυσικὴ χάρις. Ὦ! ἄκρα τέχνη εἶναι ἡ στήριξις καὶ ἡ ὅσον οἷόν τε πολυχρονιωτέρα διατήρησις τῶν θελγήτρων, ἅτινα ὁ χρόνος ἀρχίζει ν' ἀροτριᾷ ἀνηλεῶς.

Κ. Π.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΛΟΝΔΙΝΟΝ.

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΒΕΥ:

Μετάφρασις

Ἀλεξάνδρου Ἰωαννίδου.

(Συνέχεια ἴδε φύλλον 100]·

Ἐξακολουθῶν καὶ πολλαπλασιάζων τὰς ἐξηγήσεις αὐτοῦ, ὁ προσάτης ἡμῶν παρετήρει συνεχῶς τὸ ὡρολόγιόν του, καὶ ἐπαναλάμβανε. — Βιάζομαι πολὺ... Ἐμπρὸς, γλίγορα ἀ; ὑπάγωμεν ἀκόμη καὶ ἀπ' ἐδῶ... (Καὶ ἐδιπλασίαζε τὸ πελώριον αὐτοῦ βῆμα. Ἡμεῖς δὲ ἠκολουθοῦμεν αὐτὸν ἀσθμαίνοντες καὶ καταβεβλημένοι.) Ὕψιστε Θιέ! δὲν μοὶ μένουσι πλέον εἰμὴ δέκα λεπτά! ὦ ἐὰν χάσω τὸ περὶ τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς μάθημα! τὶ ἤθελεν ὑποθέσει ὁ ἔνδοξος δόκτωρ Speaghulf. Μολονόνι δ' ἔπρεπε πλέον νὰ τῷ ἀποδόσωμεν τὴν ἐλευθερίαν ἐφάνημεν ἄσπλαγχνοι. Οἱ καλοὶ περιηγηταὶ θυσιάζουσι τὸ πᾶν εἰς τὰ σχέδια αὐτῶν, καὶ τὸ ἀύχημα αὐτοῦ καὶ ἡ ἀργοπόρησις αὐτοῦ ἦν δι' ἡμᾶς ἐπωφελεστάτη. Καθ' ὅσον δὲ ἐσκεπτόμην, ἐπεδοκίμαζον τὴν στωϊκὴν ἡμῶν ἀπάθειαν καὶ ἀσπλαγχνίαν πρὸς ἄνθρωπον τοσοῦτον χρησιμεύσαντα ἡμῖν. — Βιάζομαι, μᾶς ἔλεγε, διότι ὁ δόκτωρ Speaghulf θὰ παραδόσῃ σήμερον μάθημα ἀρχαιολογίας ἐν τῇ μητροπόλει, ἐν αὐτῷ μάλιστα τῷ μνημείῳ, καὶ ἐννοεῖτε...

— Ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο θὰ ᾖναι περιεργώτατον, ἄνευ ἀμφιβολίας.

— Πόσον ἐπεθύμουν ἂν μοὶ ἦτον δυνατὸν νὰ σᾶς εἰσάξω εἰς τὴν παράδοσιν! Κατὰ δυστυχίαν πρέπει νὰ ἦναί τις γνωστὸς, παρουσιασμένος, προσκεκλημένος, καὶ κατὰ τὴν ὥραν μάλιστα ταύτην δὲν ἔχω πλέον καιρὸν νὰ τὸν εἰδοποιήσω, ἄλλως τε...

Περαιώσας τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὁ ἄξιος ἡμῶν ὁδηγὸς ἐσπόγγισε τὸ εὐρὺ αὐτοῦ μέτωπον, καὶ λαβόμενος τῆς χειρῶν ἡμῶν, τὰς ἔσφιγξε μὲ ἦθος εὐχάριστον, καὶ

δεξάμενος τὰς ζωηρὰς καὶ ἐπανειλημμένας ἡμῶν εὐχαριστείας ἀνεχώρει ταχέως κραυγάζων ἡμῖν πόῤῥωθεν. — Πρὸ πάντων, καλοί μου νέοι, μὴν εἴσθαι τοσοῦτον ἀσύνετοι.

— Δύστηνε ἄνθρωπε! ἐψιθύρισεν ὁ Ἐδάριστος, ἂν ἐγνώριζες ὅτι εἴμεθα συνετοὶ μέχρι θηριωδίας.

Ἡ ἀρχὴ τῆς Ὀξφόρτης εἶναι μυστηριώδης καὶ ἄγνωστος. Ἡ πόλις αὕτη ἦν ἤδη παλαιὰ ἐν ἔτει 729 ὅτε ὁ Δίδανος ἀπωλέσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Σαφφρίδην, ἐθεμελίωσεν ἐκκλησίαν καὶ μονοστήριον, οὗτινος ἔδωκε τὴν ἡγουμενίαν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Φρεδεσβίδῃ, ἥτις, ἁγιασθεῖσα βραδύτερον, κατέστη ἡ προστάτρια τῆς μητροπόλεως, ἔνθα εὑρίσκεται καὶ ὁ τάφος αὐτῆς. Τὴν ῥωμαϊκὴς πολυδαιδάλου ἀρχιτεκτονικῆς μητρόπολιν ταύτην, ὡραϊζομένην ὑπὸ τάφων τοῦ δωδεκάτου καὶ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, ἐθαύμασα διὰ τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς γοτθικὰ θρανία (stalles) καὶ διὰ τὰ εὐρέα αὐτῆς ἐν εἴδη ἀκτίνων ὠοειδῶς μηκυνομένων κατεσκευασμένα παράθυρα, ὅπερ εἶναι μὲν κοινὸν ἐν Γαλλίᾳ, μοναδικὸν δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ Ἡ περίεργος αὕτη μητρόπελις ἐχρησίμευσεν ὡς ἐκκλησία τοῦ μοναστηρίου τῆς ἁγίας Frideswide, μέχρι τοῦ 1522. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Βολσέϋ κατέπεισε τὸν ἡγούμενον (prieur) νὰ παραχωρήσῃ τῷ Βασιλεῖ τὸ κοινόβιον αὐτοῦ, καὶ τοῦ Κλήμεντος Η'. ἐπιδοκιμάσαντος τὴν σύμβασιν ταύτην, ὁ καρδινάλιος ἐπεδίωκεν τὸ συμφέρον τῆς Ὀξφόρτης ἔνθα ἐσπούδασε καὶ ἐδίδαξεν, ἐπέτυχε καὶ ἄλλας ἀναιρέσεις (supressions) καὶ ἐθεμελίωσεν ἢ ἀνέκτισε διάφορα γυμνασια. Ἐσύστησε δὲ καὶ εἰς τὰ σεβάσματα τῆς ἁγίας Φριδεσβίδης οἰκήματα, ἅτινα εἰσὶ δείγματα ἁπάντων τῶν εἰδῶν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπὸ τῆς σαξωνικῆς ξυλουργίας μέχρι τῆς ἑλληνικῆς στοᾶς, ἐσύστησε, λέγομεν γυμνάσιον ἀφιερωθὲν τῷ Σωτῆρι, ὑπὸ τὸ ὄνομα Christ Church college. Τὰ βασιλικὰ διπλώματα ἐνεπιστεύοντο εἰς τοὺς τακτικοὺς προεστοὺς (chanoines) τὴν διδασκαλείαν τῆς θεολογίας, τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν καὶ τῆς ἰατρικῆς· αἱ ἐπιστῆμαι αὗται ἀποτελοῦσι παράδοξον καὶ ἀσυμβίβαστον ὁμάδα.

Μετ' ὀλίγον ἤρξαντο νὰ οἰκοδομῶσι μετὰ πολυτελείας καταπληκτικῆς ἐπὶ τῶν ὁρίων καὶ τῶν σχεδίων τοῦ καρδιναλίου Βολσέϋ. Βεβαίως δὲ ὁ ὑψίπλουτος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἦν εἰς ἄκρον φιλόκαλος· διότι οὐδὲν μεγαλοπρεπέστερον τῆς ἀπείρου ἐκείνης γοτθικῆς στοᾶς, τῆς κοσμουμένης ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ θόλων (campaniles) ὑπὸ τῆς εἰς τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον (capitulaire) ἀνηκούσης οἰκίας, ὑπὸ ἀρχαίας βιβλιοθήκης, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος Α'. συστάσης μάλιστα δὲ ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς ἐσπατορίου, ὅπερ ὁμοιάζει νάρθηκα ἐκκλησίας φωτιζόμενον ὑπὸ μεγάλων ὀωδῶν παραθύρων κεκοσμημένων διὰ λαμπροτάτων ὑέλων. Ἡ αἴθουσα αὕτη εἶναι ἔργον τοῦ Βολσέϋ. Ἀνέρχεται δέ τις εἰς αὐτὴν διὰ κλίμακος, ἧς ἡ θολοειδὴς στέγη στηρίζεται ἐπὶ στήλης τινὸς λεπτοφυοῦς καὶ ὑψηλῆς, ἀπομιμουμένης δέσμην σχοίνων (lianes), οἵτινες φθάνοντες εἰς τὸ κιονόκρανον διαιροῦνται ἀκτινοειδῶς εἰς κλάδους πολυποικίλους, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ἀνθέων καὶ ὑπὸ λεσβίων φατνωμάτων (culs de lampe) ὡραιοτάτην ἐχόντων τὴν θέαν. Ἡ αἴθουσα αὕτη ἔχει μῆκος ἑκατὸν πεντήκοντα ποδῶν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὕψους. Ἑκατὸν δὲ ἱστορικαὶ εἰκόνες κοσμοῦσι τὸ ἐσπατόριον τοῦτο, τὸ ἀργαϊκῶς ἐκτισμένον, ἔνθα ὁ Βικλέφιος ὑπεστήριξε τὰς δοξασίας αὐτοῦ, καὶ ἔνθα ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἐδέχθη, ἐν ἔτει 1815, τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν συμμάχων μετὰ τὴν συνθήκην τῶν Παρισίων.

Τὸ γυμνάσιον τοῦτο εἶναι μία τῶν εὐρυτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων οἰκοδομῶν. Τὸ κυρίως γυμνάσιον τοῦ Πανεπιστημίου λεγόμενον, ἔχει θέαν ἔτι παραδοξοτέραν, ἕνεκα τῶν δύω γοτθικῶν αὐτοῦ μονῶν, ὧν ἡ μία περικαλύπτεται μέχρι τῆς κορυφῆς ὑπὸ πλήθους ῥάμνων ἀτιθαλῶν (alaternes) εἰς στήλας πελωρίους ἀνερχομένων, ὑπὸ κισσῶν καὶ ἄλλων φυτῶν. Πρὸς τὰ πλάγια δὲ τῆς εἰς τοὺς κήπους ἀνοιγομένης ἐκείνης αὐλῆς, ὑπάρχει ἄλλη οἰκοδομὴ σεβαροτέρα.

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο ὑπῆρχεν ἤδη κατὰ τὸν ἕνατον αἰῶνα ἐπὶ Ἀλφρέδου τοῦ Μεγάλου, ὅστις παρεχώρει πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ τὸ ὄγδοον τῶν εἰσοδημάτων του. Ὀλίγον βραδύτερον, κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, ὁ Ματθαῖος Παρίσιος, ἠρίθμησε 3,000 φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς Ὀξφόρτην, καὶ τὸ Πανεπιστήμειον δὲν εἶχεν εἰσέτι πλουτισθῆ διὰ τῶν δώρων Γουλιέλμου τοῦ Δουρὰν, οὔτε τῆς Ἐλισσάβετ δε-Μοντεγεὺ, οἵτινες ἐτελειοποίησαν αὐτὸ τὰ μέγιστα.

Ἀλλ' ἵνα περιγράψῃ τις τὰ θαυμάσια τῆς Ὀξφόρτης ἀπαιτοῦνται τεύχη ὅλα καὶ εἰκόνες ἀμέτρητοι. Περιοριζόμεθα δὲ μόνον ν' ἀριθμήσωμεν τὰ Πανεπιστήμια αὐτῆς, ὅσα ἔχουσιν ἔτι πλείστην σημαντικότητα. Ταῦτα δὲ εἰσίν· τὸ Πανεπιστήμιον Magdalen, τὸ τοῦ Merton, τὸ τοῦ Saint-Johns, τὸ New-College, ὅπερ ἐστὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον πάντων καὶ χρονολογούμενον ἀπὸ Ἐδουάρδου τοῦ Γ'. Ἀλλὰ ἄξια λόγου εἰσὶ τὸ τοῦ Oriel, τὸ τοῦ All Souls. Παραλείποντες δὲ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Pembroke, τοῦ Hincoln, τοῦ Wadham, τοῦ Σώματος, τοῦ τῆς Βασιλίσσης, τοῦ Ἰησοῦ, τῆς Ἁγ. Τριάδος, καὶ τοῦ τῆς Ἐξετέρης, θέλομεν μόνον εἴπει ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ *Πανεπιστημείου τῆς θεολογίας (Divine Ecole).*

Ἤκμαζε τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν μοναχῶν, ἤδη πρὶν τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαξόνων καὶ τῶν Δανῶν. Προήχθη δὲ καὶ ἐτελειοποιήθη ἐπὶ Ἑνρίκου τοῦ Η.' καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Ὁ Βολσέϋ, ὁ Βοβλεὺ, ὁ Σίλδεν καὶ ὁ Σοὺρ τοῦ Γλόσεστερ ἐπροίκισαν αὐτὸ πολλάκις πλουσιοπαρόχως, καὶ κατεκόσμησαν τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ διὰ θόλων, κωδωνοστατίων, μοναστηρίων καὶ ἄλλων μεγάλων οἰκοδομῶν. Ἀλλ' ὁ μαργαρίτης τῶν σχολῶν εἶναι ἡ διαβόητος εἰς τὸν σοφὸν κόσμον *Βοδλεϊανὴ Βιβλιοθήκη*, ἡ κατέχουσα ὑπὲρ τὰ τρία οἰκήματα, καὶ περιλαμβάνουσα βιβλία σπάνια καὶ εἰκόνας περιέργους. Καὶ ὅμως ἡ θέα αὐτῆς εἶναι ἧττον καταπληκτικὴ τῆς αἰθούσης τῆς λεγομένης Selden, τῆς πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ποιηθείσης ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Ἐράσμου.

Οὐδὲν περιεργότερον καὶ μᾶλλον πένθιμον τῶν ἐζωγραφημένων ἐκείνων ὀροφῶν, τῶν διὰ μολυβδίνων κοσμημάτων περιπλαισιουμένων πολυχρόων ὑέλων, καὶ τῶν ὀγγοδῶν ἐκείνων γραφείων τῶν ἐπὶ τῶν ρυμῶν (rayons) προσπεπασσαλευμένων οὕτως, ὥστε ὁ μελετῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, καὶ γράφων δύναται νὰ ψαύσῃ οἱονδήποτε τεῦχος διὰ μόνης τῆς ἐπεκτάσεως τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Ἅπασα ἡ βιβλιοθήκη διαιρεῖται διὰ ρυμῶν καὶ φατνωμάτων ἐκ ξύλου δρυὸς ἐσκευασμένων, καὶ γραφεῖα χωριστὰ ἀποτελούντων. Οἱ τοῖχοι κοσμοῦνται ὑπὸ ποικίλων εἰκόνων, ἐν οἷς διακρίνεται ἡ τοῦ Ἐράσμου εἰς τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μέγεθος, ὑπὸ τοῦ Ὁλβείν. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἄριστον τῶν ἔργων τοῦ ἀρχαιοτέρου τοῦ Βολταίρου προδρόμου (précurseur.)

Εὑρεθεὶς ἐν τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ αἰθούσῃ, ἔνθα ἀνεγίνωσκαν μαθηταί τινες, μελαιναν ποδήρη ἐσθῆτα καὶ πίλους τετρεγώνους φέροντες, ἐνόμισα ἐμαυτὸν μετενεχθέντα εἰς τοὺς χρόνους τοῦ *Μελάγχθονος*, τοῦ *Θωμᾶ Μώρου* ἢ τοῦ *Λουθήρου*.

Μὴ λησμονήσωμεν δὲ νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν Saint-Peterts church in the east, ἐκκλησίαν ἀρχαίαν, ἔχουσαν κρύπτην τινα σχεδὸν ρωμαϊκὴν, στηριζομένην ὑπὸ ὀκτὼ ὑπογείων στύλων· οὔτε τὴν νέαν τοῦ Πανεπιστημίου στοὰν εἰ; τὰ ἄκρα κειμένην τῆς πόλεως. Ἡ στοὰ αὕτη περιέχει συλλογὴν εἰκόνων πρωτοτύπων, ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τοῦ Λαβρενσίου συλλεγεισῶν, βραδύτερον δὲ ἀποκτηθεισῶν, διὰ προσφορᾶς 7,000 λιβρῶν (180 χιλ. δραχ.) ὑπὸ τοῦ κόμητος Ὀλδανος. Τὴν στοὰν ταύτην καθιστῶσι πολύτιμον ἑβδομήκοντα ἐννέα εἰκόνες τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, καὶ ἑκατὸν ἑξήκοντα δύο τοῦ Ῥαφαήλου. Ἐκτὸς δὲ τούτων βλέπει τις ἐν αὐτῇ γοτθικάς τινὰς εἰκόνας τοῦ *Σίμμωνος Μεμμίου*, τοῦ Γιρλανδαγίου καὶ τοῦ Μασακίου.

Περιλαβοῦσα καὶ τὰς δευτερευούσας σχολὰς, ἡ Ὀξωνία συγκεντροῖ σχεδὸν ἐν αὐτῇ ἅπασαν τὴν ἀνωτέραν παιδείαν. Ἐκτὸς τούτου τὰ μόνα ἄξια λόγου γυμνάσια εἰσὶ τὰ τοῦ Santon καὶ τῆς Cambridge. Αἱ πανεπιστημιακαὶ σπουδαὶ εἰσὶ τέλειαι καὶ περιλαμβάνουσι τὴν νομικὴν, τὴν θεολογίαν, τὸ πρόγραμμα τοῦ γαλλικοῦ διδασκαλείου (école normale) καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐν Λονδίνῳ εὑρίσκονται, σχολὴ τῆς χειρουργικῆς καὶ τινα μικρὰ γυμνάσια.

Λέγουσιν ὅτι ἡ τῆς Ὀξωνίας νεολαία εἶναι μικρολόγος, σχολαστικὴ (pedante) καὶ δαπανηρὰ, διότι ἡ Ὀξφόρτη εἶναι πόλις τῆς σπουδῆς καὶ τῶν πολυδαπάνων διασκεδάσεων. Θαυμάζει τις βλέπων περιφερομένους εἰς τὰς ἀρχαίας ταύτας ὁδοὺς τοὺς σπουδαστὰς φέροντας βρογχωτῆρας (rabas), ἐσθῆτα δὲ ποδήρη καὶ πρὸς τοὺς ὤμους συνεπτυγμένην, ἔσωθεν δὲ ὑπὸ μετάξης κεκαλυμμένην καὶ ἔχουσαν δύω μακρὰς χειρίδας μέχρι τῶν ὤμων ἀνέσυρμένας. Καλύπτονται δὲ τὴν κεφαλὴν διά τινος μαύρου ψαύοντος ἄνωθεν τὴν κεφαλὴν πίλου, ὅστις πίπτων εἰς ὀξὺ ἐπὶ τοῦ τραχήλου καλύπτεται ὑπὸ τετραγώνου πλατέος ὑφάσματος καὶ κοσμεῖται ὑπὸ κορύμβου (houppe) ἢ θυσσάνου μεταξίνου. Ὑπάρχουσι δὲ μαθηταὶ φέροντες πορφυρᾶ καὶ ἄλλοι ἰόχροα ἐνδύματα.

Ἡ Ὀξφόρτη εἶναι μνημεῖον μοναδικὸν καὶ θαυμάσιον, ὀλίγον ὅμως ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ἐπισκεπτόμενον. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῶν ἐντυπώσεων ἃς λαμβάνει τις ἐν αὐτῇ οἱ κωδωνόρρυθμοι βοῶσιν ἀδιαλείπτως· διότι ἕκαστος πλούσιος μαθητὴς, ὑφιστάμενος τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ διακωδωνίζει τοὺς θριάμβους αὐτοῦ. Ἀληθῶς δὲ μοὶ ἔλεγον ὅτι ἡ φιλολογία ἡμῶν εἶναι ἄγνωστος ἐν Ὀξφόρτῃ, διότι ἐπισκεφθεὶς καὶ τὰ πολυφοιτότερα καὶ πλουσιώτερα βιβλιοπωλεῖα δὲν εὗρον ἐκ τῶν Γαλλικῶν συγγραμμάτων εἰμὴ τὸ Moustache et Sans Cravate τοῦ Paul de Kock καὶ τὸ L'art de plaire τοῦ Εὐγενίου Σύη.

Περιπλανηθέντες μέχρι τῆς ἑσπέρας εἰς τὴν πόλιν ταύτην τοῦ μεσαιῶνος, προσήλθομεν αὖθις εἰς τὸν σιδηρόδρομον, δι' οὗ δι.ήλθομεν εἰς πέντε ὥρας τὸ ἀπόστημα, ὅπερ τὴν πρωΐαν διετρέξαμεν εἰς μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν.

Πολλάκις ἐκ τῆς ἀγγλομανίας ἡμῶν ἀδίκως ὑπερεπαινοῦμεν τὴν ἐξαίρετον ταχύτητα τῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας σιδηροδρόμων, οἵτινες παραδίδονται ἄνευ ἐλεγκτηρίου (contrôle) εἰς τὰς ἑταιρίας, αἵτινες ἀποβαίνουσι κύριαι ἀπόλυτοι καὶ τύραννοι τῶν περιηγητῶν, καὶ πολλάκις μολονότι αἱ τιμαὶ εἰσὶν ὑπέρογκοι, οὐχ ἧττον ὅμως ἀναβιβάζουσιν ἔτι αὐτὰς, ὅταν συμφέρον τι σύρῃ τὸ πλῆθος πρός τι τῆς χώρας μέρος. Ἐὰν π. χ. τύχῃ ἑορτὴ ἢ ἐμπορικὴ πανήγυρις εἴς τινα μεμακρυσμένην πόλιν, ἔνθα πλῆθος πολὺ ἀναγκάζεται νὰ πορευθῇ, ἡ διεύθυνσις τῶν σιδηροδρόμων ἀπαγορεύει τὴν ἀναχώρησιν ἁμαξῶν τρίτης τάξεως, ἵνα οὕτως ἀναγκάσῃ τὸ πλῆθος νὰ πληρώσῃ τὴν τιμὴν τῶν τῆς δευτέρας. Ἄλλοτε δὲ συμβαίνει νὰ ἀφαιρῶσι καὶ τὰς τῆς δευτέρας τάξεως, καὶ ἀφίνουσι μόνον τὰς τῆς πρώτης εἰς τὴν τοῦ κοινοῦ διαθεσιν.

Αἱ ὀλιγώτερον δαπανηραὶ θέσεις εἶναι αἱ ἀσκεπεῖς. Ὑπὸ τοιοῦτον ὅμως οὐρανὸν, οἷος ὁ Ἀγγλικὸς δὲν δύναταί τις νὰ φαντασθῇ οὐδὲν βαρβαρώτερον. Αἱ δεύτεραι θέσεις, ἔνθα στηρίζεται ὁ ὁδοιπόρος ἐπὶ σανίδων δρυὸς, καὶ κάθηται ἐπὶ ἑδωλίου ξυλίνου καὶ γυμνοῦ, εἶναι ῥυπαραὶ καὶ πολλάκις κοσμοῦνται ὑπὸ θυρίδων μὴ ἐχόντων ὑέλους, καὶ ἑτομένως κλειομένων διὰ παραθυρίων ξυλίνων. Ἐν Λονδίνῳ λοιπὸν ἡ πενία ὄχι μόνον ὑφίσταται ὑπὸ τῶν δυστυχῶν ὡς ἀτύχημα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔγκλημα ἐξιλεοῦται.

Αἱ συνήθεις ἁτμάμαξαι δέχονται ἐμπορεύματα, καὶ πολλάκις ἀναγκάζεταί τις νὰ περιμένῃ ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν εἰς τοὺς σταθμοὺς ἕως οὗ αἱ ἅμαξαι ἀποθέσωσιν ἢ παραλάβωσι τὰς πραγματείας αὐτῶν.

Οἱ σταθμοὶ δὲ οὗτοι εἰσὶ τοσοῦτον πολυπληθεῖς, ὥστε τριπλασιάζουσι τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. Ἐὰν δὲ ὁ διευθυντὴς παρατηρήσῃ μακρόθεν περιηγητήν τινα βραδύναντα, τὸν περιμένει μὲ ὑπομονὴν ἀξίαν τῶν ἁμαξηλατῶν τῶν ἀρχαίων coucous τῶν πέριξ τῶν Πα-

ρισίων. Φοβούμενοι δὲ μήπως οἱ περιηγηταὶ φέροντες μόνον ἁπλᾶ τρίτης τάξεως εἰσητήρια, καταλάβωσι τὰς ἄλλας ἁμάξας οἱ διευθύνσεις ἐφαντάσθησαν τὴν ἀθλίαν ταύτην μέθοδον.

Περὶ τὸ τέλος ἑκάστου σταθμοῦ, ἓν τέταρτον πρὶν τῆς ἀφίξεως, αἱ ἅμαξαι ἵστανται, καὶ οἱ ἐπιστάται, ἐπιθεωροῦντες ζητοῦσιν αὐτὰς, τὸ εἰσητήριον ἑκάστου. Εἶδον δὲ τὸ τοιοῦτον εἰς Βραΐγκτὼν κυριακήν τινα, ὅτε τρεῖς τοιοῦτοι συλλογεῖς ἐλάμβανον τὰ tichets δύω χιλιάδων περιηγητῶν, ἐκτεθειμένων εἰς τὸν ἥλιον τῆς μεσημβρίας, μεταξὺ ἑνὸς τοίχου καὶ ἑνὸς βράχου λελαξευμένου.

Ἀλλὰ τὰς ἀργοπορίας, τὰς βάσανους ταύτας ὑποφέρουσι μεθ' ὑπομονῆς στωϊκῆς οἱ Ἄγγλοι, ὧν ἡ φυσικὴ κατάστασις εἶναι ἡ ὁδοιπορία. Ἅπαξ ἐξελθόντες τῆς οἰκίας αὐτῶν, ἅπαξ ὁρμήσαντες εἰς τὰ πρόσω, λησμονοῦσι τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου, ὅπερ ἐστὶ δι' αὐτοὺς τὸ ἰδανικὸν, καὶ πολλάκις προφέρουσι τὸ τετριμμένον ἐκεῖνο λόγιον.

« Ἡ ζωὴ περιήγησις... »

Ἐσπέραν τινα, ἐνῷ ἐγευμάτιζα μετὰ τοῦ φίλου μου M. . καὶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς Burlington-Arcade, εἰσέρχονται οἱ δύο υἱοὶ τοῦ τελευταίου τούτου, ὧν ὁ μὲν δεκαεξαετὴς, ὁ δὲ δεκαπταετής. Διαρκοῦντος, τοῦ γεύματος, ὡμιλοῦμεν περὶ Γερμανίας περὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ῥήνου, περὶ τῆς Ὀλλανδίας... Οἱ νέοι οὗτοι μᾶς ἠκροάζοντο μὲ ὕρος πλῆρες περιεργείας, διότι εἰ καὶ τοσοῦτον νέοι, ἠτοιμάζοντο νὰ διατρέξωσι τὰς χώρας ἐκείνας, λαβόντες δὲ παρ' ἐμοῦ πληροφορίας τινας, μὲ παρεκάλεσαν νὰ τοῖς χαράξω τὸ ὁδοιπορικὸν αὐτῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Περὶ τὰ ἐπιφορήματα ἐγειρόμεθα, καὶ

— Νομίζω ὅτι εἶναι καιρὸς, λέγει ὁ K. M... ἂς μὴ σᾶς περιμένωσι.

Ζητήσαντες τὴν συγγνώμην μου, ὅτι ἠναγκάζοντο νὰ μὲ ἀφήσωσι τόσον ταχέως, οἱ νέοι πορευθέντες εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, λαμβάνουσιν ἕκαστος σάκκον τινα ὁδοιπορικὸν μέλανα καὶ πῖλον.

— Πορεύονται λοιπὸν εἰς τὴν ἐξοχήν; ἠρώτησα.

Φαντάσθητε πόσον ἐξεπλάγην, μαθὼν ὅτι ἐπορεύοντο εἰς Τυρολίαν, Δρέσδην, Βερολῖνον, Πολωνίαν καὶ Ἀμστελόδαμον, καὶ ἀπεμακρύνοντο διὰ πολὺν χρόνον ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν, τοσοῦτον ὀλίγον συγκεκινημένοι, ὡς ἐὰν ἐξήρχοντο ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὸ θέατρον. Οἱ δὲ γονεῖς! οὐδεμίαν ταραχὴν ἀποχαιρετισμοῦ, οὐδεμία σύστασιν παρ' αὐτῶν. Ὁ θεῖος ἔσφιγξε τὴν χεῖρα αὐτῶν χωρὶς νὰ τοὺς ἀσπασθῇ. Ἐγνώριζα ὅτι οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἀντιπάθειαν πρὸς τὸ ἀσπάζεσθαι, ἀλλ' ἠγνόουν μέχρι τίνος βαθμοῦ ἔφθανεν ἡ ἀποστροφὴ των αὕτη.

Ὁ πατὴρ καὶ ὁ θεῖος ἐπανεκάθησαν καὶ ἤρξαντο νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἄλλων πραγμάτων. Ἐν τούτοις οἱ δύω ἀδελφοὶ εὐχαριστήθησαν τὰ μέγιστα ἐκ τῆς θέας τῆς ἀναχωρήσεως ταύτης· διότι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐπιθήριζον τὰς ἀναμνήσεις τῆς νεότητος αὐτῶν ἀναπολοῦντες· τὴν χαρὰν ταύτην ἐξήγησα ἀρκούντως.

— Ἐνθυμεῖσαι, ἀδελφέ μου, ὅταν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν ὄντες, ἀνεχωροῦμεν διὰ τὸν εἰς Ἰταλίαν *περίπατόν* μας.

— Τί εὐτυχεῖς χρόνοι!

Καὶ τὴν ἡδεῖαν ταύτην ἀνάμνησιν ἤπτοντο μετὰ μελαγχολίας εὐαρέστου, ὡς ἐπανέρχεται τις ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐρώτων.

Ὁ K. M... μὲ ὑπεχρέωσε νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς ἑσπερινήν τινα συναναστροφὴν, ἔνθα ἦν ὑποχρεωμένος νὰ παρευρεθῇ· ἐπειδὴ δὲ ἐζήτουν τὴν συγγνώμην αὐτοῦ διὰ τὸ ἀτιμέλητον τῶν ἐνδυμάτων μου,

— Θέλω, ἐπρόσθεσε μειδιῶν, σᾶς συστήσει ὡς ἰδιότροπον. — Δύναται ἕκαστος νὰ κρίνῃ ἐὰν ἀπέρριψα τὴν πρότασιν ταύτην, ἥτις, ἄλλως τε, δεικνύει κατὰ πόσον ἡ ἐμβριθὴς συμπεριφορὰ καὶ διακόσμησις εἶναι τραχεῖα καὶ σοβαρά. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐπρόσθεσε.

— Bah! εἶσθε ἧττον Γάλλος ἀφ' ὅ,τι ἐνόμιζα. Ὀλίγον δὲ μετὰ τοῦτο ὁ φίλος M... μ' ἐσύστησεν ἐ πανειλημμένως ἵνα ἐπισκεφθῶ τοὺς τιμαριωτικοὺς πύργους τοῦ Kenilworth καὶ τοῦ Warwick, ἀπέχοντος ἑκατὸν μίλια μακρὰν τοῦ Λονδίνου, εἰς τὸ κέντρον μάλιστα τῆς Ἀγγλίας, ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην.

— Θὰ πορευθῶ αὔριον.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐλπίζων νὰ εὕρω τὸν Εὐάριστον παρὰ τῷ Γάλλῳ ξενοδόχῳ, ἐπορεύθην εἰς Hay-Marcket, καὶ κατώρθωσα ν' ἀνακαλύψω τὸν φίλον μου συνδιαλεγόμενον μετά τινος νέας Γαλλίδος, ἐχούσης φυσιογνωμίαν εὐγενῆ καὶ ἦθος ὑποχρεωτικὸν, διαμενούσης δὲ πρὸ πολλοῦ ἐν Λονδίνῳ.

— Συμπατριῶται! ἔκραξεν αὕτη, ὦ! τι σπανία καὶ ἀπροσδόκητος εὐτυχία διὰ μίαν ἐξόριστον.

Μετ' ὀλίγον ἐσχετίσθημεν ἐντελέστατα, καὶ μᾶς ὡδήγησε, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας, δι' ὁδῶν γνωστῶν εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κενιλβόρθης. Καθ' ὁδὸν μᾶς εἶπεν ὅτι ὑπανδρευθεῖσα ἐν Ἀγγλίᾳ, κατῴκει τὸ Rucby, μικρόν τι τῶν πέριξ χωρίων. Φθάσαντας δὲ παρὰ τὴν Κενιλβόρθην μᾶς ἐπευχήθη καλὴν διασκέδασιν καὶ ἀνεχώρησε ταχέως . . . . .

Ἡ Κενιλβόρθη, ὁ καταπληκτικὸς οὗτος ὄγκος τῶν σαξωνικῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν γοτθικῶν λειψάνων τῶν ἐπὶ βάσεων ῥωμαϊκῶν ἱδρυμένων, πρὸς δὲ καὶ ὑπὸ συγχρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως ἄλλων οἰκοδομῶν, κατέπεσε σχεδὸν ἐρημωθεῖσα. Εἶναι δὲ αὕτη τὰ ἀνάκτορα τοῦ χρόνου, ἐγχαράξαντος πανταχόθεν τῆς οἰκοδομῆς τὴν καταστρεπτικὴν αὐτοῦ πορείαν καὶ καταστήσαντος ποιητικωτέρας τὰς θέσεις ταύτας, πλήρεις τῶν ἀναμνήσεων τοῦ Λεϊσέστερ, Ἐρρίκου τοῦ Λαγκαστρίδου, Σίμωνος τοῦ Μοντφόρτου, τῆς Ἐλισάβετ καὶ τῆς Amy Robsat ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ Οὐάλτερ Σκὼτ ὑπέθεσε κατοικοῦσαν ἐνταῦθα, καὶ ἧς ἡ φαντασιώδεις ἀνάμνησις ἐπέχει θέσιν μεγαλητέραν τῶν παραδόσεων τῶν χρονικῶν. Οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ μυθιστοριογράφοι εἰσὶν οἱ ἀΐδιοι τῶν ἐρειπίων ἱστορικοί.

Αἰωρουμένη ἐπὶ κολωνοῦ, παρὰ τὴν ἐσχατιὰν χωρίου τινος ζωγραφικωτάτην ἔχοντος τὴν ἄποψιν, οὗτινος αἱ καλύβαι ἐκτείνονται σποράδην ἐπὶ πεδιάδος

χλοερᾶς ἀσδευομένης ὑπὸ ναμάτων διαυγοῦς τινος καὶ κυανοῦ ῥυκκίου, ἀπολήγοντος εἰς λίμνην, καὶ ὑπὸ ὑψιτενῶν καὶ αἰωνοβίων δένδρων σκιαζομένης, ἡ Κενιλβόρθη, ὑπὸ τάφρου βαθείας περικυκλουμένη, ἀναπτύσσει τὰ ἐπισεσωρευμένα καὶ κατερρυηκότα αὐτῆς ἐρείπια ἐπὶ χλόης δροσερᾶς καὶ ὡραιοτάτης. Ὁ γηραιότερος τῶν πύργων τούτων, οὗτινος τὸ ὕψος εἶναι ἄμετρον καὶ οἱ τοῖχοι ὀγκοδέστατοι φέρει ἐπὶ τοῦ ἐμβαδὸν αὐτοῦ δάσος ὅλον δρυῶν καὶ βάτων, ἀναφυεισῶν φύρδην μίγδην μετὰ τῶν βράχων, τῶν ἠκροτηριασμένων ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἐξειργασμένων λίθων. Ὁ τετράγωνος οὗτος πύργος, ὁ πλήρης ὀπῶν, στοῶν ἐναερίων, κλιμάκων αἰωρουμένων, ἔνθα ἄγρια πτηνὰ κατασκευάζουσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν, καὶ θυρῶν, ὧν ὁ τετριμμένος οὐδὸς παρέχει δίοδον εἰς νυκτερινὰ μόνον φαντάσματα καὶ σκιάς, τὸ πελώριον τοῦτο οἰκοδόμημα, τὸ ἐπὶ βάσεων λιθίνων τετραγώνων καὶ συναρμολογουμένων ἐκτισμένον, ὀνομάζεται *ὁ πύργος τοῦ Καίσαρος*. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἐνταῦθα κατῴκησεν ὁ Σάξων βασιλεὺς τῆς Μερκίας, ὁ Kenelph ἐκεῖνος τῶν ἀργαίων συναξαρίων (legendes), ὅστις ἐκληροδότησε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην διαμονήν.

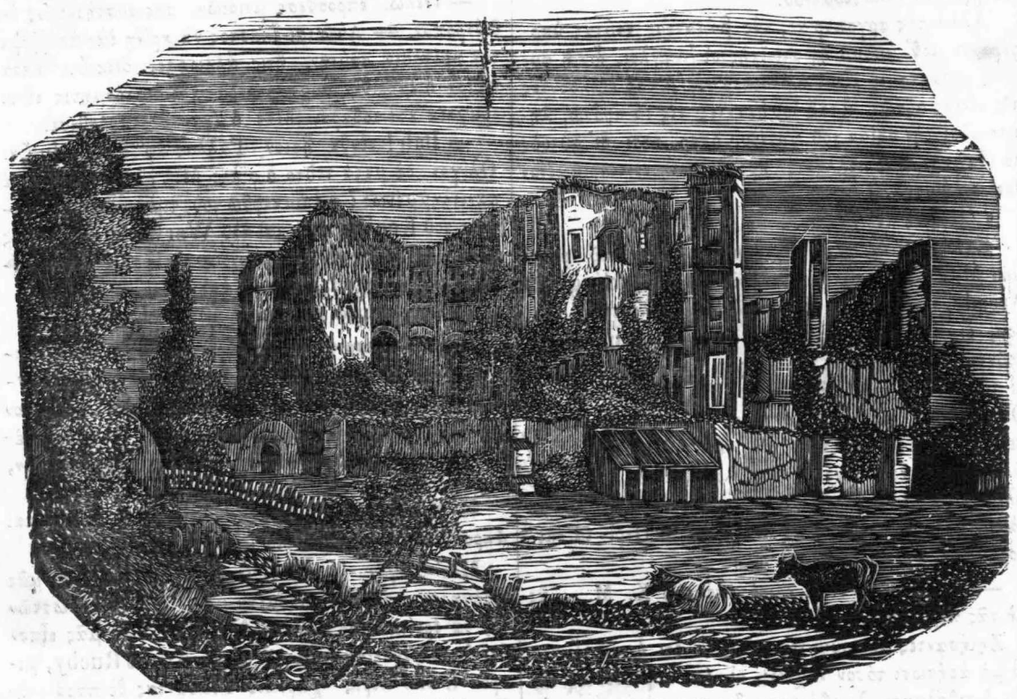

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΚΕΝΙΛΒΟΡΘΗΣ.

Ἀπὸ τῆς ἀνωφεροῦς καὶ μεγάλης κλίμακος τῶν οἰκημάτων, ἅτινα δὲν ὑπάρχουσι πλέον, ὁ ὀφθαλμὸς περιβλέπει ἀκωλύτως τὰς ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ δάσους τοῦ Arden συνηρεφεῖς ἐκείνας πεδιάδας, ἔνθα, ἐν ἔτει 1626, ἐνώπιον Ἐδουάρδου τοῦ Α' καὶ πλήθους γυναικῶν, ἠγωνίσθησαν οἱ ἑκατὸν ἱππόται, οἵτινες πιστοὶ μαθηταὶ τῶν ἱπποτικῶν μυθιστορημάτων, ἐπανηγύριζον εἰς Κενιλβόρθην τὴν συνέλευσιν τῆς *Στογγύλης Τραπέζης*. Ὁ πόλεμος, ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος συμπληροῦσι τὰ χρονικὰ τῆς σεβασμίας ταύτης διαμονῆς, τῆς χρησιμευσάσης νῦν μὲν ὡς φυλακῆς, νῦν δὲ ὡς ἀκροπόλεως, καὶ γενομένης θεάτρου τῶν τιμαριωτικῶν διαμαχῶν, τῶν μεταξὺ Ἐρρίκου τοῦ Γ', Μοντφόρτου καὶ Ἄστιγγος.

Τοιαῦται λοιπὸν οἱ φάσεις τῆς μακρᾶς τῶν μνημείων τούτων ὑπάρξεως. Οἱ βασιλεῖς συσσωρεύουσιν ἐν αὐτοῖς στρατιώτας διατηρουμένους δαπάνῃ τῶν βασιλέων. Βραδύτερον εἰσελθὼν ἐν αὐτοῖς ὁ λαὸς γίνεται πρόδρομος, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐρημώσεως, καὶ ἀνοίγει τὰς πύλας αὐτῶν εἰς τὰ δένδρα τῶν δασῶν, ἅτινα σύρουσι μετ' αὐτῶν τὰς ἀηδόνας καὶ τοὺς ποιητάς.

Ἡ περιγραφὴ τῆς Κενιλβόρθης ἤθελε πληρώσει σελίδας ὁλοκλήρους· διότι οἱ χρονογράφοι ἀείποτε ὁμιλοῦσι περὶ αὐτῆς ὡς περὶ ἐδανικοῦ τινος καὶ ἀλλοκότου μνημείου. Τὸ καθ' ἡμᾶς, περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ περιγράψωμεν ὅ,τι εἴδομεν ἢ ἠθάνθημεν. Ὁ περιηγητὴς κόπτει ἄνθος τι διερχόμενος, ὀσφραίνεται τὴν εὐωδίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐναποθέτει πάντοτε ξηρὸν εἰς τὸ βοτανολόγιον τῆς ἐπιστήμης.

Μετά τι δὲ πρόγευμα ξηρὸν καὶ ἄθλιον, μετὰ δυσκολίας καὶ τοῦτο πορισθὲν, ἀνεχωρήσαμεν εἰς Leemington, καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ εὑρέθημεν εἰς τὴν Warwic, πρωτεύουσαν τῆς κομητείας.

Ἡ ἐν αὐτῇ σχολὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἀναπτύσσει φιλοκάλως σχεδὸν, εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, ἐνώπιον ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ αἰῶνος τῆς Ἐλισάβετ, κεκοσμημένα διὰ παραθύρων εὐρέων, κεκυρτωμένων δίκην φεγγιτῶν, καὶ στεφανούμενα δι' ἓξ ἀετωμάτων. Τὸ νοσοκομεῖον αὐτῆς εἶναι διαβόητον, ἐκτισμένον ὅμως κατὰ τινικὸν μικροπρεπῆ τρόπον. Ἡ ἐκκλησία τῆς Warwick φιλοκάλως οὖσα ᾠκοδομημένη, περιέχει πολλοὺς τάφους, ἐν οἷς διεκρίναμεν τὸν τοῦ Λείστεστερ, τοῦ εὐνοουμένου ἐκείνου τῆς Ἐλισάβετ, τοῦ ἐραστοῦ τῶν μουσῶν, τοῦ ἥρωος ἐκείνου τῶν εὐγενῶν ἱστορικῶν. Ὁ ἐπιτάφιος αὐτοῦ εἶναι πομπώδης. Ἔλαβε δὲ τρεῖς γυναῖκας, ὧν τὴν μὲν πρώτην ἐδηλητηρίασε, τὴν δευτέραν ἔπνιξε, τὴν δὲ τρίτην ἐνυμφεύθη, δολοφονῶν τὸν σύζυγον αὐτῆς.

Παρὰ τῷ ἀγαθῷ τούτῳ ἀνδρὶ κεῖνται ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀμβρόσιος κόμης τῆς Warwick καὶ πλῆθος ἄλλο μαχητῶν. Διὸ μοὶ φαίνεται, ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἀφιέρωται εἰς τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων τῆς Ἀγγλίας ἱππότων.

Ἐὰν μάγος τις κτυπῶν διὰ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ τοὺς κατερρυκηότας πύργους καὶ τοὺς κατεστραμμένους κήπους τῆς Κενιλβόρθης, ἀπέδιδεν αὖθις εἰς μὲν τοὺς τοίχους τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτῶν, εἰς δὲ τὰ δώματα τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ κοσμήματά των, εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ὑποδεξιώσεων τὰ τρόπαια, καὶ εἰς τὰ ἄλση τὴν μυστηριώδη αὐτῶν σκιὰν, βεβαίως ἤθελε μεταβάλλει τὴν Κενιλβόρθην εἰς ζῶν ἀπείκασμα τοῦ φρουρίου τῆς Warwick Σήμερον ἡ Warwick μειδιᾷ πέρρωθεν, ἐνατενίζουσα πρὸς τὸν τάφον, ἔνθα ἡ γείτων αὐτῆς Κενιλβόρθη ἀφανίζεται καὶ μεταβάλλεται εἰς κόνιν.

Ἐκ τῶν δύω ὅμως τούτων ἱπποτικῶν διαμονῶν ὁ χρόνος ἐσεβάσθη τὴν λαμπροτέραν καὶ περιεργοτέραν. Ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται καὶ Μουσεῖα πολλὰ, ὧν ἓν περιέχει ὑπὲρ τὰς διακοσίας εἰκόνας, ὅλας ἀριστουργήματα. Ὡς γνωρίζομεν ἅπαντες, ἡ βρετανικὴ ἀριστοκρατεία, συνέλεξεν ἅπαντα τὰ ἀριστουργήματα τῶν μεγάλων τεχνιτῶν, καὶ ἀναζητεῖ ἐπιμόνως τὰς πολυτίμους γραφάς. Αἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ στοαὶ εἰσι πολυπληθεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ εἴδους τούτου τῆς πολυτελείας ἀφορμὴ εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ μᾶλλον ὑπερηφανία ἢ ὁ ἀληθὴς πρὸς τὴν τέχνην ἔρως, οἱ νέοι τεχνῖται ὄχι μόνον δὲν ἐνθαρρύνονται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐμπόδια ἀπαντῶσιν εἰς τὴν ἐξάσκησιν καὶ τελειοποίησιν τῆς τέχνης αὐτῶν· καὶ καθὼς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τις τὴν ἄδειαν νὰ συμβουλευθῇ βιβλίον τι ἐν τῷ βρετανικῷ Μουσείῳ, ἀπαιτεῖται [πλῆθος συστάσεων καὶ αἰτήσεων, οὕτω δυσκόλως παραχωρεῖται ἡ ἄδεια διὰ τὴν ἀντιγραφὴν εἰκόνος τινος. Ἐὰν π. χ. ἐπιχειρήσῃς νὰ σημειώσῃς ὀλίγας τινας λέξεις ἢ σχῆμα τι ἐντὸς οἱουδήποτε Μουσείου, Κέρβερός τις τρέχει κατὰ σοῦ καὶ ἁρπάζει ἀπὸ τῶν χειρῶν σου τὸν ὕποπτον ἐκεῖνον χάρτην. Ἡ δὲ ἀλλόκοτος καὶ ἐγωϊστικὴ αὕτη ἀπαγόρευσις φθάνει μέχρι τοῦ γελοίου. Ἐδοκίμασα δὲ τοῦτο ἐν Λονδίνῳ, ἔνθα ἐπεσκεπτόμην εἰς Pall-Mall, British-*institution for promoting the* fine *art*, ὅπερ εἶναι εἶδός τι ᾀδίου ἐκθέσεως, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Λόρδου Ἐλεσμέρου, κτήτορος δύω εἰκόνων τοῦ Ῥαφαήλου, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἕκαστος κτήτωρ ἀποστέλλει τινας τῶν εἰκόνων αὐτοῦ. Ἀποτελεῖται δὲ τῷ ὄντι ἐκ τῶν εἰκόνων ἐκείνων ὅλον τι μεγαλοπρεπὲς, καὶ ἐπὶ ζωῆς μου δὲν εἶδον πλουσιώτερον καὶ ποικιλώτερον νάρθηκα (ecrin).

Ἤρχισα λοιπὸν νὰ σημειώσω παρατήρησίν ἐπί τινος τεμαχίου χάρτου, ὅτε βλέπω φύλακα τινα ἐρχόμενον βιαίως πρός με καὶ λέγοντά μοι ὅτι εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ γράψω τὸ παραμικρόν.

Συνέβη δὲ τοῦτο ἐνώπιον εἰκόνος τινος, παριστώσης μοναχὴν τὸ βλέμμα ἔχουσαν θρησκευτικόν, τὴν μορφὴν ὠχρὰν μὲν, ἀλλὰ τηροῦσαν τὴν τῆς νεότητος δρόσον καὶ ἐμψυχουμένην ὑπὸ μειδιάματος ἀγγελικοῦ. Ἡ εἰκὼν αὕτη, ἀνήκουσα εἰς τὸν κόμητα Varborough κατεγράφη εἰς τὸν ἀρ. 171 τοῦ βιβλίου τῆς ἑταιρείας, καὶ ἀποδίδεται εἰς νὸν Τιτιανόν. Ἀλλὰ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο, ἐργασίας λεπτοτάτης καὶ ἐμβριθεστάτης καὶ πλῆρες φιλοσοφικῆς τέχνης, οὐδεμίαν ἔχει τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν μέθοδον τοῦ Τιτιανοῦ. Καταγινόμενος νὰ ἀνακαλύψω τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου καὶ ἀγνώστου τεχνίτου, οὗτινος τὸ ἔργον εἶχον ὑπ' ὄψιν, κατώρθωσα ἐπὶ τέλους νὰ παρατηρήσω εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς εἰκόνος γραμματά τινα σχεδὸν ἡμιεσβεσμένα εἰς τὸ μέλαν βάθος αὐτῆς, καὶ νὰ διακρίνω μετὰ συγκινήσεως τὸ ὄνομα διαβοήτου τινος τεχνιτρίας, φημισθείσης ὑπὸ τοῦ Lanzi, ὑπὸ τοῦ Vasari καὶ τῆς ὁποίας ὁ Δὸν Παῦλος ὁ Α'. ὡς καὶ ὁ τῆς Ἱσπανίας βασιλεὺς ἐφιλοτιμήθησαν ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἔργα. Λέγουσι δὲ ὅτι ἡ Μαδρίτη κατέχει εἰκόνας τινας τῆς σπανίας ταύτης ζωγράφου, ἡ Φλωρεντία δύω, ἡ δὲ Γένουα μίαν. Ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν, ἡ δὲ Ἀγγλία ἀναγινώσκουσα τὴν ἀνακάλυψιν ἡμῶν ταύτην, θέλει μάθει ὅτι κατέχει μίαν, ἀλλὰ μαργαρίτην!

Γεννηθεῖσα εἰς Γρεμόνην, ἐκ γονέων εὐγενῶν, ἐν ἔτει 1530, ἡ Sophronisba Angussola, μαθήτρια τοῦ Βερνανδίνου, ὑπερέβη ταχέως τὸν διδάσκαλον αὐτῆς, καὶ ἔρερε τὴν τέχνην αὐτοῦ εἰς ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων σπάνιοι εἰσῆλθον τεχνῖται. Φίλιππος ὁ Β'. παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὴν αὐλήν του. Μετὰ ταῦτα δὲ συζευχθεῖσα Λομελίνην τινα, ὅστις ἤγαγεν αὐτὴν εἰς Γένουαν, ἐτυφλώθη. Οὐχ ἧττον ὅμως ἡ τυφλὴ ζωγράφος ἔχαιρε μόνη τὴν φήμην ἐντελοῦς τεχνίτου, ὡς ἐκ τῶν προτέρων αὐτῆς ἔργων καὶ τῆς περὶ τῆς τέχνης κρίσεως αὐτῆς, ἡ δὲ οἰκία αὐτῆς ἐγένετο σχολεῖον θεωρείας, ἥτις κατὰ τὸν Lanzi, ἀνέστησε κατ' ὀλίγον τὴν εἰς παρακμὴν βαίνουσαν γενουηνσίαν ζωγραφικήν. Ἡ ζωὴ αὐτῆς διήρκεσεν ὑπὲρ τὸν ἕνα αἰῶνα, καὶ ὁ Βανδὺκ, ὅστις εὐτύχησε νὰ τὴν ἀκροασθῇ, ἐβεβαίου ὅτι ἔμαθεν ἀπὸ τῆς γραίας καὶ τυφλῆς ἐκείνης γυναικὸς πολὺ περισσότερα, ἢ ἀπὸ τοὺς *ὀξυδερκεστέρους ὁμοτέχνους αὐτῆς*.

Τοιαύτη λοιπὸν (καὶ τοῦτο λέγομεν ἄνευ προθέσεως ἐπιδείξεως) ἡ πραγματικὴ τῶν Ἄγγλων ὡς πρὸς τὰς ὡραίας τέχνας ἀδιαφορία, ὥστε μεταξὺ τῶν ἐραστῶν τῶν τεχνῶν αὐτῶν δὲν εὑρέθη εἷς τοσοῦτον ἐπιτήδειος ὥστε νὰ ψεύσῃ τὴν γνώμην, τὴν εἰς τὸν Τιτιανὸν ἀποδίδουσαν τὴν εἰκόνα ἐκείνην, οὔτε τοσοῦτον περίεργος ὥστε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ποιη-

τὴν αὐτῆς. Ἐὰν δὲ ὁ Κ. κόμης τοῦ Varborough ἀξιοῖ νὰ προστλώσῃ ἐφ' ὥραν τινὰ τοὺς ὀρθαλμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ βάθους τῆς εἰκόνος κατωτέρω τῆς ὠμοπλάτης, θέλει μάθει ὅτι κατέχει εἰκόνα ἀνεκτίμητον, ἀναγινώσκων τὰς λέξεις ταύτας Sophonisba Angussola virgo, i . . . teris agoti . . . . pinxt, MDLI. Τὸ ἔργον δὲ φαίνεται ὅτι ἔγινεν ἐπὶ τῆς πρώτης τῆς ζωγράφου νεότητος, εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ φήμη αὐτῆς δὲν εἶχεν ἔτι διαδοθῇ, καὶ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο τὸ μετ' ἀγάπης ἐξειργασθὲν πιθανὸν ὅτι παριστᾷ τὴν πρεσβυτέραν τῆς τεχνιτρίας ἀδελφὴν, Ἑλένην, περιλημένην αὐτῆς μαθήτριαν καὶ ἥτις παρέδωκεν ἑαυτὴν νεωτάτην εἰς τὸν μοναχικὸν βίον.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς εἰς Λονδῖνον διαμονῆς μου κατέτριψα εἰς ἐκδρομάς. Ἐπεθύμουν πολὺ νὰ συγκρίνω τὸ Λονδῖνον μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ νὰ παρατηρήσω τὴν ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν τῶν πόλεων εἰς τὰ πλησιόχωρα κομητάτα. Ἡ νομοθεσία καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἤθη ἐξωμαλυνον τὰ πάντα, ὁ δὲ Ἄγγλος εἶναι ὁ αὐτὸς πανταχοῦ. Τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα ἐξαλείφονται καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Καμβρίας (Galles). Ἡ εἰς Βιρμιγγάμην καὶ Βριστόλην συμπεριφορὰ καὶ ὁ τρόπος τοῦ ζῆν εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τοῦ Λονδίνου, καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ζήσῃ εἰς Ὑόρκ ὡς ἔζη εἰς Devonshire. Ἐξαιρέσει δὲ τῆς Ἰρλανδίας καὶ Σκωτίας, ἔνθα δὲν ἐπορεύθην, ἡ περιήγησίς μου εἰς τὴν χώραν τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας οὐδεμίαν ἄλλην μοῦ παρέξε διασκέδασιν, ἢ τὴν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς τῶν τοποθεσιῶν καὶ τῶν μνημείων. . . .

Τὸ Brighton, ἔνθα διέτριψα δύω ἡμέρας, εἶναι πόλις παραθαλασσία, καὶ κατάλληλος τὸ μὲν θέρος διὰ λουτρὰ θαλάσσια, τὸν δὲ χειμῶνα διὰ λουτρὰ τοῦ χλιαροῦ αὐτῆς ἀέρος. Προφυλασσόμενον ἀπὸ βορρᾶ ὑπὸ ἀλύσεώς τινος ὀρέων, καὶ δεχόμενον ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ τοὺς μεσημβρινοὺς ἀνέμους, τὸ Brighton, τὸ Μοντπελλιὲ τοῦτο τῆς Μεγάλης Βρεταvίας, εἶναι πόλις νέα, περιέχουσα πλῆθος παλατίων καὶ ἄλλων μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν. Διαρκοῦντος τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους, οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων καὶ ἔξωθεν ἐρχομένων ἀσθενῶν λούονται εἰς τὴν θάλασσαν πρὸ τῆς προκυμαίας, ἥτις χρησιμεύει ὡς περίπατος κοινὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Οἱ ἄνθρωποι πορεύονται ἀρκετὸν διάστημα ὁλόγυμνοι, ἕως οὗ φθάσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ μ' ἐξέπληξε τὰ μέγιστα γνωρίζοντα μάλιστα τὴν ἀγγλικὴν σεμνότητα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ προκυμαία ἦν πλήρης πολλῶν ὡραιοτάτων κυριῶν, ἐζήτησα ἐν *ἐσώθρακον*. Μάθετε δὲ ὅτι παρὰ τοῖς Ἄγγλοις καὶ μόνη ἡ ὀνομασία τοιούτου πράγματος προξενεῖ σκάνδαλον. Τὸ ἐσώθρακον εἶναι τὸ Shocking, καὶ, ἵνα μὴ προσβάλλωσι τὴν ἀλλόκοτον ταύτην σεμνότητα, οἱ Ἄγγλοι δὲν φέρουσι ποτε τὸ τοιοῦτον.

Οἱ Γάλλοι δικαίως εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐκπλήττονται καὶ θαυμάζουσι, διότι ἡ σεμνότης αὕτη δὲν εἶναι εἰμὴ παιδαριώδης τις κοινὴ συμφωνία, καὶ τὰ ἤθη ταῦτα ὄζουσι κυνισμοῦ, ὅπερ βεβαιοῦται ὑπὸ παντὸς ζήσαντος ἐν Λονδίνῳ, καὶ ὅπερ δὲν ἐπιθυμῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀποδείξω.

Ἀπὸ τὸ Brighton ὑπάρχει σιδηρὰ ὁδὸς φέρουσα διὰ τῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ Hastings Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ταύτης, παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Pevensey, διαβοήτου διὰ τὸ ποιητικὸν καὶ ἀρχαῖον αὐτῆς τιμαριωτικὸν φρούριον, λέγουσιν ὅτι ἀπέβη Γουλιέλμος ὁ Κατακτητής, ὅτε πρῶτον ἡ νῆσος προσεβλήθη ὑφ' ἑνὸς μεγάλου ὑποτελοῦς τῆς τῶν Καπετιδῶν δυναστείας. Βραδύτερον, ἐπὶ Φιλίππου Αὐγούστου, Λουδοβῖκος ὁ Λεοντόθυμος, πατὴρ Λουδοβίκου τοῦ ἐπικληθέντος Ἁγίου, ἐγένετο κάτοχος μοίρας γῆς παρὰ τὸ Δόβερον, κατέλαβε τὸ Λονδῖνον καὶ ἐστέφθη ἐν αὐτῷ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ γενόμενος Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὁ Λουδοβῖκος Η' δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξαρτήσῃ, ὡσεὶ γελοῖον τινα κωδωνίσκον, τίτλον ἀνωφελῆ καὶ μάταιον ἀπο τοῦ στέμματος αὐτοῦ. Ὁ δοὺξ τῆς Νορμανδίας καλῶς ἐξελέξατο τὴν χώραν ἐκείνην δι' ἐπιδρομήν· διότι ἡ γῆ εἶναι τοσοῦτον γθαμαλὴ, ὥστε δυσκόλως ὑπερασπίζεται. Ὅτε δὲ ἐπὶ Ναπολέοντος διεθρυλλήθη, ὅτι ὁ κατακτητὴς ἐμελλε νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς νήσου, οἱ Ἄγγλοι ἀναμιμνησκόμενοι τοῦ Γουλιέλμου, ἔσπευσαν νὰ ἐγείρωσι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς παραλίας φρούρια μικρὰ, πρεμφερῆ μὲ περιστερεῶνας ἢ ἀνεμομύλους ἄνευ σκελετῶν.

Συσωρευμένη ἐπὶ βράχου στεφομένου ὑπὸ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου τινος φρουρίου, ἡ πόλις Ἄστιγξ κεῖται εἰς ἀπόστασιν πέντε λευγῶν ἀπὸ τοῦ πεδίου ἔνθα συνεπληρώθη ἡ ὁλοσχερὴς τῶν Σαξόνων ἧττα. Εἰς τι χωρίον ἄγριον, ἀνώμαλον καὶ κατάφυτον, Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἁρόλδου, καὶ τὸ μέρος, ἔνθα ὁ ἥρως Σαξων κατέστρεψε τὸν βίον καθιερώθη διὰ τῆς ἱδρύσεως μονῆς τινος, ὅπερ ἦν μνημεῖον τῆς ὑπερηφάνου εὐσπλαχνίας τοῦ νικητοῦ. Ἡ Batle-Abbey σώζεται ἔνι ἐν τινι ζωγραφικῇ θέσει.

Ἡ πόλις Ἄστιγξ εἶναι ὅμορος τῷ ἐπιθαλασσίῳ Ἁγίῳ Λεονάρδῳ, πρὸς ὃν ἐπορεύθην περὶ δυσμὰς ἡλίου. Οἱ ἐξόριστοι μετέβαλον τὴν κωμώπολιν ταύτην εἰς ἀληθῆ γαλλικὴν πόλιν, καὶ διατρέχων ἑσπέραν τινὰ τὴν μικρὰν παρὰ τὸν Ὠκεανὸν προκυμαίαν, εἶδον περιπλανωμένους ἔνθεν κἀκεῖθεν τοὺς τελευταίους ὑπηρέτας τῆς ἐκλειψάσης μοναρχίας. Μετ' ὀλίγον ἡ σελήνη ἐχρωμάτισεν ὀλίγον τὸ ἐπερχόμενον νυκτερινὸν σκότος, καὶ διὰ τοῦ λυκόφωτος ἐκείνου νυκτὸς ὡραιοτάτης, διέκρινα τοὺς πρίγγιπας τῆς Αὐρηλιανῆς οἰκίας, περιπατοῦντας ἀνὰ μέσον σιωπηλῶν περιπατητῶν. Μοὶ ἐφάνησαν δὲ ὅτι ἀμέριμνα περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν τὰ παιδία ἐκεῖνα ἔτρεχον εὐθύμως περὶ τὴν μητέρα των, βαδίζουσαν μεγαλοπρεπῶς καὶ ταπεινῇ τῇ φωνῇ συνδιαλεγομένην. Ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος βεβαρυμένοι, ὁ δοὺξ Ὠμάλης καὶ ὁ Πρίγκιψ Ζουανβιλλ ἐπανήρχοντο πολλάκις εἰς τὰ βήματα αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος ῥεμβάζων καὶ σκεπτικὸς, ὁ δὲ δεύτερος ἀσθενῶν καὶ κεκοπιακώς. Ἦσαν δὲ οἱ Πρίγκιπες ἀφελῶς ἐνδεδυμένοι, ὡς ἁπλῶς περιηγηταί, ἕτοιμοι νὰ μεταβάλλωσι διαμονὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐστρέφοντο ἐκ διαλειμμάτων πρὸς τὰ ἐνώπια τοῦ ξενοδοχείου τῆς Νίκης, εἰς ἓν τῶν παραθύρων τοῦ ὁποίου ἔλαμπεν φῶς ζωηρόν. Εἰς τὴν αἴθουσαν δὲ, ἧς τὸ παράθυρον ἔβλεπον οἱ πρίγκιπες Ὠμάλης καὶ Ζουαν-

βίλλ εὑρίσκετο ὁ Λουδοβῖκος Φίλιππος, ὅστις πάσχων ὑπὸ τῆς θανατηφόρου τῶν ἐκπτώτων Ἡγεμόνων ἀσθενείας, ὑπέκυπτε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν τῶν βασιλέων νοσταλγίαν. Νομιμόφρονες δέ τινες ὑπηρέται τῆς καταλυθείσης βασιλείας συνήγοντο ἐκεῖ μάταια διαφιλονεικοῦντες ζητήματα, ἀνανεοῦντες οὕτω τὰς πληγὰς τῆς βασιλείας ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὡδήγησαν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων αὐτῆς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ὑπὸ τῶν τοιούτων ταρασσόμενος ἰδεῶν, διῆλθον μέρος τῆς νυκτὸς εἰς τὸ παράθυρόν μου, ὅπερ ἔβλεπεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἀὴρ ὁ ἀπὸ τῆς θαλλάσσης ἦν χλιαρὸς, ἡ παραλία ἠχώδης καὶ ἡ πανσέληνος ἐπικειμένη τῶν κυμάτων, ἐχρύσου τὰς ὡραίας αὐτῶν κορυφάς. Περὶ δὲ τὰς ἐννέα τῆς πρωΐας περιπατῶν ἐπὶ τῆς ἐρήμου ὄχθης, εἶδον ἐξερχομένην, ἀπὸ τῆς Victoria-House γυναῖκά τινα περικεκαλυμμένην διὰ μεγάλου σαλίου. Θελήσασα δὲ νὰ ἐπιδῇ εἰς ἅμαξάν τινα ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀνεγνώρισα τὴν βασίλισσαν Μαρίαν Ἀμαλίαν, ἣν μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ ἐξορία ἀνενέωσε καὶ ἐφαίδρυνε.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἡμισείας ὥρας, εἶδον κατερχόμενον ἀπὸ τὸ μῆκος τῆς ἀκτῆς ἐκείνης, εἶδος τι φορείου, ὡς ἐκεῖνα δι' ὧν διασκεδάζουσι τὰ παιδία ἢ μεταφέρουσι τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρίσκετο γέρων τις πρηκμακὼς, κεκαλυμμένος τὴν κεφαλὴν διὰ φαιοῦ πίλου, ἀφ' οὗ ἐξήρχοντο σπάνιαι τινες λευκαὶ τρίχες. Ἡ μορφὴ αὐτοῦ ἦν μικρὰ, ἀδύνατος καὶ ῥιμβώδης· ἀλλ' ἡ αὐστηρὰ τῶν κοίλων ἐκείνων παρειῶν θέα, ἡ θέα τῶν ὠχρῶν ἐκείνων χειλέων καὶ τοῦ μεμαρωμένου καὶ σβύνοντος βλέμματος, δὲν ἐπανέφερεν οὐδὲν πρόσωπον γνωστὸν εἰς τὴν μνήμην μου· καὶ ἐὰν ὁ Κ. Μ. * * * μεθ' οὗ συνδιελεγόμην τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν μοὶ ἔλεγεν— Ἐκεῖνος! ἰδοὺ ποῦ ἔφερεν αὐτὸν ἡ ὀργὴ τοῦ λαοῦ! δὲν ἤθελον ἀναγνωρίσει ποτὲ τὸ φάντασμα ἐκεῖνο τῆς γαλλικῆς βασιλείας ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ θανάτου. Τὸ φορεῖον ἔστη παρά τι δημόσιον ἐδώλιον, καὶ ἐκεῖ, ὁ μακαρίτης βασιλεὺς ἐδέχθη εἰς τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ τὰς προσαγορεύσεις τῶν πρὸ αὐτοῦ κυμάτων. Παρετήρουν μόνος ματὰ περιεργείας τὴν ὑπὸ τριῶν μόνον ἀνθρώπων συντελουμένην ἐκείνην αὐλήν. Μετ' ὀλίγον δὲ εἰς αὐτῶν ἐκαθίσεν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου ἐκείνου καὶ ἤρξατο ν' ἀναγινώσκῃ εἰς τὸν ἀσθενῆ ἐφημερίδας.

Ἡ μορφή μου, ξένη καὶ νέα οὖσα εἰς τὴν ἀποικίαν ταύτην παρετηρήθη. Ὁ ψυχοφράγων ἤγειρε βραδέως τὴν μίαν αὐτοῦ χεῖρα, ὑπὸ πολυτίμου κεκαλυμμένης χειρίδος, καὶ ἀντήλλαξε λέξεις τινας μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Η. . ., ἔπειτα δὲ εἶδον μειδίαμά τι ἱλαρὸν διά τινος ἀμφιβόλου λάμψιως τὸ ἀσκητικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, οὗτινος οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστρέφοντο ἐσβεσμένοι πρός με. Ἐγὼ ἔκλινα τὴν κεφαλὴν εἰς σχῆμα σεβασμοῦ.

Ἀναχωρῶν δέ, ἐκ τῆς ἀκτῆς ἔρριψα τελευταῖόν τι βλέμμα ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ ἐκείνου φορείου· πέριξ αὐτοῦ, εἰς διαφόρους ἀποστάσεις, ἁλιεῖς τινες ἔσυρον τὰ δίκτυα αὐτῶν. Ἡ τελευτήσασα βασιλεία αὕτη μοὶ ἐφάνη ὡσεὶ στιγμὴ ἀφανὴς εἰς γωνίαν τινα τοῦ ἀπεί-

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩι.

ρου. Ἐπὶ τῶν σιγηλῶν καὶ πενθίμων τούτων ἀκτῶν τῆς κομητείας τοῦ Κέντ, ὁ Σεκπῆρος ἐσχεδίασε τὴν μελαγχολικὴν κατατομὴν τοῦ βασιλέως Λέαρ, ἐκπτώτου καὶ περιπλανωμένου. Ἀλλ' ἐκ τῶν δύω τούτων ἡγεμόνων ὁ μὲν εἶναι πλάσμα φαντασίας ποιητικῆς, ὁ δὲ πρὸ μικροῦ ἔτι τὴν Εὐρώπην εἰς ἰσορρόπιαν συνέχων, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπ' αὐτῆς διαχύσας, δὲν εἶναι πλέον εἰμὴ πτερόεν. . . ἐναέριον, νυκτερινὸν φάσμα. . Τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ ἀφανὲς καθιστάμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, παραβαλλόμενον μὲ τὸν περὶ αὐτὸν ἄπειρον ὁρίζοντα, ἐκράτει τοσαύτην θέσιν ὅσην νεκροφορεῖον παρὰ τὸν τάφον, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου καταβροχθήσει αὐτό.

Ἡ θέα τῶν περιπετειῶν τούτων τῆς τύχης καὶ τῶν πολιτικῶν ἀτυχημάτων ἐμπνέει ἀποστροφὴν πρὸς τὸν φατριασμόν, καὶ παρατηρῶν τις τὴν ἀθλιότητα τῶν θυμάτων τοῦ ἐξοστρακισμοῦ, αἰσθάνεται ἐπιθυμίαν τινὰ ἀνεξήγητον τοῦ παλινοστῆσαι. Ἔσπευσα λοιπὸν νὰ ἐπανέλθω εἰς Λονδῖνον καὶ ἐπιβὰς εἰς ἓν τῶν παντοφορείων τῆς Staplehurs, διῆλθον ταχέως τὰς κοματείας τοῦ Κέντ, τῆς Σουσεξτίας καὶ τοῦ Σουρρέϋ. Εἰς τὴν ὑπὸ ποικίλων σιδηροδρόμων διατεμνομένην ταύτην χώραν, δυσκόλως δύνασαι νὰ περιηγηθῇ ὡς περιηγοῦντο οἱ πατέρες ἡμῶν.

Ἐπιστρέψας εἰς Λονδῖνον εὗρον ἐν αὐτῷ τὸν κάματον καὶ τὴν ἀηδίαν. Ἀπαυδήσας δὲ τοῦ παρατηρεῖν παρήτησα τὴν Ἀγγλίαν πρωΐαν τινα, καθ' ἣν ῥαγδαία ἔπιπτεν ἡ βροχὴ ἐπὶ τοῦ ἀτμόπλου τοῦ Καλαί, ἔνθα μετὰ πλοῦν ἄθλιον, ἐπανεῖδον μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως τοὺς τελώνας ἡμῶν καὶ τοὺς παρὰ τὴν ὄχθην μικροὺς ἡμῶν στρατιώτας. Ἡ πόλις Καλαὶ μοὶ ἐφάνης κατηφὴς καὶ ἔρημος.

Τὴν ἐπιοῦσαν περιηγούμενος εἰς τὰ πέριξ τῶν Παρισίων ἐξετίμησα τὸ μεγαλεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ Ταμέσεως, συγκρίνων αὐτὸν μετὰ τοῦ Σηκουάνα. Βλέπων τοὺς Παρισίους, ἐφανταζόμην ὅτι μετεκομίσθην εἴς τινα μικρὰν ἐπαρχιακὴν πόλιν, καὶ ἀναμιμνησκόμενον τὸν Ἅγ. Παῦλον, τὸ Πάνθεον μ' ἐφαίνετο ὡς οἰκίσκος τις εὐχάριστος. Ὁ δὲ Σηκουάνας μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι, διαρκούσης τῆς ἀπουσίας μου, μετεβλήθη εἰς μικρὸν καὶ ταπεινόν τι ῥυάκιον.

ΤΕΛΟΣ.

(*Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος Musée des Familles.*)

ΣΥΜΒΑΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΣ.

(*Μετάφρασις.*)

—o—

Ὁ Κ. κόμης τοῦ Δ... ἐπίσημος καὶ σεβαστὸς γέρων ὀγδοηκοντούτης, καρδίας εὐγενοῦς, πνεύματος διακεκριμμένου, ὅστις δὲ ὑπῆρξεν οἰκεῖος τριῶν ἢ τεσσάρων βασιλέων, καὶ οὗ τινος ἡ μνήμη πλήρης ἀναμνήσεων καὶ συμβεβηκότων ὑπάρχει, μ' ἐλάμβανε συμπαίκτην του εἰς τοὺς κύβους, διότι ἤμην ὁ προσφιλέστατός του, μόνον, ἔπρεπε νὰ ἔχω τὴν καλὴν θέλησιν νὰ τὸν ἀφίνω νὰ κερδήσῃ, ἵνα μετὰ τὴν νίκην ταύτην ἣν ἐπριᾶτο ἀντὶ δύο σολδίων, ὁ φιλικὸς οἶστρός του καταστῇ ἀνεξάντλητος. Ὀποῖαι θελκτικαὶ σκηναὶ εὐθυμίας, παραρροσύνης δραματικῆς πάρίσταντο τότε εἰς τὰς βραχυτάτας ταύτας ἑσπερίδας ὑπὸ τὸν φιλικὸν λόγον τοῦ ἀνεξαντλήτου καὶ πνευματώδους γέροντος. Ὁ τίτλος τοῦ μεγάλου ἄρχοντος καὶ οἱ ἐπαγωγικοὶ τρόποι του ἠξίωσαν αὐτὸν νὰ γίνῃ δεκτὸς μεταξὺ τῶν αὐλικῶν τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΕ'., ὅστις τὸν μετεχειρίζετο πάντοτε, ὡς περιπόθητον τέκνον· Ἀναμιχθεὶς δὲ ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος εἰς ὅλα τὰ μεγάλα συμβεβηκότα, ἐπιζήτητος δὲ ὢν παρ' ὅλων τῶν ἐπισήμων ἀτόμων, ἤξευρε τὴν ἱστορίαν ἀκριβέστατα καὶ τὴν διηγεῖτο ἐπισταμένως, ἄνευ ἐγκλήσεων, ἄνευ παραφορᾶς, καὶ ἀμερολήπτως. Παρ' αὐτοῦ ἐννόησα τὸν αἰῶνά μου, ὡς καὶ τοὺς πρὸ τοῦ ἡμετέρου, ἐν γένει δὲ ὤφειλον πλείστην πρὸς τὸν ἄνδρα τοῦτον εὐγνωμοσύνην.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν τόσων τερπνῶν καὶ διδακτικῶν ἀνεκδότων, τὰ ὁποῖα διηγεῖτο, τὸν εἶδον ἡμέραν τινὰ νὰ βυθισθῇ εἰς βαθεῖαν σκέψιν. Ἀνανεύσας, μοὶ διηγήθη μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐπισημότητος τὸ ἑξῆς διήγημα, ὅπερ ἤκουσεν ἀπό τινος θείου του κληρικοῦ. Τὸ διήγημα τοῦτο εἶναι ἡ πολυειδὴς φάσις τῆς ἄλλοτε ζωῆς, εἰς τάξιν τινα τῆς κοινωνίας· θέλει δέ τις ἰδεῖ ἐὰν ἐννοοῦμεν κάλλιον ἢ χεῖρον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ αἴσθημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος,

Πρὸ τῶν 89, ἐν τῇ ἐποχῇ τουτέστιν ἐκείνῃ, τῇ τόσον γονίμῳ εἰς δράματα φρικώδη, ἡ ἐνορία τοῦ ἁγίου Γερβασίου (Saint-Gervais) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, εἶχεν ἐφημέριον ἀξιοσέβαστόν τινα γέροντα, ὅστις ἐθαυμάζετο ἐπὶ μαθήσει καὶ φιλελεημοσύνῃ, ὃν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ δύστροποι ἐσέβοντο· διότι ἦτο πρὸς πάντας καὶ πάντοτε ἡ ζῶσα προσωποποίησις τῆς Προνοίας· Ἁπλοῦς ὡς παιδίον, ἐχέμυθος ὡς ὁ τάφος, θαῤῥαλαῖος κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀείποτε ἀφωσιωμένος, μὴ ζητῶν ἄλλο εἰμὴ νὰ σώζῃ τὰς ψυχάς, ἤκουε πᾶσαν φωνὴν ἥτις ἐβόα περὶ αὐτὸν, καὶ ἤξευρε ν' ἀπευθύνῃ λόγον τινὰ παρηγορητικὸν πρὸς πάντα ὑπὸ θλίψεως κατεχόμενον. Καὶ εὐφυὴς μὲν ὅταν ἔπραττε τὸ καλὸν, ἀνεπιδέξιος δὲ καὶ εἰς τὰ συνήθη τοῦ βίου πράγματα, ἤξευρε νὰ φαίνεται πολλαπλοῦς εἰς δυσκόλους περιστάσεις. Ἡ εἰσδύουσα πανταχοῦ ἀγάπη του ἐζωοποίει τὰ ἀποπεπλανημένα ἢ ἀσθενῆ πνεύματα, καὶ τὸ μέγα ἄστυ ἐσυνήθισε νὰ κοιμᾶται ἥσυχον ὑπὸ τὴν θείαν προστασίαν τοῦ ἱερέως καὶ τῆς δραστηρίου ἐπαγρυπνήσεως τοῦ φίλου του ὑπουργοῦ τῆς ἀστυνομίας, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἄκρως ἐπιδεξίου.

Ἐν μακρᾷ τινὰ καὶ ψυχρᾷ νυκτὶ τοῦ χειμῶνος εἰς ὥραν ἀρκετὰ προχωρημένην, τὸ κωδώνιον τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἁγίου Γερβασίου κινεῖται ζωηρῶς, ὡς ἂν ὑπὸ ἀνθρώπου ζητοῦντος βοήθειαν. Καί τοι δὲ ἀναπαυόμενος ἤδη, ὁ ἀτρόμητος γέρων διέταξε νὰ ἀνοίξωσι καὶ ἀφήσωσι τὸν θέλοντα ν' ἀναβῇ· διότι, ὡς φύλαξ ἕτοιμος, εἰς τὸν ἐλάχιστον κρότον, ἤθελε νὰ ἦναι πάντοτε πρόθυμος νὰ μάχεται ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ. Ἄνθρωπός τις πλουσίως ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται τότε, καὶ ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ μόνας μετὰ τοῦ Κ. ἐφημερίου. Γένειον ἄτακτον ἐσκίαζε τὴν ἐμβριθῆ

καὶ στερεὰν μορφήν του· οἱ τρόποι του ἐφαίνοντο διακεκριμμένοι, ἡ δὲ προφορά του ἐδήλου ἄνθρωπον ἀνωτέρας τάξεως. Ἐδικαιολογήθη μετ' εὐκολίας καὶ εὐγενείας διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἐπίσκεψίν του, ὅτι, εἶπε, ἐδίστασε πολὺν καιρὸν νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ, πλὴν ἤλπιζεν εἰς τὴν ἐπιήκειάν του.

— Μεγάλη τις πρᾶξις εἶναι ἀνάγκη νὰ τελεσθῇ, ἐξηκολούθησεν ὁ μυστηριώδης ξένος, πρᾶξις, φρικώδης ἀλλ' ἀναγκαία καὶ οὐδεμίαν ἀντίῤῥησιν δεχομένη. Ὁ καιρὸς κατεπείγει, ἄνθρωπός τις, ὅστις μέλει ν' ἀποθάνῃ ἐκραύγασεν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ τάφου πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἦλθον· διότι βεβαίως πρὸς ὑμᾶς ἐμπιστευόμενος μυστικόν τι, τὸ ἐμπιστεύεται εἰς τὸν Θεόν. θέλετε κρίνει ἄλλως τε μὲ ποίαν ζέσιν ἐπικαλεῖται τὴν λειτουργίαν σας, διὰ συμφωνιῶν ἀνευλαβῶν ἴσως, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀπολύτων, τὰς ὁποίας χρεωστῶ νὰ τηρήσω ἀπαραλλάκτως, ὡς μοὶ τὰς ἀνέθεσαν. . . Πρέπει, ἅγιε ἐφημέριε, ν' ἀφήσετε νὰ σᾶς δέσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ σᾶς φέρωσιν εἰς τὴν ἅμαξαν, ἥτις μᾶς περιμένει εἰς τὴν θύραν σας. Σᾶς παρακαλῶ ὅμως νὰ μὴ θελήσετε νὰ ἐξετάσετε τὸ μυστήριον τοῦτο, συναινοῦντες ἁπλῶς νὰ ἔλθετε πρὸς παρηγορίαν ψυχῆς τινος, τὸν κόσμον ἐγκαταλιμπανούσης, νὰ θελήσετε δ' ἐπίσης νὰ σᾶς ἐπαναφέρω ὅπως θέλω νὰ σᾶς παραλάβω, διὰ τῶν αὐτῶν προφυλάξεων. Ἐὰν παραδεχθῆτε τὰς συμφωνίας ταύτας, ἐγὼ ἐγγυοῦμαι ἐπὶ τῆς ζωῆς μου διὰ τὴν ἀσφάλειάν σας· ἐὰν ἀποποιηθῆτε, οὐδεὶς ἄλλος θέλει δυνηθῆ νὰ γίνῃ δεκτὸς πρὸς προετοιμασίαν τοῦ θυσιαζομένου θύματος· ἡ θυσία πρέπει νὰ τελεσθῇ ἄνευ τῆς εἰδήσεως οὐδενὸς τῶν θνητῶν, τοῦτο ἐζήτησεν εἰς τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς ὁ ἀποθνήσκων. . .

— Ἄς ἀναχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, ὑψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς οὐρανὸν, ὡς νὰ ἐζήτη ἐκεῖθεν ἔμπνευσιν.

Ἀφέθη δὲ νὰ δεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ ἄνευ ἄλλης ἐξηγήσεως, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ ἀκαταλήπτου ἀνθρώπου. Μόλις δ' ἐκάθησεν ἐντὸς τοῦ ὀχήματος καὶ διπλῆ θυρὶς ἐκ ξύλου ἐσύρθη ἑκατέρωθεν καὶ ἐφέροντο ὁρμητικῶς διὰ δύο ταχέων ἵππων. Ἦν δὲ ἀδύνατον εἰς τὸν ἀγαθὸν ἐφημέριον νὰ διακρίνῃ ὁποίαν διήνυσεν ὁδόν.

Ἐν τῇ ταχείᾳ ταύτῃ ἐκδρομῇ οὐδεὶς λόγος ἐπροφέρθη παρὰ τῶν δύο τούτων συνοδοιπόρων· ἐν τούτοις, εὐθὺς, ἀφ' οὗ ἐσταμάτησε τὸ ὄχημα, ὁ ἄγνωστος βεβαιοῦται εἰσέτι ὅτι τὸ περίδεμα δὲν ἐμετατοπίσθη, λαμβάνει εὐσεβάστως τὸν γέροντα διὰ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ἀφίνῃ εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας εὐτυχώρου κλίμακος, ἣν ἀναβαίνουσιν ἀμφότεροι μέχρι τῆς δευτέρας ὀροφῆς. Μεγάλη τις θύρα ἀνοίγει ὡς ὑφ' ἑαυτῆς· διέβησαν ταύτην, καθὼς καὶ πολλὰ δωμάτια, ἄνευ τινὸς συμβεβηκότος. Ταπητες ἔπνιγον τὸν θόρυβον τῶν βημάτων των, καὶ ἡ σιγὴ καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταπληκτική· ἐπὶ τέλους εἰσῆλθον εἰς δωμάτιόν τι, καὶ ὁ ἀκούσιος τυφλὸς βλέπει πίπτον τὸ περίδεμα τῶν ὀφθαλμῶν.

Τὸ δωμάτιον τοῦτο ἦν μέγα καὶ μετὰ τάξεως ἠυτρεπισμένον. Δύω κηρία ἐπὶ μικρᾶς τεθειμένα, τραπέζης ἱσταμένης παρά τινα κλίνην, ἥτις κατὰ τὸ ἥμισυ ἦτο διὰ πλουσιωτάτων παραπετασμάτων περικλεισμένη, ἔῤῥιπτον ὠχρὸν φῶς ἐν τῷ ψυχρῷ τούτῳ θαλάμῳ, τῷ κατοικίαν θανάτου ὁμοιάζοντι. Ἀποκαλύψας δὲ τότε μετ' εὐγενείας, ὁ ἄρχων (διότι ἦτο ὁ δοὺξ τοῦ . . .) ἔλαβε τὸν ἐφημέριον διὰ τῆς χειρὸς, καὶ τὸν ἔφερε παρὰ τὴν κλίνην, τῆς ὁποίας ἀποσύρει ὀλίγον τὰ παραπετάσματα καὶ διὰ φωνῆς πανδήμου,

— Λειτουργὲ τοῦ Θεοῦ, λέγει, ἐδῶ εὑρίσκεται γυνὴ, νεαρὰ, ἥτις ἡμάρτησεν εἰς τὸ αἷμα τῶν προγόνων της, καὶ τῆς ὁποίας ἡ τύχη ἀμεταβλήτως ὡρίσθη, αὕτη γνωρίζει ἐπί τισιν ὅροις ἐσυγχωρήθηήθη νὰ τὴν ἴδῆτε ἵνα προετοιμάσετε τὴν ψυχήν της. Ἀμφότεροι ἤδη γνωρίζετε τὰ ὁποῖα χρεωστεῖτε νὰ ἐκπληρώσητε καθήκοντα. Σᾶς ἀφίνω, ἅγιε ἐφημέριε, ἵνα ἐπανέλθω μετὰ ἡμισείαν ὥραν.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΑ ΤΟΥ.

Ἀπέφευγα τὴν ταραχὴ, ταῖς ἐρημιαῖς ζητοῦσα,
Γιατ' εἶχα πόνο σ'ἡν ψυχὴ καὶ λάβρα σ'ἡν καρδιά μου,
Στὸ πεῖσμα τοῦ δασκάλου μου ἐκάθησε σιμά μου
Ἀγγελοπρόσωπη Θεὰ, καμαρωμένη Μοῦσα.

Μουρμούριζε σὰ πόδια μου νερὸ σὰν τὸ κρουστάλλι,
Μ' ἐτριγύριζαν λεημονιῶν οἱ μοσχοβόλοι κλόνοι,
Ἕνα γλυκόστομο πουλὶ ἀρχίνησε νὰ ψάλῃ...
Τὴν Μοῦσα δὲν τὴν ἔβλεπα, δὲν τ' ἄκουγα τ' ἀηδόνι.

Μὲ τὸ λευκὸ χεράκι της μ' ἐξύπνησεν ἡ Μοῦσα
Καὶ μ' εἶδε μὲ τὰ μάτια της τ' ἀγγελοκαμωμένα,
— Φεῦγα τῆς εἶπα, Μάγισσα! Τί θέλεις ἀπ' ἐμένα;
Κ' ἐγύρευα νὰ σηκωθῶ, καὶ πάλαι δὲν 'μποροῦσα.

— Ὁ δάσκαλος εἶπεν αὐτὴ, σοῦ ἐπάγωσε τὸ αἷμα;
Δάσκαλος ποῦ κατηγορεῖ καὶ τίποτε δὲν γράφει·
Ὦ! μὴ πιστεύῃς ἄνθρωπο πόχει νεκρὸ τὸ βλέμμα,
Ὀπόχει χείλια ἀγέλαστα, καὶ πρόσωπο σὰ θειάφι.

— Ἀλήθεια λές! ὁ δάσκαλος μοῦ ἐγύρισε τὴ γνώμη
Κὶ ἀπελπισμένος σήμερα θὰ κάψω τὰ χαρτιά μου,
Φαρμοκερὰ τὰ λόγια του ἐβόησαν σ' αὐτιά μου,
» Εἰς τὴν Ἑλλάδα ποιητὴς δὲν ἐγεννήθη ἀκόμη. »

— Ψέμματα σ' εἶπε, ψέμματα! Ὁ φθόνος τὸν σκοτόνει,
Κ' ἔχουν χολὴ τὰ σπλάχνα του, κ' ἡ γλῶσσα του φαρμάκι,
Ὁ κόρακας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ψάλῃ 'σὰν τ' ἀηδόνι
Καὶ ῥοκανᾷ τὰ σπλάγχνα του τοῦ φθόνου τὸ σαράκι.

Ἀκοῦς τ' ἀηδόνι πῶς λαλεῖ; ἀνθὸς μοσχοβολάει,
Καὶ κρουσταλλένιας ῥεματιᾶς τὸ κῦμα μουρμουρίζει·
Ἡ δάφνη ἀκαλλιέργητη σ'ἡν γῆν αὐτὴν ἀνθίζει,
Γράψε. Τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ ὁ οὐρανὸς γελάει.

Εἶπε, κ' αἰσθάνθηκα φωτιὰ στὰ σωθικά μου νέα·
Αἴ δάσκαλε! τοὺς στίχους μου δὲν θέλω ν' τοὺς κάψω.
Θὰ γράψω Κατηγόρα με ὅσω νὰ ζῆς Θὰ γράψω,
Ἐοὺ εἶσαι τόσον ἄσχημος καὶ ἡ Μοῦσα τόσο ὡραία!

ΚΩΣΤΑ—ΛΑΖΟΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Η ΙΣΠΑΝΙΑ.

Ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Ἱσπανίαν, εἶδε βεβαίως τὰς ἀξιολόγους πόλεις αὐτῆς, καὶ τὸν ὡραῖον οὐρανόν, τὸν καλύπτοντα τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην. Εἶδε τὴν Μαδρίτην, μὲ τοὺς σιδηροῦς αὐτῆς ἐξώστας καὶ τὴν πρόσψιν αὐτῆς ὁμοιάζουσαν αὐτόχρημα μοναστήριον. Εἶδε τὴν Βαρκελώνην, ἥτις ἐκτείνει εἰς τὴν θάλασσαν τοὺς δύο βραχίονάς της, ὡς κολυμβητής τις ῥιπτόμενος μὲ ὁρμήν. Εἶδε τὴν Γρενάδην, τὴν καθέδραν τῶν Ἀράβων βασιλέων μὲ τὰ ἐκ λίθων πλεκτοειδῆ κεκοσμημένα ἀνάκτορά της. Εἶδε τὰ Γάδειρα (Κάδιξ), ἅτινα ὁμοιάζουν πλοῖον ἕτοιμον ν' ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία του, καὶ τὸ ὁποῖον ἡ γῆ φαίνεται νὰ ἕλκῃ εἰς ἑαυτήν διὰ μιᾶς ταινίας. Εἶδε τέλος ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἱσπανίας, ὡς μίαν ἀνθοδέσμην ἐπὶ τοῦ στήθους νέας, τὴν Σιβίλλην τῆς Ἀνδαλουσίας, τὴν φίλην τοῦ ἡλίου, ἐκτισμένην ἐν μέσῳ δάσους πορτοκαλλεῶν, καὶ περικυκλωμένην ἀπὸ δάφνας καὶ τριανταφυλλέας. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας εἶναι τὸ γλυκύτερον τῆς οἰκησίμου γῆς, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς τῆς Ἀνδαλουσίας δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ παράδεισος τοῦ κόσμου τούτου.

ἡ Μ. Π.

ΑΙ ΕΡΗΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΙΑΣ ΑΡΑΒΙΑΣ.

Ἂν ἰδεασθῇ τις τόπον ἄνευ δένδρων ἢ φυτῶν καὶ ἄνευ ὕδατος, ἥλιον καυστικόν, οὐρανὸν πάντοτε ξηρόν, πεδιάδας ἀμμώδεις, ὅ,η ἔτι μᾶλλον ξηρά, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ μὲν βλέμματα ἐκτείνονται, ἡ δὲ ὅρασις χάνεται, γώρς νὰ δυνηθῇ νὰ σταματήσῃ εἰς οὐδὲν ἔμψυχον ὀ, γῆν νεκρὰν, καὶ ἀποφλοιωμένην, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τὸν πνιγηρὸν *συμοὺν* — καὶ παριστάνουσαν ὀστὰ γυμνά, τότε μόνον δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν. Οἱ κατάξηροι βράχοι της φαίνονται ὡς σκελετοὶ σεσαθρωμένοι· οἱ ἔρημοι αὐτῆς γυμναὶ καὶ πεπυρακτωμέναι· ἀπὸ τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· ὁ δὲ ἐν αὐταῖς διαβάτης μήτε ἀνέπνευσέ ποτέ ὑπὸ σκίαν, μήτε συνωδεύθη ἀπὸ ἄλλον τινα, μήτε ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τὴν ζῶσαν φύσιν· ἡ φύσις ἐκεῖ μοναζει, καὶ ἡ ἐντελὴς οὕτη ἐρημία εἶναι ἀπειράκις τρομερωτέρα τ ς τῶν δασῶν· διότι τὰ δένδρα εἶναι ὡς ὄντα ἔμψυχα τοὐλάχιστον διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις μόνος φαίνεται περισσότερον μονάζων περισσότερον ἐστερημένος, καὶ περισσότερον χάνεται εἰς τοὺς κενοὺς καὶ ἄνευ ὁρίων τόπους· ὅλον τὸ πέριξ διάστημα παρίσταται εἰς αὐτὸν ὡς τάφος· τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἔτι μᾶλλον ὀλέθριον δι' αὐτὸν ἢ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, ἀναγεννώμενον δεικνύει μόνον καὶ φωτίζει τὴν γυμνότητα καὶ τὴν ἀδυναμίαν του, καὶ τῷ παριστᾷ ζωηρότερον τὴν φρίκην τῆς θέσεώς του· θέτει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὸ κενὸν μεταίχμιον, καὶ ἐκτείνει πέριξ αὐτοῦ τὸ ἄπειρον τῆς ἀβύσσου, τῆς διαχωριζούσης αὐτὸν ἀπὸ τὴν κατῳκημένην γῆν, τῷ δεικνύει διάστημα τὸ ὁποῖον ματαίως ἤθελε δοκιμάσει νὰ διατρέξῃ, διότι ἡ πεῖνα, ἡ δίψα, καὶ ὁ καύσων τοῦ ἡλίου τὸν πιέζουσι κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ὁ ἄνθρωπος μένει ἐν μέσῳ τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ θανάτου.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ἡ Μ. Π.

ΤΑΦΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.
(Παρὰ τὰς πύλας τῆς Ἱερουσαλήμ).